

Melyek ellen orvosok -

egyikükkel nem lehet, t. amint
Egyikük egy véla korpata
nyitván haad nyaloga
Kerej vireny, lehen belc tot
ni - t. mince kesen egyke
hca. Myalyana

Emillet egy marot ny
sor, töt tonyt mlyan
maradny. Ezen clexit
felcitet bor czebe in
vban egyke lagmleg
ve kell esni kei harom
ja kalanyal egy egy
ha virebe vltat bor
malt. Anyual t. Gthany
vireny, hogy volla igy
mal. M. Ha vjer tonyt a
virebe tel tonyt mlyan
virebe vltat.

Kenningur Stjarnalagna

1. Stjarnalagna þessu er
2. Stjarnalagna Tulluðras. 4. ragn & 6. ragn
3. Stjarnalagna þessu er 8. ragn & 10. ragn

4. Stjarnalagna þessu er 12. ragn & 14. ragn

5. Stjarnalagna þessu er 16. ragn & 18. ragn

6. Stjarnalagna þessu er 20. ragn & 24. ragn

7. Stjarnalagna þessu er 26. ragn & 30. ragn

8. Stjarnalagna þessu er 32. ragn & 36. ragn

9. Stjarnalagna þessu er 38. ragn & 42. ragn

10. Stjarnalagna þessu er 44. ragn & 48. ragn

1. sz. *12. 14.*

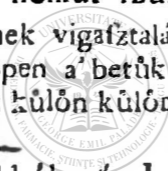
H Á Z I

K Ü L Ö N Ö S

ORVOSSÁ- G O K,

M E L L Y E K

Az Orvosok nélkül szükölködő
betegeskedőknek vizafiztalására kö-
vetkező-képpen a' betűk rende-
szerént külön külön

Nyomatásokból, és Irásokból
szedettek egyben.

Inv. Nr. **101694**

NYOMTATTATOTT

Kolosváratt, A' PÜSPÓKI Betűkkel,
1785. Elztend.

02 JUL 1944

H Á Z I K Ü L Ö N Ö S O R V O S S Á G O K .

A Gyék, és Fartsok fájásról. A Tyúk tojás székét, fa-olajt, mézet, őszve kevervén, kend sz. János fűvének lapujára, 's úgy raggasd az ágyékára, 's fartsokára.

Álomtalanságról. Hogy a' beteg jobban aludgyek, Saláta magot, és Mákot vízzel jól őszve törvén, kösdék az homlokára. *vagy:* A' fejér Memjént, és Baratzk magot törd egybe egy kis etzetbe, 's kösd az homlokára. *vagy:* Két Lentse szem-

ni *Opiumot*, (az az mákból fa-
tsartlevet) tsinály éget borban egy
péNZ árúban, 's egy kis nád mézet-
is tévén belé, hogy ize légyen, 's
add meg innya, el - alufzik.

Arany Érről. Ha folyó: Erős
meleg Teglát tégy lyukas szék alá,
és egy néhány tsepp erős etze-
tet réá tseppentvén úgy réá, ma-
gad bé - takarván, füstöld, ha meg
rekett meg - nyittya. *Ha pedig vak*:
Végy Eper vizet, Petreselyem vi-
zet, és Bab - virág vizet, egy ará-
nyú mértékben ezeket öszve tölt-
vén, vagy három tsepp fenyő olajt-
is közibe töltvén, meg kell innya.
vagy: Az Arany érnek ki - járásá-
ról a Lopó tóknak levelét, mikor
leg jobb erejében van zöld - korá-
ban meg - szedvén, és szárasztván,
törd - meg mennél apróbban, és
szitáld - meg kétszer - is, az után fa
olajjal meg - kenvén az arany eret,
egy-

egynéhányszor hintsd azzal a porral, mindenkor a kenés után bémegyén, 's meg sem rekefzti. *vagy:* Szedgy pallagi Rósának gyúkeret, és meg-főzvéen borban, azt igyad, vagy fű-tej módon, vagy más kü-lömben. *vagy:* Fejér mályvának, Mályva Rósának levelét 's virágát, Len magot, Szék-fű virágát, és Kapor magot tejbe erőssen főzz-meg, 's annak párájával párolyad lyukas széken. *vagy:* Márts belé gyenge ruhát, 's tedd reá, vagy ülly reá melegen. *vagy:* Ókór fark kóró levelét 's virágát, Som korót, Szék fű virágot főzz - meg téjben, márts ruhát belé, 's melegen tedd reá. *vagy:* Süsd - meg zfaratnak vagy - is parása alatt a' veres hagymát, 's meg - tisztitván új vajjal erőssen ősz-ve törvén, kennyék vele, ez mind daganattyát lohafztya, 's mind-fájdalmát enyhíti. Lásd *Paris - Pápa*

a' súlyról. f. 198. 's a' t.

Árénáról. A' Tálmosó fűvet vag-
 dald őszve, és fű-téj módgyára azt
 igyad. *vagy*: A' Petrefelyem vizet-
 is igen jó innya. *vagy*: A' Feke-
 te retket reszeld-meg, 's annak le-
 vét ki-fatsarván, estve 's reggel azt
 igyad, a' mellet a' petrefelyem le-
 velet forró vízzel öntsd-meg, és
 egy kis irós vaját belé tévén, kósd
 bé az őledet. *vagy*: A' tsipkét meg-
 szedvén, tedd egy pohárban, 's
 arra tölts bort, úgy hogy a' kit reg-
 gel bé-áztattál estve idd meg, és
 a' kit estve bé-áztatfz reggel idd
 meg. *vagy*: Jó a' Rák ízemet is est-
 ve 's reggel meg-törve palinkában
 innya. *vagy*: A' Kakuk fűvet meg-
 főzven, estve 's reggel innya igen
 hasznos. *vagy*: A' Mályvát gyöké-
 restől meg szedni, 's abból feredő
 tsinálni, 's abban feredni, élet-isz
 petrefelyem helyet véle kőtni. *vagy*

A' Pap erszenye (mellyet másképen neveznek mások,) fűvének veres magvából kilentz szemet főzz meg borban, 's azt idd meg, megszűnik. *vagy:* A' fenyő fának a' gyümölsét, mellyet fenyő-fa almának is hívják, a' melly a' nagy fenyő fákon terem, vágd vagy három felé, és főzd meg jól vízben, és igya a' beteg *berbaté* módra napjában háromszor is, egy kis nád mézet is tehet belé: próbált hasznos orvosság az áréna ellen.

Azszony emberek nyomorúságiról 's bajokról. A' melly viselős Azszonyon tejer tisztulás van, vegyen fester Eger farkat virágostól, aszallya meg az házban, 's porostól izedgyen pókhálót, egygyűt ezekkel fűtöllye magát, megállittya. *Ha a' természet nintsen rajta, 's hólnap szertent nem járja;* Vegyen Tormat egy jó marokkal, mossa meg, 's törje meg.

meg, és tegye borban két ittzés
 tsüporban, 's tartsa harmad napig,
 az után fatsarja-ki ruhán által, 's
 azt igya este 's reggel. *Ha teje el-
 vész.* A' Borza fának gombáját a-
 szallya-meg, 's törje-meg, és borban
 igya-meg, elég teje lesz. Ha a'
 Sz. János füvét meg-íszza azon hasz-
 na lesz. *Ha nehezen szül.* Fekete
 Űrömről igyék. *vagy:* A' fejer Li-
 liomnak sárgáját afzallya-meg, 's
 törje-meg, 's azt igya. *Ha teje nin-
 tsen.* Lőjjenek egy Szarkát, 's az
 agya velejét vegyék-ki, szárazszák-
 meg 's törjék-meg, és piritott ke-
 nyérre hintvén egye-meg. *próbal.*
Vagy hogy szaporodgyék a' teje. Ve-
 gyen Kapor magot, szárazszá meg,
 's törje-meg, és a' levelével egygyüt
 Lentse levelen erőssen forrallya-meg,
 's meg szálván azt igya. *Mikor sok
 a' teje.* A' Róta magot jól meg kell
 főzni, mig olyan lesz mint a' káfa,
 bor

bor etzetbe, és gyenge meleg ruhára téven emlőire kösse, és ott tartván egy kevélsé, meg-apasztya. *Ha Nátrája le-szállott:* Apiumot, az az, Vad petreselymet, Majoránnát, szarka-lábat, Űrmöt, egygyüt főzze-meg borban kenyér haj alatt, timsót-is téven belé, azt igya. *Ha meg hólt benne a' gyermek.* A' Farkas almának a' gyökerét főzze-meg borban myrhával 's borsal azt igya. Havi korságot, benn szorúlt Nátrát, meg-hólt gyermeket ki-hoz.

B.

Réka, vagy kigyó a' kiben vagyon. A' pallagi Rosának a' tövet, és körös-fa külső haját, fekete Ru-etzetben kenyér haj alatt főzze-meg, 's azt igya. *Tragus írja:* hogy a' Pápa főnök succulsával, vagy-is ví-zével egy gyermekből a' kigyót ki-üzte.

üzte, hogy innya adta. *vagy:* A' Dió-fa gyökerének hámozd-le az haját, 's tórd meg, és borban 's etzetben főzd meg keményen kenyér haj alatt, míg fele el apad, és két nap se ne egyék, se ne igyék, és mikor már jól meg-ehezett, add meg innya, ha száz lepsz is benne ki-okád-gya. *Béka, Kigyó, vagy egváb fűreg a' kiben vagyon.* A' kék kőkörtsének a' tövét fehér borban főzze-meg, és étel előtt igya-meg, meg-óli benne. *próbált.* Ha nem hiszed, öntsd valami békára vagy kigyóra, meg-óli, 's el-szaggattya előtted. *vagy:* A' Lónak a' tajtekját a' maga vizel-letével őszve kell keverni, azt kell innya adni, de akkor feredőben ül-lyón. *vagy:* Rutát, úti fűvet, fe-kete ürnököt, atratzélt, (mellyet matska méznek - is hívják) kenyér haj alatt főzd-meg jól, és azon ke-nyer haját add meg enni, 's az
alatt

alatt tégy mást reá: De a' vizet - is
 hi legyen hadd igva. *próbált.* v. 1711
 A' Szamárnak vizelletét tejével egy-
 gyütt feredőben add meg innya.
vagy: A' Rutát, úti fűvet, boros-
 tyánt, és tyúk ganéjt törj egybeu,
 és ezeket egygyütt bor etzetben
 add meg innya, meg-öli benne. *prób.*
 Ezek ellen mikor valaki le-fekszik,
 foghagymát egyék.

Békát a' ki iszik. A' Körös fának
 vegye vizét, 's azt igya.

*Békája a' kinek nyelve alatt va-
 gyon.* Törje meg a' borsot, és abban
album graecumot, azaz, fehér eb ga-
 néit, és timsót, és a' békáját me-
 tellyék-meg, 's azzal porozzák ün-
 talan. *próbált.*

if Béle a' kinek le-jár. Vegye a' szar-
 ka lábat, és főzze - meg borb n ke-
 nyer haj alatt, és azt kell innya ad-
 ni reggel ehomra, mikor a' béle fel-
 megyen, meg - gyógyul. v. 1712
 Kop.

Koplaltasd meg magadat erőssen, 's feküdj hanyat, és igazítsd helyre, az utánn hogy fel-megyén; az helyét kend meg mézzel, és hintsd-bé alabástrom kővel, és kősd-bé borba főtt fekete Ruta levelével, 's tartsd rajta, harmad napig meggyógyul. *próbált.* ha szinte tiz esztendőös volna-is. *vagy:* Tizenkét erdei tsigát törj meg ó-hájban, 's kend flastrom módgyára ruhára, és kősd fel vánkossal igen használ, fa-olajban meg főzni, és úgy flastrom módra fel-kőtni ruhátskán igen jó. *vagy:* Törj ószve eleven tsigát, 's kősd a' feje lágyára, és a' fekete Nadály füvet törd ószve, kősd a' derekára, fel-húzza a' bélit. *Vagy. Ha még csak az ólében szállott; és a' lába közé le nem ment.* Tyúk tojás fejeében tört temjént keverjen, és minek utánna fel keneti, ruhára kenven kőlle az ólére, 's úgy hordozza
 vagy

vagy két nap. Gyermeken próbált orvosság. *Vagy a' Gyermeknek:* Vad petrefelymet vajás vízben meg kell főzni, 's a' tőkötskéjére, 's ágyékára kell kötni.

Belső részek romlásáról. Ha valahonnét valaki le-esik, és egyéb belső romlásokról-is. A' közönséges Mályvát főzd-meg fű tejgyánánt, azt igyad estve, délbe, 's reggel ha ki telik nád mézzel.

Belső bályogról. Véggy egy új mázos fazékat, 's belől kend-meg mézzel, és az hol nagy veres hangyák vannak, ásd-bé a' fazékat egészen a' szájáig, és minek-utánna bővséggel a' mézre belé mennek, hirtelen tégy reá földet, és sárral tsak hamar tapaszt-bé, az után ásd bé ismét a' földben egész a' szájáig a' fazékat, mindeneltől azon bé fedve alatta egy kis katlankát hagyván, 's rakj tüzet alá, és minek utánna meg főnek

főnek az hangyák, a' melly olaj ma-
rad a' fazékban, abból töltsön, a-
vagy kenneye tollú szálon a' szemét,
meg gyógyul. *próbált* dolog olyan-
nal, a' ki három esztendeig nem
látott, tiszta lévén pedig kívül a'
szeme, mint-ha semmi baja nem
lett volna.

*Birs almát hogy esztendeig-is meg
tartsd zölden.* Ritka bor seprőben
tedd egy tiszta átalagotskában, meg
áll esztendeig is zölden. Minden fé-
le gyümölcsöt fokáig meg-tarthatsz
ha a' maga levele közé olyan hely-
re tészed, hogy a' szellő érhesse.

*Bibirtsós, vagy fakadékos ortzá-
ról.* Egy marok bor követ, (*Cremor
Tartari*) mint egy meszszeljni,
vagy jó pohárni éget borban kell
meg éleszteni, és azzal gyenge ru-
hát belé mártván kenni. *vagy:* A'
Pap fajtót a' mályváról szedd meg,
és sótalan iros-vajban főzd-meg,
azzal

azzal kennyed , de ha pap fajt nintsen , a' mályva gyökerét kell szedni.

Bor utálasról. A' Fetskének vedd ki mind a' bélit, gyomrát, 's a'többit afzald-meg, 's törd portá, és add meg innya borbán; de ő meg ne tudgya, mert hőtig ellenséged léfzen.

Búdós Szájról. A' Zsallyát, úti fűvet, ifópot, fzek-fűvet, fejer borbán erőffen meg kell főzni, 's azt innya.

Búdós Bor ellen. Sűfs meg egy darab petsenyét jól meg-sózván, tedd bé az aknáján, 's tartsd ott 4. vagy 5. nap, 's ki-vonnya. És ha még érzenék rajta, ismét azt tselekedd.

Búdós avagy palatzk féreg ellen. A' melly edénybe fejeríteni való meszet, vagy agyagot áztat valaki, tegyen közébe ember tsontot is egy darabot, hadd ázzanak egygvűtt, az utánn fejeritse az házat, el kell

veszni. próbált. de leg alább hufzon négy óráig ázzanak egygyütt.

C.

C *Anchusról, vel de morbo Gonorrhoico* Canchus az: midőn a' férjfi mag meg-szorul a' szeméremben, és ki nem mehetvén, szintén mint az Áréna szorongattya az embert, nagy kinokat szerezvén. Ennek orvosi fági ezek, végy két vagy három olyan tojásnak az haját, mellyből a' csirke ki-költ, és azt meg-törvén, 's meg-szítálván, pálinkában igya meg a' beteg. Vagy a' Patikából végy *Balsamum Capivi*ét, 's nyóltza nap ély véle: Első nap pálinkában reggel végy öt tseppet, estvére tizet, más nap reggel tizen ötöt, estvére húszat, és így mindenkor öt-tel szaporitván: midőn negyvenig tel-mégv, az utánn mindenkor alá szállj öt-tel fogyatván. És mikor me-
gént

gént csak őt marad, ismét az első mód szerént meny fellyebb fellyebb, 's a't. meg gyógyúl. *próbált.* *Vagy:* Főzd-meg a' fejer űrmőt borban kenyér haj alatt azt igyad. *vagy:* A' lárğa gyopárt-is akár borban, akár vízben meg-főzni, 's azzal élni hafznos, ez a' sárgaságtól-is igen jó.

Csecs bimbó Dagadásáról. Törd meg a' téglát, 's forró vízzel meg-öntvén, kend kék papirosra, 's flastrom módgyára kössed. *vagy:* Fige madár fészkevel fűstöld. *vagy:* A' Tej fűvet főzd-meg tejben, azzal kössed. Ha sebes, Dió olajjal kenegesfed. Jó csak tentával-is kenni, 's tentás ruhátskával raggarni.

Csecs dagadásról. A' Keserű lapu gyökerét főzd meg édes tejben, 's azzal kössed, ki-fakasztya. *Csecs megkeeléséről, 's kövexéséről, lásd Vérkeles.*

Csipás szemről. Főzd-meg a' Rósát vízben, azzal mossad, *próbált.*

NB: *China* orvosságot bé nem kell
venni, mert ha egy nyavalyát meg-
gyógyít is, mást gyakrabban halá-
loft valamelly tagjában az embernek
okoz.

Csont, és egréb testnek fájdalmi ellen.
A' veres hagymát meg kell tisztítani,
és kereken meg-metélni, egy tában
rakni, erősz seprőéget bort reátöl-
teni, 's meg-gyújtani, mikor félig az s
ereje el-égett, a' fájdalmas karját,
vagy egyéb részét jó melegen meg
kell kenni, és a' vére hulló füvet
borban meg kell főzni, 'ski fatsarván
jó melegen reá rakni, 's jól bé-kötni,
napjában háromszor. *próbált.*

Csömör ellen. Hagymát kell meg tör-
ni, a' levét ki-fatsarni, 's azzal kenni,
erről többet nem írok, mert a' Magya-
rok ennek orvoslását jól tudgyák.

Csuklásról. A' Birsalmát vizben
föld-meg erőssen, 's azt igyad. *vagy*
Erössen meg kell ijeszteni, hogy
vére

vére fel-indullyon, 's *alterálódgyon*,
 ijedtében, vagy haragjában. *próbált.*

D.

Dagadásról. Az ház oldaláról va-
 karj agyagot bőven, és meg-szi-
 talván, gyurd őszve etzettel, 's az-
 zal kend bé a' dagadást, és ha meg-
 szárad, 's magától le hull, másodszor,
 és harmadszor-is, 's a't. *Vagy:* Szedgy
 vizi Tököt gyökereitől szárástól, 's
 levelestől, főzz feredőt, mikor ha-
 todikszor ferdesz, akár mitsoda da-
 ganat legyen, le mégyen, *vagy:* Más
 aprólékos daganatok ha etzetes kor-
 pával bé-kötretnek el múlnak. *vagy:*
 Ha a' daganat láb szár ütésből vagy on-
 és ki-tebeseedik, végy fejer plajbázt,
 's meg törvén mint a' lisztet, botsásd
 fel fa olajjal, 's kend kék papirosra,
 azzal raggasd. *prób.* *Vagy:* Vegy glé-
 tet, 's azt jól meg-törvén, erezd-fel
 erős bor etzettel, 's kend-bé vele.

Vagy: a' dagadás ha sértéstől, kartzolásól, vagy szurástól vagyon: A' sárga Tök belivel, húsával kösd, meggyógyul mind fájdalmától, sebetől, dagadásától. prób. Vagy: Jó a' szőlő levelet is idejében megszedni, 's eltenni, 's borban mikor kivántatik meg főzni, 's egy fél tojáshoz irós vajot bele tenni, 's azzal rakni 's kötni. Vagy: A' Kender magot meg kell törni, megízitálni, egy tsupor etzetben meg főzni, borsot, safrányt bőven bele tenni, azzal kenni.

Dagatt lábrol. A' kender magot paráson tórd-meg, 's lágy meleg etzettel elegyítsd, vagy erzd-fel, 's azt rakd reá, 's felyül ruhával kösd-fed, hogy le ne hulljon. Vagy: Ha kőszvénytól vagyon: Szedgy Nadragulya gyökeret, (mellyet nagy fűnek is hívják) 's azt vagy fejsze fokossal tórd-meg, vagy reszeld-meg, 's tölts reá erős éget bort, és ha megáll

elled 24. óráig, az eget borral mos-
 tad, a' gyökerével kössed: *prób:* Er-
 ról azt tartják némellyek, hogy ki-
 szakasztáskor, vagy ki-ásáskor a'
 földben maradott gyökereire, egy ke-
 ves sót kell tenni, és egy keves fejt
 kenyeret, mert annak a' kit el-vísznek
 nem lesz olyan ereje. Ezen gyöke-
 ret jó meg törve csak fa olajjal is fel-
 eresztteni, 's meg-élesztteni, az az, *ma-
 cerálni*, tűznél kenni, 's bé-ítani.
Vagy: A' fekete Nadálynak gyöke-
 rét frissiben reszeld meg, vagy fej-
 sze fokkal törd-meg, édes tejben
 hányván főzd, míg olyan lesz, mint
 a' pep, és a' mint el-álhattya, me-
 legen ruhára töltvén, a' betegre úgy
 kösd, akár derekában, akár tsipőjé-
 ben, akár lábában legyen a' daganat,
 vagy kőszvény, ezt pedig mennél
 gyakrabban, annál jobb, ha hatszor,
 hetzer-is egy nap a' meg-hűlés után.

Vagy: Jó a' seprő eget borban szap-

• pant vakarni, 's a' tűzön benne el-
olvasztani, 's úgy két rét ruhát be-
lé mártani, reá kötni estve 's reg-
gel: ez használ a' kőszvényes dagatt
ládnak-is. *Vagy:* A' Galamb ganéj-
nak fejéret főzd-meg etzetben, kősd
reá. *Vagy:* A' fejer Mályva győke-
ret vagdald-meg, 's törd-meg, és flas-
trom módra ruhára kenvén, kősd reá.

Derék fájásról. A' földi Tököt, fe-
kete Nadályt, árva tsalánt, eb ka-
port törd őszve, hájban rántsd-meg,
's kősd a' derekára flastrom módra.
(A' fellyebb irt Fekete nadály készíté-
tése is jó erre.) *Vagy:* Éget borban
bétsi szappant kell metelni bőven, 's
meleg helyre kell tenni, 's ha el-
olvad olztán benne, ezzel kell a' de-
rekát kenni. *Vagy:* Angelika funek
a' győkerét kell bőven fzedni, 's
azt meg-mosván, egy darab ó hájjal
meg-törni, 's egy Tyúk tojást-is kell
hajástól tenni. Az utánn ketske tejet
kell egy fazékban meg-forralni, es

Len magot meg-száraztván, 's tör-
vén, szitálván, ugyan abban a' tej-
ben mint a' kását meg-főzni, és a'
meg tört telyül meg-irt efzkózt egy
tálban téven, a' tejben főtt len ma-
got reá tölteni, egy kevés Roslisz-
tet-is köziben téven elegyíteni, és
egybe törni, mint egy pogátsát,
vagy flastromot, 's úgy derékára
kötni, ezt háromszor egy más utána
kell tselekedni, harmad's negyed na-
pig hordozni.

Dobos vagy fel-fuvalkodott hasról.

A' vad Petrefelyemnek, 's Liliom-
nak magvát főzd meg vízbe, add in-
nya. *Vagy:* Végy elsőbben gyenge
purgátiót, melly a' hasat meg-nyilla.
Azután egy gömbelyeg, siko-, si-
ma, 's mint a' nyakas körtvély ol-
lyan Sártóköt, mellyből a' regiek
szoktak tobákolni, annak bélit ki-
hányván estve, töltsd-meg serrel, 's
éjtszaka benne álván, reggel idd-meg,

purgálván a' dobozság meg-szűnik,
's ha vizi betegség lesz is, el-úlik.

Dübös eb fuvásról, vagy marásról.

A' popiumnak vizét add meg innya,
ki-vizelli. *Vagy:* Egy jó dióni sava-
nyó kováfzt egy pohár vízben jól el-
ofzlatván, add be innya. *prób.* Le-
het kétszer 's háromszor-is próbálni.

Dübödésről. A' Kőrös fa ferget,
Isten tehenét, vad, vagy szelid pe-
trefelyemmel főzd-meg jól, éshide-
gen add innya.

E.

E*Gésről.* A' fejer mézet egy me-
dentzebe kell tenni, vizet reá
tölteni, fel-habarni, a' tajtékát le-vet-
ni, azután rósa vízzel, tyúk-tojás
fejérével, 's bétsi olajjal ószve kever-
ni, 's azzal kenni. *Vagy:* A' juh, a-
vagy ketske ganéjt meg kell aszalni,
's porrá tenni, azzal hinteni. *Vagy:*
Kend-meg fa olajjal, 's hintsd-meg
ízi-

szitált gléttel, mellyet ruha által kell meg-szitálni, hintsd-bé egy néhány-szor. *Vagy:* A' sárga agyagot keverd egybe téjfellel, és azzal kősd-bé, vagy fa olajas ruhával kőssed. *Haforró viz-től történik:* A' borza fának zöldgyet le kell vakarni, friss irós vajba meg főzni, 's egy kevés égett timsót is apróra törve belé tenni, a' lebet vele kenni. E' mellett a' mint a' leb hozza magával egy, vagy két tojásnak a' sárgáját ki-véve, tiszta buza liszt láng lisztével viz nélkül gyúrd őszve, 's pogátsa formára tsinalván, parásában jó keményen süsd-meg, azt késsel vakarván mint a' lisztet a' kenés után, vagy a' kenésre hintsd reá, 's le sem kell egyszer-is törölni, vagy vakarni a' febről, hanem mindenkor rajta hagyni, és arra mindenkor újra, kenni 's hinteni mind addig míg magától meg-hafadoz, és le kezd hullani, akkor le-hullással bé is gyó-

gyógyúl, 's helye sem látszik az égésnek. *prób. Vagy: Égésben.* Ó hájat téjtellel, 's tyukinon izékivel törj öfzve, 's azzal kend, mind hivesíti, 's mind a' fájdalmat enyhíti, jó tsak téntával - is kenni. *Vagy: A' meghántott Hárfat főzd meg tejben erőssen, 's azzal mosdák gyakorta. Vagy: Főzd meg a' rákot erőssen, annak levében ereszd vaját, igen jó kenni, kivált képpen a' puska por égette részt. NB: Az égés után a' mely var következik, nem kell erővel le - vájni, hanem vajas meleg borral kell gyakran mosni, és nyomogatni, míg magától a' var le - esik.*

Emlő meg - kelésről. Kámfort, Rósa vizet, egy kis *bolus Armenust*, elegyíts - el, és azzal kösd. *Vagy: Melliót* nevű flastromot végy a' patikában, azzal háromszor 's négyszer kend - meg, vagy ragasd - bé, ha nem régi, el - oizlattya. *Vagy a' fejér Mályvának*

vának gyökerét főzd-meg édes tejben flastrom módgyára ragasd rá, (vagy nyárban a' levelét is lehet) ki fakasztya. *Vagy:* Ha ferjstun van, a' fok hagymát törve, és borsot mézben kell keverni, 's azzal kötni és raggatni. *Vagy:* Ha kisdéd gyermekén van, ganejával kell kötni; *vagy:* A' mely Afzszonynak emlője megkél. A' vad petrefelyem levelét, és tsuda fa levelét, (mellyet néhol pattyantónak hívnak) őszve kell törni vajban, és egy tsuporban meg főzni, úgy az emlőjére kötni, meg fakasztya. *vagy:* A' közönséges Mályva levelét téjben főzzék-meg, mig olyan lesz mint a' póp, azzal raggassák, es ha egy meg hül, windgyárt mállal kötsék. *prób.* lásd *Vér kelés.*

Emészts ha nem lehet Gyomorban. A' zsállyát aprítsd egy edényben, és vefs szeretlen dió virágot bele, főzd meg kenyér hajalatt erőssen, az után szűrd-meg, 's add innya. *Er*

ÉR VÁGÁSRÓL. Ha ér vágáskor a' vért meg nem állithatod, tégy reá egy garast, *vagy* pedig fa olajjal kend-meg, meg-állittya.

ERŐTLENSÉGRŐL. A' veres hagymának vedd ki a' völgjét, tégy fenyő viaszszat belé, 's tedd a' tűzben hadd süllyön-meg, és kösd a' köldökére, *vagy:* a' izent György fűvét aszalva törd-meg, add enni Tyúk tojásban.

ÉTEL NEM KIVÁNÁSRÓL. A' kék Liliom gyűkerét vagy levelét törd-meg, 's főzz-meg egy Tyúk - fiat kénesó-vel, és annak a' levét reá töltvén, fél nap tartsd rajta, az utánn szűrd le 's idd melegen, feküdjv-le, és takard-bé jól magadat, az utánn ehetel mint más ember. *Vagy:* A' *Centauriát*, az az, föld epe fűvét főzd-meg etzetben, és jó melegen vagy két nap estve 's reggel igyad, ez még a' vesédet - is meg - járja, gyomrodát meg-tűztittya tsudállatoion.

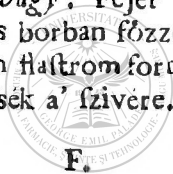
Étetésről. A' kutya téjnek gyöke-
rét ásd ki, törd-meg, és vízben add
innya, *vagy:* a' kőménynek törd-meg
a' magvát, add meg innya borban,
meg-gyógyul. *préb. vagy:* a' Pápa
füvet főzd meg borban, és azt igya
háromszor éhokra. *vagy:* Árva tsa-
lánt főzzenek borban, azt igya, meg
gyógyul. *vagy:* Törd-meg a' kek kő-
vet, pálinkában add meg innya.
Lásd: *Méreg.*

El-száradt Tagokról. Midőn vagy
keze, vagy lába, vagy egyéb tagja
szárad valakinek a' rosz és táplálás-
ra nem alkalmas vér miatt, Elsőb-
ben az ilyen tagokat meleg ruhákkal
dörgöllyék erőssen, úgy hogy meg-
veresedgyék, az utánn kennyék *fenyő
mag olajjal, vagy mandola olajjal, vagy
éget borral* őszve elegyített ó hájjal
egy néhányszor, *vagy: Borsot, és tört
muflár magot* elegyítsd *olajban,* ken-
nyed azzal. Jó a' Borja *tűtőből* és
máj-

májból vizet gyakran innya. *Vagy:* Szedgye az ilyen nyavalyás azt a vizet, mellyet a' Ló szájából ki-ereszt itatáskor egy edénybe, és azt igya minden nap egyszer, kétszer, sokáig élven vele.

El-ájulásról és el-balásról. Ha hofz-
 fzas étlenségtől vagyon: piritott ke-
 nyeret hánnyon borba, és azt egye
 mindgyárt, meg újul. *Vagy:* Borból,
 nádmézből, és tojás székiből tsinált
 leveft, avagy bor sáfát egyék, fa
 hejjal kell meg szerfzámozni. *Ha igen
 melegtől vagyon.* Kósa olajjal kell ken-
 ni hives helyen. *Ha valami mérges
 eszköztől vagyon:* mindgyárt okád-
 tató orvofsággal ki kell hánvtatni,
 és mérges erejét, vagy fa olaj,
 vagy új vaj, vagy tej italával kell el-
 űlni. *Ha fokvér folvástól.* Fektesék
 ágyra, a' feje tsügiön alá, 's az or-
 tzáját, nyakát mofsák rósa vízzel, és
 egy keves vízzel elegyített bort ad-
 gya-

gyanak innya. *Ha sok izzadástól.* Hideg vizzel, rósa vizzel, etzette! Öntözzék az ábrázattyát. *vagy:* Mártisanak boros rósa vízbe, avagy etzettebe ruhát, 's tegyék a' szívére. *vagy:* Akármi-ként essek, jó éles ruhával dörgölyék a' testét, a' nyelvét terjéssel, és pírúf. kőből eszközt fújjanak az orrába, *vagy:* Fejér tzipó belet sáfrányos borban főzzenek-meg, 's jó melegen flastrom formán ruhára kenvén, kőfsek a' szívére. *p.p.*

Far-zsábáról. Fell kell szedni, megfogván a' bőrt húfostól, és az után fel kenni vagy zsirral, vagy kelesztett meleg etzettel. És ha kötöni akarsz, végy bort, 's etzetet egy arányu mértékben, és apróra vagdalt fejér mályva gyökeret, főzd-meg benne erőssen, 's tegy ros lisztet hozzá, törd-meg mind a' pépet, es jó

melegen ruhára kenvén, kósd-bé vé-
le. Jó a' fekete Nadályt-is ilyen for-
mán téjbe meg főzni, gyakran reá
kőtni melegen a' mint el-álhattya,
gyakran egy más után, úgy hogy
mihelyt egyik meg hűl, mindgyárt
mást tégy reá. Lásd: *Geleszta leg utól.*

Frantzról. Végy seprő éget bort jó e-
rőflet, 's tégy belétürt grispánt, kék
követ, bűdöskövet, gálitz követ, egy
aranyú mértékbe, és timsót egy szoros
szájú üvegbe, és egy tojásnak fejéreből
a' mennyi belé fér, 's ószve kevervén,
és rázván, tollú szárral kenegesd a'
febet; *vagy:* Végy három izben egy
más után való napokon izzasztót,
és ha osztán a' testén ki-veri magát,
végy egy kalán téjfelt, tégy bőven
belé szitált grispánt, és kék követ,
és egy néhány tsepp fa olajt, 's az-
zal kennyed. Jó a' *Terpentinával* va-
ló kenés-is, de igen későre gyógvittya...

Fel-akadásról. Ha csak fertől va-
gyon:

gyon: végy kevés sót a' szádba, és ha el-olvad, a' levét nyeld alá. *vagy:* Pálinkát kell innya, ha Rosólis nintsen; *vagy:* Tsak az ing kötőjét kell rágni, és a' melly sós nyál ereszkedik tőle, azt le kell nyelni. *Ha pedig mástól vagyon: A' fejér úrmót 's a't. Lásd: Canchus.*

Fenéről. Főzd meg vízben a' fertés ganéjt, és ruhát mártván belé, mossad, az után azon ruhára kenven, kössed véle, tovább nem ereszti; *vagy:* A' Fene ha tsak még a' lába fejétől térdig ment: veres borban főzz fenyő magot, azzal mosd, és ruhát belémártván azzal kósd, tovább nem ereszti, 's meg-gyógyúl. *prób. Vagy:* Az Ezer jó fű gyökerét, és komló gyökerét főzd-meg erősfen borban, és melegen kössed véle. *vagy:* A' Tormának levelét törd-meg, fatsard-ki, 's annak levével mossad; *vagy:* a' Dióbelet törd-meg hamarjában,

ában, serpenyőben megpergelvén, vedd olajját, kennyed véle, 's régi redves fűz fának porával hintsd-bé; *vagy:* Malofa izöllöt Ruta levéllel törj erőssen öszve, mint a' pépet, 's köffed véle.

Fejér vérről. Szeretsen Dió virágot: kell törve enni higan sült tojásban.

Fejér Liliom hafzna. Ezt porrá kell törni, és rósa vízbe habarni, és ha ortzádat estve 's reggel ezzel mosod, szép fejér 's piros leszén.

Feje a' kinek serkés, tetves. Főzön lúgban Rutát, és fejér úrmót, és azzal mossa.

Fetske szivének tulajdona. Hogy ha az embernek, a' ki nem alhatik, szivére kötik, úgy elaluttya, hogy fel nem ébred míg el nem veszik.

Fitzamódásról. Az helyből kimentes fontotskákat, ha a' bokában van, helyre kell rántani; úgy a' karban és a lapotzkában-is, és ha rántással 's húzással

zással helyben nem meunnének, az helyét, hol gódrós, meg kell nézni 's tapogatni, és helybe kell nyomni a' leg külföbbit is: Az után száraz ruhával meg-szorítani, 's kötni, és harmad napig úgy hordozni. Ha pedig dagadt, etzetes korpával, vagy sz. Janos lapújával kell szárazon kötni.

Flastrom minden fele sebre, vágásra, útésre. Szedgy katángkóró virágot, es vegy mosatlan izappant, raj viafzat, barány fagyut, vagy dísznó ál rsontyanak a' velejet, veres hagy-mat, egér farkat, úti laput, mind ezeket egy arányu mértékbe kell felteni egy mázos fazékban, és a' fazekat jól bé kell fedni, és nem tűz, hanem jó meleg parásában, egy nap egy éjjel szüntelen főzni, és annak utánna ki szedvén, le kell szűrni a' zsirját; melly -is meg-aluván, mint egy flastrom válik belőle, és azt ruhára kenvén, akár melly sebre té-

szik, meg. gyógyittya. *prób.* Lásd: *ir.*
Fog fájáról. Ha a' fog meg-in-
 dult és jó formán lóg, egyéb orvos-
 lága nints, hanem ki kell vonatni.
Ha a' nedvességtől vagy fluxustól va-
gyon: Lásd alább Fluxus. Ha férjfi,
 vagy férjfi gyermek: paripa ló ga-
 néjt szedgyenek, 's tiszta edényben
 tévén, viz nélkül tegyék párára,
 erőssen melegítsék-meg, töltsék
 hosszú ruhába, a' ki fejét által ér-
 je, takarják belé, és a' melly felől fáj
 kötsék a' pofájára oly melegen, a'
 mint el-álhattya, meg-indittya a' ned-
 vességet, és a' fájdalmat-is azonnal
 meg-szünteti. *prób.* A' nagyoknak has
 egyszer nem használna, másodszor,
 harmadszor-is próbálja, mert bizo-
 nyos orvosság. Az afzszonyoknak 's
 leányoknak kantza ló ganéjt kell al-
 kalmaztatni hasonló formán a' termé-
 szetre nézve. *Vagy:* Végy sót és ha-
 mut egy arányu mértékbe, mint egy

Jó mogyoró, hogy mind a' kettő egygyütt annyi legyen, 's egy kis ruháskában kötven, égesd - meg pálinkában, és úgy ruhástól tedd a' pofádban a' fájós fogra. *Vagy:* Egy néhány tsepp Terpentina olajt tseppents gyapotba, és tedd a' fájós fogra. *Ha odvas.* Vegy a' szádba erőfs bor feprő éget bort, tartsd ott mig a' fog odvában bé-megyen, az utánn pökd-ki, meg-szűnik a' fájdalom, és a' féreg is el-vész. *Vagy:* Ragatssz az inyedre vizi nadályt avagy piotzát, hogy a' vért ki-szijja; *vagy:* Egy döglött lónak ha csak a' szár az tsontyából, vagy kaponyájából - is húzz ki egy fogat, vedd a' tűzben hogy ugyan tűzes legyen, vedd azon tűzefen fél pohárni etzetbe, (a' száját bé-tsinálván jól a' pohárnak, hogy az ereje el ne mennyen) és lágy melegen vedd a' szádba az etzetet, *prób.* *Vagy:* Az Angélika gyökeret porrá törven az

odvas fogba kell nyomni, vagy csak darabotszáját belé tolyni, a' férget meg űli, avaságát meg emészti, és fájdalmat pedig azonnal megszünteti. *Vagy:* Három gyökér belindet törj meg, etzetbe főzd úgy, hogy csak fel-förjön, végy háromszor a' fogadra benne, a' mint el-tűrheted melegen prób. *Ha egyéb képpen fáj a' fog:* A' kezéd fejen felyül, (a' melly felől fáj a' fog) a' kezéd izarán tsinály *vésicátoriát*, az az: vontafs hólyagot fokhagymával meg-dörgölvén erősen, és oda száll a' fájdalom, ezt az utánn a' bőret le-metzvén, meg-gyógyíthatod iros vajjal kenven, és zöld káposzta levéllel raggatván. *Hogy a' fájó fog fájdalom nélkül ki-essék.* Sz. György nap előtt szedgy egy néhány leveli bekát, melly a' fákon szöll nyárba, fedő alá egy tsuporba tévén vízbe, főzd addig, mig csak a' tsontya marad, az utánn ki vévén

a' tüztől, hadd meg hidegedni a' vizet, és a' melly zsir rajta marad fellyül, szedd egy üvegetskében, és mikor kivántatik, tollu szárat belé mártván, illesd a' fajos fogat, ki esik fájdalom nélkül, de egcisegeft meg ne érjen, mert az-is ki-esik, úgy olvas-tam. Jó Kender magot-is dohányozni fog fájástól.

Fog busa fájása ellen. Egy kevés Isópot mézzel, és kis timsóval vízbe meg kell főzni, és azzal mossa a' száját belől.

Fog busa meg-neveléséről. A' Fül füvet meg kell törni, es a' levét ki kell fatsarni, gyenge téjfelbe keverni, és egy kevés rósa mézet is belé tenni, gyakran a' fogait, és foga húsát vele kenni.

Hólyosó eilen. Az agyagra tölts erőls etzetet, egy kis sót-is vetvén 's azzal kend. *Vagy:* a' Gallest, gálitz követ, *mercuriumot*, melly min-

deniknél kevesebb legyen, főzd meg etzetbe, melly szép fekete lészén, 's ezzel kend. Orbántz ellen-is igen jó. *vagy*: Bórza fa zö!dgyével rakjad. *Vagy*: Főzd meg a'borza fa zö!dgyét borban, az utánu ki-nyomván a'bort, azzal mosd és kösd; *vagy*: Kamforos éget borral mossad, 's ruhát - is mártván belé kössed véle, de semmi más fele nedvesség ne erje.

Fő fájás ellen. Temjént, borsot, sót, etzetet, olajt egygyüt mind elegyits ószve, főzd-meg, és kösd véle; *vagy*: a' kender magot meg kell törni, szeretsen dió virágot is belé tenni, erőss etzettel fel lágyítani, a' vak szemére, 's feje lágyára kötni; *vagy*: Szegd vékonyon piritos formára a'kenyeret, és azt óntózd meg jól szentelt vízzel, kösd a'fejedre, *prób.* *Vagy*: a' szapora füvet meg kell főzni, és a' lábát abba mosni, a' kaptzájában-is nap estig a' fele füvet hordozni; *vagy*: a' vad alma levelét

meg kell főzni vízbe fedő alatt sóval egygyütt, abba kell a' fejet mosni jó melegben, 's bé kell takarni; *vagy:* Ros kenyeret el-fzelve egy darabot sóval meg-hinteni, és a' sós felevel a' feje tetejére kötni mindgvárt halznál; *vagy:* a' veres Répát, a vagy Tzéklat meg-refzelvén fatsard-ki a' levét, és hanyat feküvén pennából vagy három tseppet borsals az orrába, egy fertály alatt meg-indittyá, a' mitől faj a' feje, 's meg-gyógyuk. *Vagy ha gőztől faj:* Mennél feketező kenyeret kaphatsz, morfold jó aprón homlok ruhára, hogy egygyik vak izemétől a' másikig érjen, az után hintsd-bé tört kőmeny maggal, lágy sóval, és ha kaphatsz tört fenyő maggal, 's öntsd-meg végig eztettel, kösd a' homlokára. *pr. Vagy:* Refzelt retket két ruha közt kösd az homlokára.

Főforráságáról. Ha a' gyermeknek
forró

forró a' feje, rósa vizet, tojás fejé-
rét nádinnel kell öszve habarni, ru-
hát belé mártani, 's azt fejére tenni.

Fő szédülés ellen. A' szegfűnek vi-
zét kell venni, és minden reggel mig
a' feje szédül a' vak szemét vele ken-
ni; *vagy:* Zöld pápa fűvet meg a-
szalván törd meg aprón, és minden
reggel egy kés hegyin egy kalan me-
leg borban végy-bé belőle. NB. Fe-
leltőkön nélkül ha csak két három
harapás lesz is ne maradjon. Éjjel-
re meleg ruhával a' nyakától fogva
a' fartsokáig dörgöllyek minden tag-
jait, de a' fejét ne bántsák. *Sállya-
ról 's Betonicáról* igyék, vagy szü-
retkor ezekkel tsinált bort.

Fő varassága ellen. Vegy timsót,
temjént, viaszat, vaját, ezeket ol-
vajd öszve, és kend a' fejed vele.

Fuladásról. A' kapor levelét aszald
meg, és törd-meg, borban azt igyad;
vagy: a' katáng kórót ásd ki töves-
től,

tól, és törd őszve, 's főzd-meg borban kenyér haj alatt, úgy igyad; vagy: a' Tufsilágot, az az: Martilaput vagdald őszve, és mint a' fűtetet úgy igyad nádméz nélkül minden nap reggel, délbe, és este, vagy három hétig.

Forróságáról. Sóska vizet, pipats vizet, vagy rósa vizet innya, igen jó. Vagy pedig végy rósa vizet, tyukmon fejerét, nád mézet, és egy kis kámfort, és erőssen habard-meg, és mint egy tenyéreni ruhátskát márts belé, 's tedd a' gyermek feje lágyára, és ha meg szárad ismét mást. De ha himlőzni akar, el kell hadni, mert ártalmas; öregnek pedig igen jó homlokára 's vak szemére ragasztani. Lásd: *Máj forróságáról.*

Feje teteje a' kinek nyillallik. Gyömbért, szegfüvet, szerentsen diót, és szerentsen dió virágot, tyúk tojásban főzz meg, és mint egy pogátsát kösd

a' feje tetejére, meg-állittyá.

Fluxusról. Ha ettől fáj a' fog, és az ortza-is meg - dagad , jó meleg borban áztass gyenge ruhát, és a' mint elálhatni, melegen kell az ortzára kötni a' melly felől meg-dagatt; *vagy:* Egy néhány tseppetzetet töltsenek a' fülben, a' melly felől faj a' fog. *pr.* de benne kell fel óldalt fekűve tartani.

+ *Fül fájásról.* Vágd ketté a' veres hagymát, és minden rétet el-fzedvén egymástól, kend meg irós vajjal mindeniket belől, egy kis jóféle safránt tévén közibe mindenűtt, az után ismét egybe rakván vizes ruhában, vagy tsepűben takarván süsd meg jól tűzes zsarátnakban, vagyis parásában, és ruhán által a' levét fassard a' fülébe. *pr. vagy:* az Isópot főzdmeg, és a' levét erezd a' fülben; *vagy:* az eb-fzőllőnek-is levét belé fassarni igen jó, úgy a' fül fűnek vizét belé ereszteni; *vagy:* a' széles úti lapunak a' le,
velét

velét meg törvén, 's levét gyenge ruhán által ki-nyomvan, a' fülében kell erőszteni; *vagy:* a' jó féle salátát egy kis ó-borban, 's annyi etzetben jól meg főzvé, gyenge melegen kell a' fülében tölteni; *vagy:* mikor igen erőssen fáj, a' vad disznó hólyagjából ki kell venni a' vizelletét egy jó üvegbe, és mikor kívántatik, lágy melegen kell a' fülben tölteni. Férjfiúnak a' vad kan vizelletét, aszfonynak a' nőstényét. Azt pedig meleg nap fényen kell tartani, 's annál jobb.

Fülben való féregről. A' nyers ür-möt meg-törvén, fatsard-ki a' levét, és gyenge melegen bortsásd a' fülében, meg öli benne, 's ki-esik; *vagy:* a' Baratzk levelét meg-törvén, fatsard ki gyenge ruhán által, és gyenge melegen töltsd a' fülében; *vagy:* Rutát főzz-meg fa olajban, és meg-hűl-vén töltsd a' fülében. Jó tsak a' maga vizelletét-is a' fülben tölteni.

A'fűlben ba kővetske vagramás egyéb esik. Végy a' patikában Marciatum irtet, hogy ha nem vólna, A'leea irtet, kend-meg jó melegen a' fűle körül, és az utánn végy fejer zászpat, azt meg tőrni, és az orra lyukai alá tartani, hogy orra lyukát tartsa midőn erősen ptrűszkől, hogy a' felső részeit meg-mozditsa benne, és azon eszköz fűleből magától ki szökik.

Fűl meg Tsomózásáról. Végy keskeny úti lapat, és azt nyersen igen jól meg kell tőrni, hogy meg-leve-sedgyék. az utánn kősd azon fajós fűlre, avagy tsomóra.

Fűl zúgásról. Végy keferű mandola olajt, melegen erezd azon fűlbe, meg-szűnteti a' zúgást; vagy: A'fekete zászpat törd meg jól, és főzd-meg etzetbe, és ennek levét gyenge melegen töltsd a' fűlébe. vagy a' fejer temjent igen jól meg-törve, tedd mustba, és jó melegen töltsd a' fűlébe.

Fűl

Fül zúgás és siketség ellen. A' nyers kőmény mag gyökeret, (jobb a' mezei, mint házi, vagy kerti,) réz mosárba jól meg kell törni, az után reá etzetet tölteni, melly állyon rajta egy darabig, ofztán fatsarják-ki, töltsenek fa olajt közibe, és egy egy keveset töltsenek fülébe. *prób.*

Gelefztáról. A' Tehénnek az epéjét, és egy kevés veres bort önts egy tálban, és legyen szítálva korom, és azt keverd belé, kend irhára, 's flastrom módgyára kösd a' gyomrára, mind ki-hánnya, vagy felyül, vagy alól. *prób.* *Vagy:* Ha szárad a' Gyermekek, tsinály kánya fa hajából feredőt háromszor, 's négyszer, és az után egy kalán ros lisztbe keverj mézet, 's a' nyaka tsigáját dörgöld azzal, és midőn bőven ki-adgya magát a' bőrön által fejével, akkor be-

retváld-el a' fejeket, 's meg-szűnik.
Vagy: Vegy a' patikába czitvár magot, és azt keverd egy kevés méz-be, háromszor, *vag:* négyszer add bé, ki-megyén; *vagy:* a' melly geleszta belőle ki jön, szárazd-meg, és törd porrá, add bé innya; *vagy:* Vegy egy kalán rófa vizet, abban egy darab nádmézet elegyits jó édesen, reggel azt igyad, de az utánn fel óráig semmit ne igyál; *vagy:* Fejér úrmót tehén epével egygyütt serpenyőben kell melegíteni, és az há-sára melegen kőtni, egy nap rajta kell tartani, és egynéhányszor megmelegíteni, dögölve az emberből mind ki megyén. A' szarvas szarvát-is meg-égetven, és porrá törvén meg innya igen jó. *Vagy:* Akár ember, akár gyermek légyen, ha a' kőldőkét fájtattya, kenne-meg fenyő olajjal, és vegyen-bé három, vagy négy tseppet, meg-szabadúl a' gelesztától,
 meg-

meg-tisztítja a gyomrát, sárt tisztít, farzsábát gyógyít, purgatióknak is jó.

Gesztenyejósága. A' meg-tisztított és törtett gesztenyét, egy kevés sóval, és mézzel egybe kell keverni, és a' melly embert a' dühös eb meg-mart, egye-meg, 's meg-gyógyul. A' melly aszfzonymnak kelevénye vagyon az emlőjén, meg-gyógyítja.

Gyermek hogy meg ne ijedjen. Vedd a' medvenek jobb szemet, a' szald-meg jól, és valami matériába vard-bé, 's akazd a' nyakába hadd hordozza. De jobb a' Szentségek hordozála.

Gyermek rettegése ellen. A' vakondoknak szivét meg száraztván tórd porrá, és egy egy kes hegvnit adgy bé neki vízbe, tejbe, vagy egyébbe.

Gyermek ha nem vize'hetik. Lőjjenek egy szarkát, 's annak feje velejét adgyak-meg innya hideg vízbe. *prób.*

Gyermek ha szegezésben kin'ódik. Az aszú Cyprust tórd őszve vajjal, és kennyed 's kössed. prób.

Gyermek ha meg-szegik. Az úti fűnek gyökerét mind levelestől aszald meg, és tórd őszve ó hájjal, kösd a' köldökére. prób.

Gyermek ha sokat tsuk'ik. A' kerti szekfűben három bogot, vagy tsöt főzz meg vízbe őszve, és add innya, a' jó féle szekfűvel-is lehet próbálni.

Gyermeknek ba nyak Tsapja le-esik. A' fekete, vagy sötét kék polztót éget borban meg-kell ásztatni, és tört timsóval meg hinteni, 's az feje lágyára kötni. prób. Többet lásd a' Párispápai Doktor irásiban a' Gyermeknek bajáról.

Ganéjlást a' ki nem tehet. A' kigyó bőré, mellyet le-vetett, tórd-meg olajban, réz mosárban, kend az hasát véle; vagy: a' tejet midőn ki-féjlik, tórj belé timsót, és azt igya kálannal;

lannal; *vagy*: meztelen alfellel űllyön sült almára, a' gőze fel-men vén, meg indittyá.

Golyváról. A' Nadragulya, vagy *Mandragora*, (mellyet nagy fűnek-is hínak) gyökerét ha vízzel őszve töröd, 's azzal kötöd, golyvát, lűmöltsöt meg-gyógyít, *ugymond az Herbarista.* Ugya' tser-levelű fű, mellyet fodorkának, és farló fűnek-is hínak, ha etzetbe reá kötöd, sülyt és golyvát el-ront; *vagy*: a' melly nap az hóld fogyni kezd, nap kelet előtt, egy uj teglát erőssen meg kell melegíteni, egy egy kis spongyiát reá tenni, és annak valami tsön, vagy lefordítva a' tőtsért, a' vékony száran a' fűstít fel-szini. A' mi pedig a' spongyiából meg-marad, és egéizlen el nem ég, hamvával egygyütt vízbe meg kell innya. És az után két óráig semmit nem kell reá enni, vagy innya; úgy estve le-fekete előtt. Ezt mivel-

vén minden nap egetz hóld fottáig
kettzer, 's háromszor; el vész; *vagy:*
a' retek levelet, sórt, bort, etzetet, ele-
gyits öfzve, és egy edénybe téven,
állyon egy éjtel, az utánn kend gyak-
ran véle. És kat vizzel ellyen.

Göte vagy vizi Borju ellen. Ló
taitekát igék, meg gyógyul; *vagy:*
Szántó földön termett fejer répát e-
gyek fok izben eleget, meg emészti
benne, és alól ki-adgya.

Görts ellen. Eget borral kell erős-
sen kenni, és meleg ruhával dörgölni,
az hol a' görts fogja.

Gyomor fájásról. Nyárba a' gyen-
ge úrmót szedd meg nyersen, kösd
a' gyömorra, és reggeltől fogva más
napig hadd rajta, 's ha még is faj,
töbízör-is próbáld. Télben pedig a-
fzu úrmónnek levelet a' Izáráról fozd
le, és egy kevés meleg borral meg-
öntvén, kösd reá; *vagy:* a' liztet
keményen éget borral, tyúk tojással
egybe

egybe kell gyúrni, 's meg-laposítani, forró vízzel tálba meg-önteni, és más tállal bé-fedni, az utánn kivévén gyömbérral meg-hinteni, 's a gyomrára kötni; *vagy*: Igen jó a megy levele is ha meg-főzik, melegen reá kötik; *vagy*: a' turbolyát, és petrefelymet füvestől, és gyökerestől egygyütt borban jól meg kell főzni, úgy hogy három leve-is lefőjjön, egy uj tojást belé kell útni, és ó-hájjal az utánn két ruhaközött meg-törni, 's a' gyomrára kötni, és más napig le nem óldani.

Gyomor meg-vezésről és bányásról.
A' fodor mentát, szekfüvet vagy virágát, úrmót, zsállyát, törj ózve erőfőn, hintsd-meg borral, és egy serpenyőben melegítsd-meg, jó melegen ruhára rakván, kösd a' gyomrára; *vagy*: végy egy fekete, vagy fejer retket, és meg-tisztitván 's vékonyon el-metélven, és egy mázoz

edényben téven, tölts reá igen jó bort, és abból igyék étel előtt egy órával, két vagy három kalánnal, meg-tisztittya a' gyomrot; *vagy:* Végy Cyprust, metéld apróra, tölts reá jó bort két három kalánnal, egyszer igyál belőle; *vagy:* Egy marok komlót tegyegy kis tsuporba, tölts reá bort a' menyi elegendő, főzd-meg jól, hogy egy ujnaira le-főjjön, az után ros lisztel gyúrd őszve a' komlót, tölts reá mézet és gyömbért, kösd a' gyomrára, és jól bé-varván, hordozza egy nap, éjjel, itala legyen: hogy vegyen egy marok úrmót, *centauriát* annyit, és *cynodiát*, és töltsön reá éget bort, 's tegye melegre, és ha meg-sárgul, ízürje által, 's nyomja-ki, és fél fél pohárral igyék napjában kétszer, 's háromszor.

Ha pedig hány, 's ételt nem kíván, és nem emésztt, pirittson-meg egy szelet kenyeret, jó éget borral

öntözze-meg, az utánn rósa etzettel
 törjön szeretsen dióvirágot, jó fale láf-
 ránt, nádmézet, szekfűvet, fa haját,
 gyömbért bővebben, és hintse a' pirí-
 tott kenyérre jó bőven, az utána ta o-
 lajjal öntözze-meg, éhomra egy né-
 hány nap vegyebé darabonként; *vagy*
 Szeretsen dió virágot tegy jó bőven,
 avagy fa haját, a' fű tejbe, egy néhány
 nap estve 's reggel azt igyad. *pr. Vagy*
 Az árva tsalánt mosarba meg-törni,
 serpenyőben meg-párolni, és ruhá-
 ra rakván, gyomrára kötni igen
 hafznos.

Gyomor dagadásról. A' szöllő le-
 velet főzd-meg, egy kevés irós va-
 jat-is téven belé, mintegy fél tojás,
 és jó melegben kösd a' gyomorra.

Gyomor fájás, és tisztulás ellen. Az
 árva tsalánt árnyékon meg-szárazt-
 ván, vagy szűkségben nyersen-is élj
 vele herbaté, vagy fű-tej gyanánt;
vagy: a' fejer űrmöt tórd meg jól,

fatsard - ki pálinkában vagy rósólisban , és igyál a bból egy egy pohárral; *vagy*: végy ros lisztet, es abból tészttát tsinálván , terjezd - el jól, azonba mézzel a' gyomrodát meg kenetvén, és tört gyömbérrel behintvén, tölts éget bort egy tálba, gyújtsd - meg, az utánn a' ki - nyújtott tészttát belé tévén, forgasd - meg jól benne, 's kőssed jó melegen a' gyomrára, és mind addig hordozza, mig jól meg - szárad; *vagy*: a' fejer úrmót, fogormentát jól meg - főzvéb borba, kősd - bé a' gyomrát jó melegen.

Gyomor tisztító purgatio alól. A' *Borza* vagy *Bodza* tának jó bőven vakard - le alá felé a' zöldgyet, (mert ha fel felé vakarod, fellyül hajt,) mofárban tévén tórd - meg erőssen, az utánn gyenge ruhában tévén, mentől jobban lehet fatsard - ki a' levét, az utánn annak a' sűrűjéből fel pohárnit elegyits egy kis borban, 's
idd

idd meg, jó meglel en tartván magadat. Ha fel fele akarod, fel fele kell vakarni,

Gutta útésről. Akkor mindgyárt meleg ruhakkal dörgöllyék a' karját, melly felől meg-ütötte, és ha borbély van eret vagassanak; *vagy:* ha nints, törjenek fokhagymát, 's torma gyökeret, és mind a' kettőnek vegyek vizet, kiket őszve elegyítvén adgyák-meg innya, 's a' többi levével kenni kell, ha annyi l' sziz; *vagy* a' retket reszeld-meg, 's a' vizét meg vévén, azzal kend azho' allyát. NB: A' ki ettől fel, es hajlandó e' nyavallyára, *Aprilis* nek végén, 's *Majus* elein szedgyen, 's egellen gyöngy virág vizet, es azt igya. Igen jó nthez nyavallya ellen is,

. H.

Hagyvászról. Vegy kender mag o-
lajt, kend-meg a' testet, es nem
ha-

hatalmazhatik az emberen; *vagy*: a' léstyan gyökeret igen erős borban meg kell főzni, 'segy lepedőt belémártani, és abban a' lepedőben meztelen takarni, 's le fektetni, hogy izzadgyek; *vagy*: egy fehér lilomnak a' gyökerét, léstyan gyökeret, egy fő hagymát, fél tyúk tojásni ó-háját ólзве törtni, és azzal minden tagját meg - kenni fejével egygyütt; *vagy*: a' fül fűvet. tört meg jól, és az homlokát gyakran kösd véle; *vagy*: a' léstyanak a' tövét, úgy a' bafa rósának, és fehér lilomnak tövét, három rákot, ó-háját, két fő fokhagymát törj ólзве mind egygyütt borral, és jó melegen kösd véle egészízen, és takard boros lepedőben ha d d izzadgyon, meg-gyógyul; *vagy*: jó tsak a' léstyan fűnek-is a' gyökerét rágni, és meg - áztatván vízben, innya; *vagy*: a' léstyanak, és bogátskórónak gyökerét, fokhagymát, veres hagymát,

mogyoro hagyimát, és dísznó hájjat törj őszve elegyítvén, és egy kevés bort-is köziben töltvén, kend meg véle tetétől fogva talpig, és takard boros lepedőben, meg gyógyul, ha tsak nem halálra való. Jó a' Basilicomot-is meg-főzni, két 's három icze ő borban, és bé-takarva azzal párolni; *vagy: Hagymáztól, és forróságtól.* Szapora füvet kell szedni, 's a' levét a' száráról le-fosztani, és bala rófa gyökeret reszelni, és borban kenyér haj alatt meg-főzni, 's azzal meg-kenni jo melegen tetétől fogva talpig, az után jól bé-takarni, hogy izzadgyon.

Hályagos szemről. A' Fűrj madárnak hájját, tedd egy kis üvegben, 's a' nap fényen éllezd meg, és az után abból egy egy tseppet tsepents az hályogos szemben, mind addig, míg két féle hafittyá: mint-hogy pedig igen erős, egy kevés
 üdö

údo múlva Afzszony ember tejét kell rá tseppenteni. *pr. Vagy:* Az hangyának tojisát tedd egy üvegben, 's üvegestől süsd-meg kenyérben téfztában tsinálván, 's ha megsul a kenyér, és meg hül, vedd ki az üveget, a' melly olajt találsz benne, abból tsepegefs belé, hat eszten-dős hályogot is el vészen. *pr. vagy:* Vedd a' Kárász hálnak az hájját egy tserépbén, lassan a' tűznél olvazd-meg, az után töltsd egy üvegbe, estve, 's reggeltsepegefs a' szemében; *vagy:* vegy egy uj tojást, és tedd egy vízzel teli edényben, 's két hé-tig minden nap öljtsd rajta a' vizet, az után találsz a' tojásban egy ke-vés vizet, és ebből egy vágv két tsep-per bortsáfs a' szemében, ketté hasít az hályog nagy tsattogással. Ditsé-rik: hogy ha egy tsepo mézet be-lé ereszt, az is meg-hasítja; *vagy:* Törj nád mézet, és gyömbért egyenlő mér-

mértékben, vedd fa olajban, és bortsásd a szemében. *Ha Gyermeken himlőtől vagyon.* Az Atzfzony vaját tseppenként kell belé bortsítani; *vagy: Török orvosság: főképpen ha az hályog himlőtől esett.* Végy, vagy keress olyan Atzfzonynak tejét, egy üvegetskében, a' ki férjével másokon kívül tisztán élt, és egymás után két fiú gyermeke volt, 's nem több, és egy egeret két felé vágván, szívet ki-vévén, bortsásd az üvegetskében vett tejben azon véressen, és dugd-bé az üveget, 's egy kevésbé hadd álljon benne, míg a' tej vajjá válik, és az után abból tseppents belé, öt, 's hat esztendő hályog le szakad, világos, és bizonyos. De a' kinn próbálják, erőssen le-nyomják, és tartják.

Harmad napi Hidegtelelésről. Egynéhány gelesztát áss, és meg-fzárasztván törd porrá, és add bé pohárban

a' maga vizelletében; *vagy*: az ember tetemét valami ruhában, vagy a' nélkül hordozza a' nyakában, el-hadgya.

Has fájásról. A' kovászos kenve-
ret el kell szelni mind hajástól fellyúl,
meg-piritván, szekfűvel, fa hajjal,
szeretsen dió virággal, fáfránnyal
meg kell hinteni, 's éget borral meg
öntözni, és a' mint el-álhattya mele-
gen, újra meg melegítván, az hafá-
ra kötni; *vagy*: zsályát, petrefely-
met, léstyan fűvet kell főzni vízben
vagy borban, és reá kötni; *vagy*: az'
apró, 's közönséges mályvának
rántsd-meg a' gyökerét vajban, kösd
a' köldökére; *vagy*: a' Fodor mentát
aszald-meg, 's tórd-meg, meleg bor-
ban idd meg.

Has keménségéről. A' zabot erőssen
forrald-fel vízben egy nagy fazék-
ban, és azt tegye maga alá be-ta-
karódzva párollyá magát; *vagy*: főtt
szilvát egyék, annak a' levét igya.

Has

Has rágásról. Végv egy pénzára pálinkát, és abban aprítsd két tzipótskának a' bélit, és tedd a' tűzhöz, főzd addig, míg jó kemény lészén, az után tégv két pénzára vaját belé, és ismét főzd kevésbé, és len tfe-püre tévén két ruha közt, vard az háfára, hadd legyen ott, míg tart-hattva; *vagy:* a' tehén ganéjt fa o-lajba meg-rántani, és egy kis szek-fűvet belé tenni, 's azt hasára kötni.

Has menésről. Az aszszu Berkenyét ha borbán ifzod, meg-állittya, jó hozzá tenni aszszu somot-is; *vagy:* a' mogvoró hagvmát meg-törvén, kenyér haj alatt főzd-meg pálinkában, 's azt idd; *vagy:* Sós parás lentsét egvél gyakran napiában; *vagy:* Re-szely-meg egy szeretsen diót azt idd; *vagy:* törd-meg a' szeretsen diót, és gyúrd ószve írósz vajjal, 's tedd fél dió hajban, és kösd a' köldökére mig-

bé iszja; *vagy*: jó a' dió bélnek hárttyáját meg-szárasztani, 's tórni, és azt pálinkába innya; *vagy*: a' Tserfa, avagy Tölgy makkot mindeneftől meg szárasztani, és tórni, azt innya. *Lásd: Vérhas.*

Has szorulásról. Végy avagy szedgy ördög borda füvet, 's tsinály feredőt belölle, és feredgy benne, meg-indittyá. Ha pedig úgy meg-szorúlt, és meg-sült a' matéria a' vég hurkában, hogy tellyefséggel szükségét nem teheti, és a' Kristér sem használ, ha még nem régi, 's tsak egy vagy két napi, téjben főzzenek - meg kilentz, vagy tiz szem ló purgátiónak a' magvát meg - törve, és az után gyenge ruhán által szürvén, fatsarják ki, és egy jó pohárnyit adgyanak bé, 's ha az meg nem inditaná, tizenkettőt is kell adni. Ha pedig régi: négy, öt, vagy több napi; akkor tizenhat szemet-is kell adni, és ki-

ki-űti a' meg - sült matériát. De jól kell vigyázni, és annyit kell adni, a' ki ki-űthesse, és benne ne maradjon. *Próbált dolog.*

Has indításról. A' szappant édes tejben aprítsd-el, és forraly annyit, a' mennyi egylzer elég, 's idd meg, meg - tisztit fájdalom nélkül; *vagy:* mézet, sőt, bétsi szappant egygyütt jól meg-főzvé, próbáld-meg kővön, vagy vásznon mig hemperedik, az után mint a' tsikot fodord egygyűvé, 's kend-meg egy kis fa olajjal, és tedd bé alól kristély formán. *prób.*

Hévség ellen. A' melyy beteg nagy hévségben vagyon, vagy szomjúságban, nyomják-ki a' tzitrom levét, frífs vizet töltvé reá, azt igya; *vagy:* tsak az haját-is tegye egy pohárban, 's frífs vízzel úgy igya; *vagy:* ha igen szomjúzik, a' tojás fejerét kivévén, egy kantsóban vizet kell reá tölteni, egy kantsóból másban által,

meg által tölteni, és a' mikor el e-
 legyedik, jó habos léfzen, azt igya;
vagy. rak szemből, és reszelt szár-
 vas szarvából, 's bor kőből tsinály
 port, 's vízben azt kell innya; *vagy:*
 Szarvasnak a' szarvát meg-reszelvén,
 tégy köziben szeretsen diót reszelve,
 szeretsen dió virágot, egy kis szek-
 füvet, fertésnek, vagy borjúnak láb-
 kőrme hegyét, és főzd meg vízben,
 melly olyan léfzen mint a' kotsonya,
 abból háromszor minden nap végy
 bé egy egy kis kalánnit. Hasznos
 ez melj fájáftól, és fulladáftól is.

Hideg lelésről. NB: Mint hogy
 minden hideg lelés tsömörtől szár-
 mazik, igen jó, ha homlokát, vak
 szemét, és áll-kaptzáját, nyakát,
 hátát, keze szárait, vál hegytől
 fogva, lába-szárait térdétől fogva, láb
 ikráját, a' szártsontok éleit, lába fe-
 jét, és széleit meg-kenik, egy kis
 fokhagymás, zsíros, vagy vajas me-
 leg etzettel, háromszor, négyszer,

's az után jó purgátiót véfzen, vagy tsak a' sárfü magvából, (külső tokjából ki-vévén, melly három szegeletű,) kilentz, 's tíz szemet, mint a' keuder magot szárazon meg-efzik, melly alól, fellyül purgállya, ha nagy ember, tizen négy szemet, vagy tizen hatot, (ha erőfs természetű bé-vehet,) *prób.* Az után ha el nem hagy-ná, közönségesen élhetsz ezekkel.

Vegy egy diónyi sót, és égesd mind addig, mig meg-tüzesedik, és akkor azon tüzesen vesd egy fintsia fü-téjbe, vagy is *berbatéba*, és idd meg a' sót, a' fü téjjel egygyütt, a' fü-téj lágy meleg légven, hogy egyszerűsminde meg-lehesse innya, mert hőrpólve nehéz volna innya a' keferűség miatt, az után a' keferűség el-verésére nézve, lehet nádmézzel reá innya *prób.* *Vagy:* frifs tyúk tojást meg kell keménnyen főzni, és annak az haját, a' belső hártyájától

el kell választani, és úgy az haját igen apróra meg törni, és az hideg lelés előtt vízben meg innya. *prób.*
Vagy: Egy marok úti fűvet; *vagy* egér farkat; *vagy:* az út mellett termő ports fűnek az hegyét főzd-meg borban, 's azt igyad; *vagy:* fejsze fokkal meg-törvén ezek közzülakár mellyiket, éllezd-meg egy pohár pálinkában, az utánn ruhán által ki-fatsarván, az hideg lelés előtt idd-meg; *vagy:* a' vére hulló fűnek szakázd-meg a' levelét, és annak a' levével kend az orrod allyát; *vagy:* az úti fűnek ásd-ki három gyökerét, (annál jobb, ha három félének a' gyökere lesz) és azokat meg-száraztván, 's meg-törvén, mint a' port, mikor harmadszor reád jön, éget borban idd meg; *vagy:* végy kilentz tsepp fenyő olajt, és azt éget borban, vagy pálinkában idd-meg, és takard-bé jól magadat, hogy meg-izzadgy; *vagy:*

a' pápa fűvet mindenestől főzd-meg borban kenyér haj alatt, 's azt idd meg, avagy porrá törvén, add bé innya; *vagy:* a' tetem tódó fűvet meg-szárasztván, és a' levejét porrá törvén, borban vagy pálinkában a' beteg igya-meg. Jó a' földi epe, vagyis *Centauriától* innya akár nyersen, akár borba főve; *vagy:* a' borjunak hamarját szárazd meg, 's törd-meg, (melly az hátulsó lábában vagyon,) 's borban idd meg. Jó a' bárányé-is, de mivel kitsin, abból kettőt kell bé venni. *Ha az bideg lelésben a' gyomor nem emészti semmit.* Vegy a' patikában *Enciána* gyökeret negy, vagy több pólturárát, apróra metélvén, tegy annyi tört gyómbért-is közibe, és a' mennyit három, vagy négy újjal fel-vehetsz, vedd az ibrikbe, és főzd-meg vízbe, nádméz nélkül, fű-tej helyet azt igyad estve 's reggel, három vagy negy nap

vagy: a' rúát mindenestől törd-
meg mosárban, és tedd pohárba, 's
tölts reá bort, vagy vizet, 's azt
idd egy néhány nap.

*Harmad, és negyed. napi hidegle-
lés ellen.* Tavaszszal a' melly fán, vagy
tőken fát vágnak, emeld-fel; *vagy*:
a' fertesek válluja alatt-is, a' melly
apró gelesztákat találz, azokból ket-
tőt vagy hármat vels egy kalán e-
tzetbe, és ha meg-szall benne, az
etzetet igya-meg mikor reá akar jő-
ni, el-hadgya bizonyoson, ha elz-
tendeig lelte-is. *prób.*

Ha negyed napi: Az ember szát
tsfontot törd porrá, abból egy kés
hegynit valamiben adgy bé innya az
hideg napján, de ne tudgya a' be-
teg, ezt tselekedd négyszer; *vagy*:
a' pókhálóból tsinály három pilulát,
vagy golyóbifotskát mint egy borsó,
ostyába a' mikor fázni kezd, add bé
neki.

Himlőről. Haki a' himlőtől hamar akar szabadúlni, igen hasznos, és szükséges, hogy minden fele hús eledeltől óltalmazza magát. *Mikor himlőzni akar a' gyermek, és ki nem űthet rajta.* Főzzenek-meg egy itztzénél valamivel kiűlebb edénybe, tiszta vízben lentsét, répa magot, fűgét, kómény magot, és hidegen adgyák innya a' gyermeknek, ki-űt rajta. *Vagy: Akár ember, akár gyermek legyen, ha ki nem akar űtni rajta.* Egy marok lentsét meg kell főzni erőssen, és az első levét le-tölteni, mert a' semmire való, 's meg kell szűrni, és annak utánna ismet tiszta vizet reá tölteni fűgével, tengeri szöllővel, árpával, és ha kaphatni *Czikória* gyökerével meg kell főzni, 's azt meg hidegitven innya adni. Ha olly kitsin vólna a' gyermek, hogy meg nem ihatná, a' ki szoptattya, az igya-meg. *Ha fejár,*

vagy veres az himlő. Főtt lentsének a' levében len ruhát kell mártani, s olly melegen kell reá tenni, a' mint elálhattya, minden mérgét ki-vefzi. *pr.* Len olajt-is kápoftza lévőben innya adni igen jó. *Az himlő hogy a' szemére ne mennyen.* Egy kis tsets tejben tört safránt keverj őszve, és kend-meg a' szem külső hóját véle. *Ha pedig a' szemében vólna.* Hogy a' szemnek ne ártson, tűzes atzél kell téjbe óltani, és a' tejet rósa vízzel egybe elegyíteni, és a' szemébe botsátani, vagy ruhát mártván bele, azzal kell gyengén tapogatni.

NB. Hogy az hideg ne ártson. Minek előtte a' kisdedek a' 12. hetet el-érik, ha addig kezek, és lábok, midőn a' feredőből ki-vétetnek, úróm vízzel, vagy meg-tört úróm redveiségevel meg-kenettetik, és erőssen meg-dörgöltetik, sem hidegtől, sem melegtől tellyes életekben,
ke-

kezekben, és lábokban nem háborgattatnak. És ha pedig az idő alatt egész testekben kenettetnek az írt mód ízerént a' feredő után, ámbátor gyengén, sem ruh, sem pokloság, sem franczu reájok nem ragad. Tetű, bolha meg nem eszi, és a' testek szép fejéren, 's tisztán marad.

Hólt tetemről. Az ón golyóbist ki kell verni vékonyra, mint a' vékony bádok, az után az hólt tetemre reá hajtani 's kötni, azt hordozza rajta fokáig, meg gyógyul; *vagy:* Mikor a' kenyeret ki szedik, azon melegen tegyék reá, de mértékletesen, hogy meg ne égesse éppen, úgy hogy ki sebefedgyék, el olzlattya. *prób.*

Hurutról. A' fejer karó répát meg kell metélni, 's vízben jól meg - főzni, és tiszta ruhára ki-tölteni, 's ki-fatsarni, 's a' levében nádmézet vakarni, és este 's reggel úgy innya; *vagy:* a' Tisztán gyökerét főzd-meg borban, sáfránt

ránt tévén belé, azt igyad; *vagy:* innya való vízben vels három, vagy négy darab szenet, és mikor le-fekszel azt igyad; *vagy:* a' zsályát főzd meg borban kenyér haj alatt, 's gyömbérezd-meg, és hány tyúk tojás fejérét belé, azt egyed; *vagy:* petrefelymet, kőményt, retket gyökereftől borban főzz-meg, 's azt igyad; *vagy:* pálinkában tégy malofa szöllőt, kevés fűgét, nádmézet, fa olajt, és megégetve jó melegen vedd bé háromszor, 's négyszer.

Fojtó burutról. Kerti seprő fűvet főzzenek tiszta vízben, nád mézet, fenyő magot vessenek belé, és ha meg hűl, éhomra egy hétig reggel minden nap abból igyék.

Ha az hurutos nehexen lélegzik. A' zsályát főzze-meg vízben, estve, 's reggel igya, le-vízi a' hegmat, és megtisztittya a' meljét; *vagy:* retket, és tormát egybe kell jól törni, ezzel

ezzel kell mellyét kenni; *vagy*: egy fő fokhagymát fűs meg erőssen, az után nyúl hájjal tórd őszve, és azzal kend az húrutos ember talpát, bal kezét, és vak izemeit, akár mitsodás húrut legyen, ki-tisztúl belőle. *Vagy ha melje-is fáj, 's a' tüdője-is rotbad, a' flegmát ki sem bánybatya, vagy belső részei fáznak, avagy sérelmesek.* Főzze meg a' Tetemtódó fűvet, páprád gyökerével egygyütt, (mellyet őrdög bordának-is hinak) borban, vagy vízben, estve 's reggel azt igya vagy egy hólnapig; *vagy*: az isópot, hét, nyóltz szál rutával meg-főzni, és mézzel vízben, 's egy darabig azzal élni. *prób.*

Ha az Hurut, melly rekedéssel, erőss fulladozással, 's lélekzet vétellel vagyon: Ó hájjat fokhagymával őszve kell tórni, és a' talpát, de főképpen a' farkát szén tűznél azzal kenni, és jól bé-süttetni estve, 's reggel,

a' meljét pedig fagygyuval jó melegen
 kenni. *Itala*, estve, és reggel édes
 tejben zsályát, sáfránnyal főve, mely-
 ben tegyen veres tzukort bőven,
 lúd zsirt, 's tört bűdös követ, és
 estve, 's reggel három, három fin-
 tsiával igyék meg belőle; *vagy ez*
belyet az ital helyet: végy egy kisma-
 rok korpát, egy dióni temjént, sáf-
 rányt a' menyit gondoldz két ujjaid
 között az edényhez képest, apróra
 törvén a' tzukort, és temjént, tedd
 egy meszfelyesnél nagyobb tsupor-
 ban a' korpával, és sáfránnal egy-
 gyütt vízben, és hadd addig főni, míg
 egy tojás őregen meg-főne, az után
 a' tűztől el-vévén, szűrd által tiszta ru-
 hán, és reggel, ebéd előtt, ebéd után,
 vatsora előtt, vatsora után, és le-fek-
 vés előtt végy bé egy egy kalánnal. *pr.*
Idő közben pedig itala legyen. Az
 hogy egy négy ittzés fazékban
 kell tenni apróra őszve vágva 12.
 levél

levél szarvas nyelvű fűvet, scabio-
fát, (az az, kelés fűvet,) egy kis
markotskával, veronikát ugyan an-
nyit, zsályát 12. levelet, ánis ma-
got egy kis markotskával, és ezeket
jól meg-főzvéen egygyütt, nap köz-
be azt igyá. A' bort, és más a' féle
italt felre kell tenni, 's etzetes, és
savanyú ételtől magát őrizni. *prób.*
És bizonyos.

Hurutról tovább-is. Egy édes al-
mának mesd-el a' tetejét, vájd-ki a'
bélét, töltsd-meg fejer temjénnel, és
sáfránnyal, tedd reá ismét a' tetejét,
és len tsepübe tsinálván süsd-meg
hamúba, az után vedd-ki, 's ki-
szedvén belőle a' temjént, a' safrányt
hadd benne, 's meg-évén feküdj le,
és takarjanak bé jól, hogy izzadgy;
vagy: a' fejer tseperke gombát, ha
vizben meg-főzöd, és a' levét ifzod,
egy kis szeretsen dióval kétszer, 's
háromszor, eláll; *vagy:* Bor etzettel
kell

kell a' talpát párolni; *vagy:* a' veres hagymának a' tetejét ki kell mint egy póltura mettzeni, a' belső résziből ki kell vájni, és egy kis nádmézet belé tenni, és egy néhány tsepp fenyő olajt belé tölteni, 's úgy befedni a' tsirájával, és vizes len tseppben az utánn megsűtni, 's levét osztán ki-fatsarni 's meg-innya. A' Gyermeknek **Tfuka** hajjal kell a' talpát kenni.

• *Hó-szám a' melly Afzszonyon nints.* Vegyen tormát egy jó marokkal, mossa meg, 's törje-meg, és tegye egy edénybe két ittze borban, és tartsa harmad napig, az utánn fatsarja át ruhán, azt igya elve, 's reggel. *Ha pedig felettébb vagyon:* Azon vérből egy kalánnit szárazsz-meg tserépben tűz között két felé hajtván a' tüzet, vagy kementzében, törd porrá, és egy pohár borban, (hogy ő ne tudgya,) add meg innya. Jo-
valol-

valollyák a' kámforos éget borral való élést is.

I.

I *Nflammatióról, vagy tűzes támadásról.* Tojás fejérében tégy egy kis sáffrányt, és kámfort, 's habard jól őszve, és kend ruhára, 's kös-sed vele. *prób.*

Ingó fogról. A' Tárkonyt főzd-meg etzetben, azzal mossad. *prób.*

Iny fájásról. A' Fagyalsa levelét szedd meg, és főzd-meg jól, bele-tévén egy kevés timsót, (és ha vagyon, afzszu rósát is,) 's azzal mossad; *vagy:* Erős bor etzetben főzz keny r haj alatt komlót, azzal mosd, a' szádban tartván egy egy ideig, 's az utána ki-pökvén; *vagy:* a' zsallyát, és isópot főzd-meg, és azzal mossad, né-melleyek ehez adnak egy keves lés-tyán füvet-is; *vagy:* egy kevés szia mézben négy, vagy öt szekfüvet törj-meg, 's azzal kenegesd; *vagy:* a'

nádmézset törd apróra mint a' lifzt, és azzal hintsed. Hasznos erről a' nyers tárkonyt-is gyakorta rágni.

Iny rothadásról. A' Farkas fogat áll tfontyával egygyütt, mellyett a' bőrön hagynak, meg kell égetni, 's meg-törni, és egy kevés tört timsót-is közibe tenni, 's mézben keverni, az utánn egy kis ágatskára lágy ruhát tekerni, és abban belé mártogatni, és az *inyét* száját belől tapogatni, 's kenegetni. *prób.* *Vagy:* a' Szkompiát mely a' vargáknál vagy onborban, vagy vízben mézzel egygyütt főzd-meg, 's azzal mossad. Ez az *Iny* dagadásról-is jó. *Ha rothat,* és *ki-vész.* Kámforos égetborral gyenge ruhátskát mártogatván belé, nyomogasd, 's mosogasd.

Innye a' kinek fogától el-válik. Törjemeg jól a' puska port, és tegyen közibe törve fokhagymát-is, és azzal ismét öszve törvén kenne-meg estve, verratig meg-gyógyul. *Ir*

Iz mindenféle febre. Vedd a' Disznó állának a' sűrjét, viazfszat, fa-olajt, timsót, szurkot, bárány fagygyut egyenlő mértékben, és a' B. Afzfszony méntáját, úti fúvet, kigyó harapta fúvet, cynodiát, egér fark fúvet, egyenlő mértékben, és ezeket őszve vagdalván, rántsd meg az említett disznó zsirban 's a't. és gyenge ruhán által fatsarván, ruhátskára kenvén, azzal ragd, 's kössed, és ha az húsa le-hullott-is, tsak a' tsont 's inak maradtak, meg-gyógyul. *prób. Vagy:* Vegy három pénz-ára timsót, grispánt, bűdős követ, egyenlő mértékben, viazfszat, és szurkot, egy kevés ó hájjal bárány fagygyut őszve elegyítvén főzd-meg erőssen, 's azzal kössed, és ha orbántz léfzen-is benne, használ fokaknak. *Lásd: Fog fájás.*

Iz ellen. A' melly gyermeknek *Iz* eszi a' száját, veres afzfszu mályvát, rósát, tsuka-fogat, narants haját, tót-
F 2 jenek

jenek ószve porrá, 's szitályák-
 meg, egy kis tört só-t is belé tenni,
 's egygvütt tiszta vízben vetni, és
 azzal kell az inyetskéjét kenni. De
 kétszer kell fel fordítani; *vagy: ha*
öreg embernek eszi a' száját. Égett
 timsót, szeretsen diót, narants ha-
 jat, ezeket ószve kell törni, és az
 innyébe kell nyomni, meg-gyógyul;
vagy: az hegyes úti fűvet, egy éj-
jel vízbe áztatni, és azon vízbe meg
főzni, 's azzal mosni, ismét az é-
gett timsót, szeretsen diót, narants
hajat meg-törni, és a'porát a' mosás
után az innyébe nyomni; vagy: E-
tzetbe főzzenekzsályát, azzal mofsák.

K.

Kelésnek mindenfélének meg-fokasz-
 tásáról. A' len magot meg kell
 törni, 's szitálni, ehhez egy, vagy két
 tyúk tojás fejerét, 's egy kevés fa
 olajt elegyíteni, és ezt egyben ha-
 bar-

barván, flastrom formán reá kötven meg fakasztya; *vagy:* Olvasz őszve szurkot, ó hájat, irós vaját, vialszat, bárány fagygyút mind egyenlőképpen tsinálá flastrommá, 's tedd reá; *vagy:* Tejben vagdalj igen aprón, a' vagy reszely veres hagymát bőven, tégy fejer kenyér belet belé, és jó fele töretlen sáfrányt, főzd őszve, 's tsinály flastromot, és tedd gyakran a' kelésre; *vagy:* Az édes lapunak szárát parásában tedd, és mikor meg-lagyul, le-vonván a' felső bőrét, azzal kösd, meg-érleli.

Kelevény ellen. Egy dióni vialszat, egy dióni mézet, egy dióni szurkot, egy dióni ó hájat őszve kell olvasztani, és kilentz fekete pókot, kinek a' lába nem hozszu, és kilentz legyet belé kell rontsolni, 's kevésse meg főzni, és az utánn meg-szűrni, 's úgy kell akár melly mérges kelevényre ragasztani, és a' ki arra való, hogy

fakaszta, ki-fakasztya, és a' ki nem, harmad nap alatt el o'fzlattya; *vagy:* A' veres hagymának mint egy póltura a' tetejét ki kell kerekíteni, és a' belső béliiben is ki kell venni, vagy vajni, 's az helyében tükört tenni, és egy néhány tsepp fenyő mag olajt belé tsepegetni, 's úgy a' ki metzett tetejét reá tsinálni, és len tsepebe meg-sütni jól, az után a' levét ki-fatsarni, 's meg-innya; *vagy: még-is tovább ha meljében vagyon.* A' pápa füvet borban meg-kell főzni, és len olajt köziben tölteni, azt melegen innya, a' mint el tűrheti, ennél jobb orvossága alig van,

Kéz reszketésről. A' B. Afzszony mentáját borban jól meg-áztatván, és levét ki fatsarván, add meg innya egy néhányszor; *vagy:* A' fekete ür-möt, és fehér rósát törd őszve, 's a' tenyeredben való ereket törőgessed annak a' vizevel. *Ha kólíka miatt a'*
kezek

kezek el-esnek. A' Borostyánt, vízi
fárga liliomnak a' gyökeret, 's feje-
mákot porrá törven szitáld-meg, és
főzd-meg vízben keményen, kend
ruhára, 's kösd vele a' kezeket. *Mi-
kor a' kezek lábak el-esnek.* Vedd a'
Megy-fának gyökerét, szépen meg
mosván, vagdald egy egy ujnyira,
főzd-meg feredőnek, és egy egynap
kilentzer feredgyek-meg benne, meg-
gyógyul.

Kígyó marásról. Az Egér fark fü-
vet tört-meg jól, és bor etzetben
keverd őszve, kösd-bé azzal;
vagy: A' vad kendert főzd-meg víz-
ben, vagy tört-meg, kösd reá; *vagy:*
a' keferű lapunak *succussát*, 's levét
ki fatsárván, borban elegyítvén meg
kell innya, és mindgyárt le-lohatsz-
tya a' daganatot; *vagy:* a' feje liliom
gyökeret tört őszve ó-hájjal, 's az-
zal kennyed, azonnal használ. *prób.*
Vagy: Vedd akkor mindgyárt a' ma-

gal vizelletedet, és melegen idd meg
 summi bajod nem lesz; *vagy:* a'
 melly kigyó meg mar, annak (ha
 meg-kaphatod) hamarjában meg-ól-
 vén vagd-el a' fejét, 's törd őszve
 fokhagymával, és frissiben kösd reá,
 's hadd álljon a' feben két három nap,
 ha meg dagadt - is el-múlik, 's meg-
 gyógyul.

Kigyó a' kibe búvik. A' Rókának
 vérét elegyítsd borban, 's melegen
 adgyák meg innya; *vagy:* A' rutát,
 fokhagymát, isópot erős etzetben,
 's mázos fazékban meg kell főzni, es
 azt innya adni; *vagy:* Főzzék-meg a'
 kigyó hagymát borban, vagy vízben,
 igya-meg, ki-mégyen; *vagy:* Forral-
 lyanak jó fazek edes tejet, (ha gyer-
 mek) öntsék dásában, és fel-kötven
 lábbal, rendezel petzkeljek fel a' szá-
 ját, és olly közel tartván a' tejet,
 hogy a' gőze a' szájába meunyen, ki
 jő a' tejre.

Kólikáról. A' Tehen ganéjt fa olajban meg kell rántani, és egy kevés szekfüvet belé tenni, 's az hasára kötni; *vagy:* a' kék Liliom tövét megaszalva, es törve meg kell főzni ketske tejben bőven töltvén reá fa olajt, hogy jó zsiros legyen, és azt erősen meg-főzvé, flastrom módra ruhára, annyira, hogy gyomrát, 'sköldökét he-lepje, 's köfle reá; *vagy:* a' gyertya hamvát, az hamva-vévőből szedd ki, 's törd-meg, és jó borban vedd be; *vagy:* az hangyának három, vagy negy tojását meg-törvén borban, vagy vízben vedd be; *vagy:* Vegy egy néhány diót, es belé közt a' melly növétei, vagy fái vannak, azokat ki-szedvén, égesd-meg, es vedd be tiszta vízben ehontra; *vagy:*

Kólikáról purgatio. Fget-bort, ó hájat, fa olajt egyenlő mértékben olvalzsának ószve, 's adgyák meg innya, 's le-fektetvén takarják-be;

vagy: A' Fűzfa levelét főzd-meg borban, és kevés borsot belé vetvén idd meg. A' vér pökéltis meg-állittya;

vagy: a' szilvát mosd meg szépen, három, vagy négy lévben is, hogy lemmi rútság rajta ne maradjon, az utánn főzd-meg jól káposzta lévben, 's azt igya. NE. Tsak ha

tízta káposzta levelit is háromszor éhomra igen jó; *vagy:* Az úrmőnek tetején, 's hónallyain nőtt gyenge ágatskáinak tzikáit, vagy tetejtskeit el kell tsipdefni, és tűzes zsaratnakban, vagy-is parásában takarni, hogy jól meg-pergelődgyék, az az: fonnyadgyék, és azt melegen (a'mint el-álhattya) köldökére kótni.

Kopaszról. A' mogyoró belet meg kell törni, és mézben elegyiteni, 's azzal kenni. *Vagy midőn kopaszodni kezdel.* Vizi tormát, úrmőt, Isten fáját, vére hulló fű gyűkeret meg-főzvé lúgban, azzal mossad, az

utánn

után egy tsumó vagy falka legyen törj ószve jó féle terpentínával, és tyúk-tojás székével, és azzal kenyed.

Kórságról, vagy nehez. nyavalyáról.
Egy lentse ízemni pésmát kell venni, és egy kalán rósa vízben bé kell adni innya, eláll; *vagy:* a' meg-lőtt farkasnak frísisben ki-vett májját főzzék-meg, 's azt adgyák meg-enni. Vagy ha úgy meg nem ehetné, azon meg-főtt májját sütsék, és aszalyák meg, 's törék porrá, és a' beteg ételeben kell hányni azon port, úgy véle meg-étetni. *prób.* *Vagy:* A' Denevért szárasd-meg kementzében, 's töröd porrá, és abból este, 's reggel vegy-bé egy, egy kés hegynit; *vagy:* *Martiusban* lőjj egy hollót, úgy hogy elevenen le ne efsék, 's egy uj parafzt fazékban tedd a' kementzében, és mikor portá ég, azon portból egy, egy arany nyomót bé kell adni akár mi fele italban; *vagy:* a' tőviffes Disz-

nót hasonlóképpen meg égetvén, a' porából egy egy kés hegynit adgy bé, akár mifele italban, mikor reá akar jöni; *vagy*: az ökör fark kórónak virágját szedd-meg, 's aszald-meg 'störd porrá, add meg innya; *vagy*: égefs-meg tiz, vagy tizen egy fetske fiakat vj fazekben mindenestől zsarát-nokon erőfs fedél alatt, 's törd az utánn porrá, és estvénként három kés hegynit vízbe, 's a't. végy bé, *vagy mig el nem batalmazik*: A' Basa rósának magvát meg-szárasztván, és porrá törvén, egy kés hegynit adgy bé borban, vagy pálinkában, és ha egyszerű bé-adással el nem hagyná, matzszor-is adhatfz. *prób.* Ennek a' magvara jól kell vigyázni. Azért *Julius* végén, vagy mindgyárt *Julius* elein el kell szedni, mivel egy éj-jel oda szokott lenni; *vagy*: az Arva tsalán gyökerét meg-törve, vizel-letiben add innya, meg-áll.

Kaszor fáról. A' puská port ele.

gyítsd párlúgban, és tedd üvegben, kend vele egynéhányszor; *vagy*: Elsőben le kell mind az haját jól nyírni, és a' töviffes haját ilyen módon ki kell szedni, hogy tudnia illik, végy két rész keményítőt, és mint annak fele annyi szűrt fenyő szurkot, és ezeket olvasd őszve, és flastrom formán sűrű ruhára kenvén, a' fejére kell ragasztani, (De nem kell hagyni, hogy száradgyon a' fején) 's úgy fel szaggatni, mind ki-húzza magával az hajnak vészett tövét. Az után föld epét, az az: *Centauriát*, vagy örvény gyökeret, vagy mind a' kettőt egygyütt, erős borban, erőssen meg-főzvé, jó melegen kell vele mosni. A' mosás után *Tyúktojás* székinék az *olajjával* kell békeni. Mellyet így készits: Főzz meg egy néhány *Tojást* jó keményen, vagy süsd - meg, az után ki - szedvén a' *székit* morsáld-el egy serpenyőben, és

és pergeld-meg jól mig meg-fekete-
dik, és azon melegenerőss ruhában
rakván, fatsard ki az olajját, és az-
zal kenyed minden mosás utánn
(némellyek tsak veszfzó szállal szűn-
telen keverik, és mikor a' tojás széki
mind rá ragad az *olajja* a' serpenyő-
be marad; *vagy*: tórd-meg a' bűdős
követ, mellyet meleg borban kever-
vén, gyakran verd-bé vele.

Köhögésről. Jó az örvény gyöke-
ret vagdalva, szarvas nyelvű, és
pápa fűvet egygyütt fű-téjben in-
nya, vagy *Plinius* írja: hogy a' ki
két fontni *Isópot*, három mészszely
vizben meg-éleszt, azon a' régi kö-
högést-is meg állittya, és a' tudójét
meg-gyógyittya. *Lásd: Hurut.*

Köldök fájásról. A' Rutát tórd-meg
és tyúk tojás fejérében keverd-el,
kend véle, 's kösd a' köldökére.

Köldök tsómórról. Szedd-meg a' Ló
mentát, fekete és fejer úrmót egy-
gyütt

gyűtt meg-törvén, öntsd-meg forró
vizzel, és azt jó melegen kösd a'
koldókére. *Lásd: Kolika.*

Kőszvényről. Mint hogy ennek bi-
zonyos orvossága nints, nem-is ta-
láztatik, főképpen a' kik régtől fog-
va benne vagynak, azoknál; én mind
az által (szólván azokról, a' kiken
még igen nagyon el nem hatalmazott)
magamon próbált egynéhányat le-
írok, noha jól tudom, hogy talám
nem mindennek fog használni, mert
ebben a' nyavallyában egy orvosság
egvnek használ, másnak más, némely-
nek pedig semmi sem, míg magától
ki nem áll. Ezen két első orvosságok
tehát a' Kőszvény fájdalmát el-vezzik:
Hogy t. i. ha bor seprőben *hangya*
Zsombikot tévessz földestől, hangyás-
tól, és tojásofától egygyűtt, úgy ki
főződ. Az után a' melly palatzkban
vézzed az éget bort, öfzi (melly ta-
vaszszal-is vagyon) kék kikértsének a'
tövést

tövet hánd belé, és azzal mosd. Ez, mikor ki-főzöd a' Hangya zsombikot, veres lesz mint a' piros bor, a' kikerits tövétől pedig mindgyárt meg sárgul, és bűdös külömben, de nagyon hasznos; *vagy:* a' Tífuda fa levelét főzd-meg jól vízben, és töltsd egy két fülű désában, páltzikót által dugván a' fülén, míg forró, tedd reá a' lábodat bé takarva párold, és ha annyira meg-hül bortsásd belé, és ha ki-akarod venni a' vizből, tzedd-ki a' levelét, 's kösd-bé a' fajós lábodat véle, két, 's három nap ezt mivel. *prób. Vagy:* A' Nádragulyának (mellyet nagy fűnek-is hinak) bőven fzedvén a' gyökerét, fejsze fokkal rontfold-meg jól, és hánd palatzkában, tölts reá erős seprő eget bort húszon négy óráig meleg helyen éllezd-meg, az után, egy egy keveset tálatskában töltvén szenen melegítsd meg, és melegen az eget borral a' kősz-

kőszvényes tagot mossad, 's ken-
nyed, és a' gyökeréből is ki-vévén,
ruhára tévén, kösd bé véle a' fájós,
és dagadt kőszvényes lábat. Maga-
mon próbált hafzuos orvofság; ezt
pedig egy néhány nap kell tfeleked-
ni, estve, 's reggel; *vagy:* a' Bor
seprőt forrald-meg, vefs timsót és
bűdös követ belé, jó melegen azzal
kösd; *vagy:* a' nyúl vérét elegyítsd
borban, azzal kend; *vagy:* a' nős-
tény Herringnek vedd a' tejét, 's kend
ruhára, ki-vonnya a' tűzét, 's meg-
gyógyul; *vagy:* a' mogyoró hagy-
mát törd őszve, és pálinkában tévén
éllezd-meg, 's mossad véle, és ruhát-
is mártván belé kössed, az hagymát-
is reá lehet kötni; *vagy:* Egy újni
hoszfú szoros szájú üvegetskét,
vagy ha nagyobb lelz-is, szedd felig
marha ganéjban való gelesztával, és
töltsreá kő olajat, terpentina olajt egy
arányú mértékben, és fa olajt melly

annyi legyen mint a' más kettő egy-
gyütt, tsináld tésztában (jól bé-zár-
ván az üveg száját) és ha meg-
fűl a' kementzében, és a' ki vétel után
meg hűl, vágd ketté a' kenyeret, 's
vedd ki az üveget, kementze előtt
azzal kend jól bé-süttetvén egy né-
hányszor, akár hol legyen a' testben
a' kőszvény. A' földi Bodzának a'
gyökerét megtörvén, és levét ü-
vegetskében tévén, tésztában tsinál-
ván, hasonlóképpen tselekedgy mint
a' fellyebb irt orvofsággal; *vagy:*
Tyúkmony székit sáfrányos vajban
föld-meg lágyan, jó melegen ruhá-
ra kenvén kösd bé véle; *vagy:* Sót,
és kormot kőpuly őszve tyúkmony
fejérével, és mikor elsőben kezdő-
dik a' kőszvény, ruhát belé mártván
kösd bé véle.

Kőrül való Orvofság. Keresd a'
Rókának vérét, (de ne tudgya a'
kinek bé adod) add innya borban.
prób.

prób. Vagy: Bétonikát, vagy zsályát, szapora fűvet, T'faba ire fűvet, tsengő fűvet tövestől kell egy mázos fazékban tenni, és fejer bort reá töltvén kenyér haj alatt mg főzni, úgy innya estve 's reggel; *vagy:* végy egy szorofs szájú üveget, mellyben egy pól-turára pálinka belé mégyen, vagy egy közönséges pohár bor, 's töltsd meg' erőfs égetborral, és tőri-meg kilentz gerezd fokhagymát igen apróra, és belé vetvén *maceráld*, vagy éllezd hufzon négy óráig, az után ki-töltvén egy pohárban, és a' fokhagymát is gyenge ruhán belé fatsarván erőffen, meg kell innya. Ezt tselekedd mig meg-szűnik minden harmad nap. Némellyek erről azt tartják: hogy Ujságon kell venni, és abban az hólnapban nem bántya, némellyek pedig: hogy akár mikor, és ha a' kő igen szorongattya, minden nap élhet véle.

Köles ellen. A' napra forgofüvet hordozza magával, le hull róla.

NB. Leg-fzükségesebb háznál tartani *Fenyő olajt, Velentzei Terjéket, kámforos éget bort, Fenyő olajt* pestis ellen. *Terjéket* főképpen *Velentzeit*, egy kis papirosra kenvén, pokol varra ragasztani. A' *kámforos éget-borból* innya, minden belső fájdalom, nyilallás, és kólika ellen.

Láb-szár ki-sebesülése ellen. Végy egy fazékat újjat, és abban *Ros kenyér* belét morfolván, tégy belé *Timsót*, és tölts reá fa olajt, főz meg jól borban, az utánn kend ruhára, a' más részit-is fellyül reá hajtván, és a' sebet gyengén elsőbben borral ki mosván, kend bé jó melegen minden nap kétszer.

Láb szár megütése, 's ki-sebesedése ellen: Atxél füvet izedgyenek, 's főz-

főzzék-meg borban, és azzal kell rag-
gatni; *vagy:* ruha piht mártisanak
fa olajban, és raggassák a' sebre, 's
fellyül pedig boros ruhával kötsék;
vagy: Ha az inát meg-úti, hamar
Veres hagymát reszellyenek, és azzal
kötsék-be; *vagy:* Ha valaki szarát
meg-úti, vagy ló rúgja: mindgyárt
fenyő szurkot lágy melegen kötsön
rea, és harmad napig tartsa rajta.
Ha pedig Orbántz esnék belé, va-
karjon *Szappant* borban, és egy ke-
ves *Timsót* tegyen belé, kösse véle.

Lábnak ütésből, vagy vakarásból
kisebesedése, és abból sok helyen való ki-
fakadásáról: Főzz *Fekete retket* me-
telve mint a' répát, és azzal ötször,
's hatszor lágy melegen mosd meg,
és ruhát mártván belé kössed, és ha
meg-izárad ismét frissel újjítsad; *vagy:*
Harom vagy negy *Tojást* meg kell
keményen főzni, 's az haját el-hány-
van, vágd hozzára két felé, vedd

ki a' székét, és az helyét töltsd-meg tört *nídmézzel*, és az utánn ismét borítsd őszve (és ha őszve nem ragadna, fonallal kösd őszve) 's főzd-meg parásán (ha lehet új serpenyőben) erőssen, és a'melly levet botsát, abban keverj távalz búza lisztet, és ruhátskára kenvén azzal raggasd. *pr.*

Láb avagy kéz ki-marjulásáról:
Végy *Árpa* lisztet, mézet, sót, és jó etzetet, És egyenlő mértékkel elegyítsd őszve, főzd-meg, és melegen kösd véle, vagy harmad napig. Jó Sz. János lapujával-is kötni.

Láb dagadásról: főképpen ha rüggéstől vagon: A' keferű Lapunak alsó felét (meg-törvén a' közepén való inát kés fokkal) fordítsd a' febre, 's kössed véle.

Láb vagy kéz jugorodásról. Minden nap *Földi Borzából* főtt feredőben kell fereszteni, és a' feredő utánn, régi ó hájjat, kender magot, sáf-

sáfrányt, paponyát főzz ősze, és azzal kennyed; *vagy*: Kenyék jó erősen *Borz* hájjal, vagy ha azt nem kaphatni, Marha szarv tsontnak a' velejével, és a' kenet után, borban főzz len-magot, faragj belé szappant, és főzd-meg erősen míg olyan lesz mint a' pcp, mellyet jó melegen ruhára kenvén, borítsd-bé a' kenés után vele; *vagy*: az *ókör farkát*, nyír fa levellel egygyütt főzd meg vízben, 's tsinálj feredőt belőle, és abban feredgyék, és a' feredő után kőfsek vele; *vagy*: a' szöllő *montyát*, avagy *törkölyét* főzd-meg vízben, 's töltsd kádban, és egy kis szeket belé tévén, ülljön benne egy ideig egynéhányszor, fellyül lepedővel vagy egyébbel bé-takarván. Hasznoson párolhatni, ha *Téjben* vagy Borban zsállyát, 's majoránnát főzven, és hév kovatsköre öntözik ruha alatt, és a' párlás után reá kötik.

Lép Dagadásról. *Tamariskus* pipa-szárból kell dohányozni. *pr. Vagy.* Vegy a' Patikából *Emplastrum Ranarum*, és olyan bőrre kell kenni, a' melly annyi légyen mint a' keménysége, vagy dagadása a' lépnek (elég pedig olyan egy márjás-ára flastrom) és egyfzer belöle kenye-bé a' bőrt elsöbben, és ragaszsa reá, kötés nélkül, mert magától meg áll, 's le sem esik, és a' mikor harmad's negyed nap múlva 's a't. magától le-esik, másodszor-is azt tselekedgye, meg-gyógyul. NB. Egy pohár háromszorra elég. *pr. Vagy:* Fél ejtel bort tégy a' tűzhöz, vés belé fejer kenyér bet, főzd-meg erőssen, az utánn jó sűrűn szűrd által, hogy olyan légyen mint a' pép, akkor vés belé egy lót gyömbért, egy dióni sót, egy dióni olajt, egy karafina éget bort, és ismét főzd öszve erőssen, az utánn mint a' flastromot kend ruhára,

hára, 's kősd á' lépre; *vagy: Jó savanyú kovászt fa olajos borban főzz meg erősen mint a' pépet, melegen ruhára kenvén kősd bé véle. Még jobb, ha savanyú kovászt len olajjal, etzettel, és borral főzöd őszvé. Ez a' Melj tsontnak fájdalomát - is hathatóssan ki-vonnyá; *Vagy: Szekfűvet, Borza virágot, Fodor-mentát, Rutát, Petreselyem levelet* egy egy őszve marokkal vévén, az említett fűveket hintsd-meg véle, es két zatskóban egy arányú mértékben tévén, vedd egy tiszta mázos fazékban, és tölts reá egyenlő mértékben *Bor etzetet, Fejér bort,* 's ugyan annyi *Forrás vizet,* és a' fazék száját fedővel, 's tésztával tsináld-be, hogy lenmi párája ki ne mennyen. Az utann mikor meg fő, egyik zatskót ki vevén, és egy kevelsc meg fatsarván, úgy kell az ember lépére kötni melegen, a' mint elálhattya, és ha a' meg hűl, mindgyárt a' malikat.*

M,

Máj vagy Tüdő rothadásról. A Sebfüvet, az az: Betonikát főzd meg fa olajban, add meg innya egy néhányszor,

Máj forróságáról, 's Dagadásáról. Elsőben a' Basilikát, vagy Tüdő e-
ret, Mediát, vagy Salvatellát, kell meg-vágni. Az utánn purgátióval kell élni, melly a' Bilist, az az Epe sárt ki hordgya. Itala lehet: A' jól meg-ért almát egynéhányat meg: reszelvén, levét fatsard-ki, meg-főzvé, és tájtékját el-hányván tisztítsd-meg, ahoz tölts meg annyi Czitrom levét, 's meg annyi Rósa vizet, és nádmézet, a' mennyi elég, hogy édes, tsipős legyen; kedves és hasznos ital, mellyel akármelley forróságban élhetni, jó a' savanyú vizzel való élés; az az: Tsevitzével, akár meg dagadásáról, akár meg-dugulásáról a' Májnak, főképpen Majusban két vagy három hétig. Azt pedig minden ebéd, 's vacsora

tfora előtt, két két órával kell innya; az ital után mindenkor eleven *Gyömbért*, vagy *gyömbéres piritott kenyeret* egyék; *vagy: a' Tsipke rósa* fának a' töve is igen jó a' Maj meg dugulásában. Mosd-meg, 's főzd meg vízben, és azt igyad rend tzerént. Hasznos a' bárány úrmóról, és föld epéről való ital is, külsőképpen a' reztelt *Földi tököt*, és *Fejér mály* vagy *gyökere*t főzzék-meg *borban*, vagy *téjben*, vagy *etzetes vízben* mint a' pépet, és ruhárákenvén jó melegen kölsék azzal a' *Majja* tájekát, és *kennyek* *fejér Liliom olajjal*, ha vagyon.

Méb tsipésről. A' *Mályva levelét* erőls *etzetben* lözd - meg, és azzal mossad; *vagy: Akár tiak a' Mályva levelét* törd-meg, úgy *kennyed*.

Melj fájásról. A' *Fejér úrmót* kell melegen gyakran a' *meljére* rakni, 's kötni; *vagy: az Islen fát* főzd-meg, és annak a' *levét* igyad; minden *fajdalmi-*

dalmiról a' meljnek hasznos; *vagy:* a' *Kék papirost* tlepegeds-meg gyertyával, az utánn tövel lyukazd által, meg-melegitvén kösd a' meljedre; *vagy:* a' *Lud zsirt* kend izürke papirosra, és jó melegen kösd reá; *vagy:* végy *pipats* avagy *vad mák* virágját, a' feketéit el-hányván, árnyékon izárazd-meg, fű-téj helyett estve 's reggel azt igyad; *vagy:* Sült *veres bagymát* törj öszve vajjal, azzal kend, és kölled.

Melj fájúsról, 's melyjben való száraz burutról. Lud zsirt *veres bagymával* elegyits, azzal kend; *vagy* pedig *borban*, vagy *pálinkában* fa olajt ketzser, vagy háromszor igyál.

Melj fájúsról, nyilallásról, 's öklelésről, és akármelly belső fájdalmiról. Jó estve, 's reggel egy egy kevés kámforos éget borral élni. prób,

Meljben kelésről. A' *Földi Borzának* gyökerét, mint a' tormát törd-meg,

meg, vagy refzeld-meg, és önts bort reá, add innya. *prób.*

Meg szakadásról. Mikor valamely bel-ő része meg-szakad az embernek, vagy eretske. *Tetemtódó* fűvet kell *borban* kenyér haj alatt meg-főzni tejben, és azt igya. Ez, a' tfontot-is mint a' fekete Nadály őszve főrrasztya.

Mérges tűzes Fokadékok ellen. A' *Dióbelet* égesd-meg, s habard-el *borban*, meg-gyógyittya.

Méreg, vagy étetés ellen. A' *Fekete Cyprus* fának, a' külső fekete haját le-vévén, vedd külön a' fejrét, és azt új mázos tšuporban kenyér haj alatt főzd-meg *borban*, és gyenge melegen add bé innya: olyannal próbált dolog, a' ki már három eszten-dős étetésben vólt, és olly férgeket hányt-ki, mellyek már mászkáltak a' földön (Gyék, vagy vizi Borjú) NB. Elsőben az italt hánnya-ki, az *Étetést*, de az után megint adni kell

az italból, és ha csak magát azon italt veti ki, jele: hogy nints több benne az etetésből. Annak utanna sótalán *komlós kenyeret sáfrányos tejben* hányván, csak azzal éljen, mig fel nem épül egészen; *vagy*: Egyéb féle Éterések ellen jó *Fa olajt-is innya*.
Lásd: Éterés.

Métely ellen. Közönségesen Németül: *Feder weiß*, a' patikában talál-
 tatik. Ezt őszfzel korpában kell ad-
 ni, tavaszfzal pedig hájjal őszve tör-
 ni, és akár melly métellyes állatnak
 innyét, és fogait vele meg kell kenni,
 meg-gyógyul. *prób.*

N.

Nátba ellen. Papiroost kell *borban*
 mártani, 's azt törött *szekfűvel*
 meg kell hinteni, 's meg kell hadni
 száradni, és azzal magát füstölni; *vagy*
*Szekfűvet, temjént, gyapottat, nád-
 mézet, korpát* szénre kell vetni, és
 fejét

fejét bé-takarva füstölni; *vagy:* Föld-meg a' kaport vízben, az után tű-zes vas falakot, mellyet a' Kovátsok ki hánvpak a' kohóból, hánny belé, fejed bé takarva párold magadat kétszer, 's háromszor. Jó ha tsak a' száraz kaprot tűzre vagy szénre veted-is, fejed bé-takarva úgy párold; *vagy:* A' Majoránnát dörsöld-meg, és porul azt szijjad; *vagy:* Végy három, vagy négy fő fokbagymát, és annak gerezd-gyeit meg - tisztítván törd őszve ó hájjal, és tűznél kend-meg a' talpát, 's főképpen a' farkát, és jól itassa-bé.

Nebézség ellen. Pufzpángnak a' levét meg kell törni, 's annak a' levét kifatsarni, és azt kell meg innya.

Nebéz Hallásról. Végy egy nagy jó Fekete Retket, és azt meg-reszelvén sózd-meg jól, és annak levét kifatsaryán, gyakran a' fülében kell eresztteni; *vagy:* Vedd az halászó Gém-nek az báját, és azt meg olvasztván, gyenge melegen hétszer, vagy

nyóltzszor-is minden nap botsásd a fülében; *vagy*: A' kenyeret a' mint a' kémentzéből ki veszik, azon melegen szeld meg, *erős égetborral* öntözd-meg, és azzal párold a' fülét, a' párlás után törd meg a' *zázspát égetborban* ásztasd-meg, és azt erzd a' fülben; *vagy*: A' nyers *Körös fát* tüzre tévén, a' melly viz a' végén ki főrr, szedd edényben, 's töltsd üvegben, és abból egy, két cseppet minden nap ereszt a' fülében; *vagy*. A' *Nyúl, ketske, fogoly madár*, vagy *tsuka* epéjét egy kevés mézzel, vagy *veres bagyma* ki-fatsart levével, 's megannyi *éget borral* egy edényben habard, és melegítsd őszve, és azt erzd belé; *vagy*: Az *Hangya tojást* rontsd-meg, *veres bagyma* ki-fatsart levével elegyítsd őszve, és ruhán által fatsard-ki, és erzd belé. NB. Mindenkor étele után *kerti*, vagy *vad kómény* magot rágjon.

Nehéz lebel'etről. A' Farkas almát tört meg, és mézes vízben add meg innya; vagy: Végy Búdóskó virágot vagy csak a' bűdös követ tört meg, és szitáld-meg, 's elegyítsd-el, szin, vagy tiszta Raj mézzel, és kés hegyén gyakorta, és kivált estve, 's reggel végy belőle.

Nyelv tsap le-esés ellen. Egy ezüst kalánra, mellynek szellesebb a' nyele vége, tégy tört Borsot, és a' nyelv tsap vége felé kell tartani, magától helyben mégyn; vagy: Tiszta búzának olajját vedd, és azon olajjal egy kis tollu száron kend meg a' nyelv tsapját. Mellyet így tsinálj: Hogy két uj Téglát erőssen melegíts meg, és egygyikre töltsd reá a' búzát, 's a' másikkal fellyül meg-nyomtatván, mind addig kell dörgölni, míg olajja ereszkedik, és azt szépen egy kalánban kell venni.

Nyelv tsap dagadásról. Végy Ka-
H
por

por gyökeret, és azt jótskán égesd-
 meg, hogy egézflen hamuvá vállyék,
 és azt az hamut tedd egy kevés me-
 leg borban, a' mint az ember torka
 el álhattya, és azzal mossa a' torkát;
 vagy; Végy Kókény fának a' levelét,
 és jó féle Borban egy új tsuporban
 kenyér haj alatt főzd meg, és mele-
 gen a' torkod azzal mosd; vagy;
 Végy fél maroknyi Rosmarintot, és
 annyi Tárkonyt, és egy új Tsupor-
 ban jó féle borban kenyér haj alatt
 addig főzd, míg fele el fő a' bornak,
 az után melegen azzal mossa.

Nyilvasat ki-venni a' testből. A' Rá-
 kot törd-meg, és tsináld ószve nyúl
 hájjal, kösd a' sebre. És ha mérges
 nyillal valakit meg-löttek, hamarjá-
 ban egy Békát hasítsanak ketté és azzal
 köfsék-bé a' sebet, meg-gyógyúl. pr.

Nyilallásról. A' Len magot főzd-
 meg tiszta vízben erőssen, kösd a'
 nyilallásra; vagy; A' Tsukának áll
 tson-

tsontyát, és a' fejének több *tsontyuit*, meg-száraztván, és porrá törvén add bé innya; *vagy*: a' *Fejér Cyprust*, melly a' kertekben terem, törjék-meg, borban fásatják, és igyék benne, 's fekdügyék arra az oldalára, a' melly felől nyilallik; *vagy*: Egy új *Tojásnak* ki kell venni a' *fejérét* tángyerra, tölts reá erőlséget bort jó bőven, vakarj reá *olajos szappant*, 's keverjék jó fokáig, míg jó sűrű lesz, az után tegy *Bétsi sáfrányt* belé, 's kennyék *Len tsepüre*, és felyül vékonyon hintsék-meg *borsal*, kössék oda, az hol nyilallik, és ha meg-szárad, tegyenek újjat reá, mind addig míg el-múlik. *pr.* *Vagy*: A' *Sárga Töknek*, vedd vizét, és azt igya. Igen jó a' *Kámforos éget bor* ital; *vagy*: A' *Rósa pogátsát* forró etzetben kell mártani, és a' bal tsetsire kötni; *vagy*: Az *Isópot*, és *kék Liliom gyökerét* főzd-meg fele vizben, és fele borban, vels *kömény magot-is*

belé, 's azt add innya; *vagy: Sziv gombát, Tsuka fogát, Rák szemet* öszve törvén, vedd - bé *borban*, és fe-
küdgy a' nyilalló oldalra; *vagy: Méz-
zel* kend meg a' *kék papirost*, és az
Iszen fáját apróra törvén mint a' liszt,
hintsd bé, kösd a' nyilalló helyre;
vagy: Kend meg mézzel az hol nyi-
lallik, és *Dobány levéllel* raggasd - bé,
kétszer, 's háromszor; *vagy: A' Ke-
serű laput* forró vízzel öntsd meg, és
melegen kösd a' nyilallásra; *vagy: a'
Tsuka háját* akár a' fogát, meg - törve,
és porrá törve add innya; *vagy: Ki-
lentz golyóbifotskákot* mint egy bor-
só szem tsinály *Szurokból*, és vízben
tévén idd - meg hirtelen, a' kaptzát
tedd fazékban, vizelleyen reá a' beteg,
és ha meg - ázik tegyék a' nyilallásra.

O

Oldal fájás ellen. Vegy *Bor Etze-
tet* egy fertálynit, abban fa olajt
jó

Jó bőven töltvén, és *savanyú kovászt* olzals-el benne, 's egy lábosban jól meg-főzvéen mint a' pépet, papirosra keil kenni, és azzal raggatni melegen, a' mint el-álhattya.

Oldal fájás, pleuritis, az az: űk-lelet ellen. Vegy egy almát, és két végén a' belivel egygyütt kerekítsd-ki, es tegy abban három borsni szép *Féjer remjént*, és tsináld bé a' két végét ilinét, a' ki kerekített alma végekkel, es takard-bé az *Almát* vizes tle-pűben, 's tedd a' parásában, és sűsd addig, míg gondolod hogy a' *Tem-jén* el olvadt benne, az utána kivéven a' tűzből, mesd két felé, és a' beteg jó melegen egye meg. Légy bi. oryos hogy huszon négy óra alatt, ki-fakad a' *pleuritis*, vagy e-gelzsen oda lesz minden fájdalom. Ez az oryoság sok végső nyavallyákon meg-próbáltatott.

Oldal, és Ágyék fájásról. Keferű

Mondola, és keferű *bélű Baratzk* magot egyék minden nap ötöt, vagy hatot sóval, és kenyérrrel; *vagy: Fekete úróm levelet* egyék, más étkekkel egygyütt. Ez nem csak az Ágyék fájásról, de a kőről-is hasznos. *prób.* mind a' kettő.

Orbántz ellen. Jó fél marokni len magot meg kell törni, 's ritka szítán meg-szítálni, és öt, vagy hat tyúk tojás fejerét belé ütni, és egy kevés tört timsót belé téven, mind addig kalánnal habarni, míg jól megsűrűdik, úgy kell az utánn ruhára kenni, 's flastrom módgyára reá tenni, és addig rajta tartani, míg jól megszárad, 's többször-is lehet próbálni ha a' szűkség kívánnya; *vagy: Baratzk* magnak a' bélét, *Ráknak* a' húsát, *Timsót*, *Kender magot* őszve kell törni, 's azzal kenni; *vagy: Egy* kevés tiszta *Téjfel*, két *Tyúk-tojás* fejeret, egy kis égetlen tört *Timsót*
ele-

elegyits ősze, 's azzal kennyed ;
vagy: A' Fejér hátú laput (mellyet *Marti lapunak* is neveznek) *súly fű-*
vet, meg kell aszalni, és apron meg
 kell törni, mindenikből egy arányu
 mértéknyit, de olyan legyen mint
 a' liszt, *sáfrányos téjben* meg kell főz-
 ni, és azzal tűrhető melegen kell bé-
 mázolni, de jó sűrűtskének kell len-
 ni; *vagy: a' Farkas almát*, akár az
Egerfa levelét, *Timsót* is tévén be-
 le, főzd-meg borban kenyér haj a-
 latt, és azzal mosdod, levelevel kös-
 sed; *vagy: üsd Erzetben a' Tojás fejé-*
rét, es azt sodord el jól gyenge ru-
 hán, azzal tsapdosd; *vagy: Róla viz-*
 ben elegyits bűdös kő virágot, avagy
 tsak tört és szitált bűdös követ, az-
 zal kennyed; *vagy: Éget bort, ele-*
ven kén esőt, Tyuk tojás fejeret ha-
 barj ősze, 's azzal kend; *vagy: Gris-*
pánt egy öreg mogyorónit, *Timsót*
 egy diónit, *Gálitz követ* meg anyit,

Temjént-is annyit, tórd-meg külön, azután két *Tyuk-tojás* fejeret, egy kis jó *bor etzetet*, és jó *kevés éget bort* töltvén reá, habard el erőssen, és abban vetven a' tórt porokat elegyítsd el jól benne, és tollú szállal úgy kennyed, *prób.*

*Orbántzos lábna*k *Orvofsága*. A' *Tyuk-tojás* fejeret ki kell venni, és *Timsót* abban addig kell keverni, míg *flastrom* keményedik belőle, és azt az után *Len ruhára* kenni, és azzal bé ragasztani; *vagy*: Meleg *Tehen ganéjjal* kőűsék, meg-gyógyul. *pr.*
Vagy: Tórd-meg jól a' *Géletet*, tólt reá etzetet, és tórd úgy egygyütt, de igen ritka ne legyen, az után tólt reá fa olajt, ismet jól őűve tórvén; kend hólyagra, és tedd az orbántz sebére, (nem kell pedig járni a' lábon, nagyobb szűksegen kívül, három, 's negy nap.) Ha pedig dagadt, és tebes, a' sebet a' fellyebb

lyebb irt flastrommal raggasd, a' da-
 ganatot pedig, meg-törvén *Fitzettel*
 a' *Gletet*, tollu szállal napjában men-
 nel többizör lehet kepeged, egy hét
 alatt oda lesz, ha olyan is mint a'
 mosár; avagy sz. Antal Tüze lesz is,
 meg-gyógvul, mert nints az a' tü-
 zes dagadás, a' mellyet ki nem von.

*Ortzán való Fokadékról, akár or-
 bántztól, 's akár honnét legven.* Leg
 jobb Tavaszszal a' melly *Béka nyál-
 ban* a' Tókon *Béka Tojások* vannak,
 azzal kétszer, 's háromszor dörgöl-
 lye-meg, bizonyolon el-vefz. *prób.*

*Ortzán való verefsegről, 's Foka-
 dékről.* Erre igen jó a' *Borkó olaj-is*,
 kit *oleum Tartarum*ak mondanak; vagy
 a' *Földi epernek* gyenge ruhan által
 nyomd-ki a' levét, 's mosd az ortzá-
 dat vele, a' belső nedvesegekből
 származott *Ortzán való fokadékok*
 el-vefznek. Ennek vize hajtya az *A-
 rénát*, és *Calculust* az emberből; vagy:

a' borkó olajban elegyits Görög fejért, és egy kevés kámfort, salétromot, és búzós követ ó hájjal elegyitsd őszve, 's vagy három esteve azzal kend bé, reggel mindenkor vizben meg-mosd-ván, el-vész. *Ha orbántztól van, Lásd fellyebb.* Hasznos gyakor köp-pölyözéssel-is hátra vontatni.

Orr vére járása ellen. Vegy Sertés ganéit, és két felé hajtván a' tüzet, (ha frifseben, és melegen nem talál-hatod) melegítsd-meg jól, és kösd a' feje lágyára, 's nyaka tsigájára. *pr.* vagy pedig gyenge ruhában takarván azou ganejt, mártsaerős bor etzet-ben, tartsa az orra alatt; *vagy:* a' Gá-litz követ apróra meg-törven, ele-gyítsd-meg az orrból ki folyt vérrel, kösd az homlokára. Jó tsak *petrefe-lyem levéllel-is* bé-dugni az orrát, úgy *bolha füvel-is;* *vagy:* az Hárs fát é-gesd-meg, 's vesd szenestől, és ham-vastól egy pohár etzetben, és ha meg
nig-

higgad igya-meg; *pr.* *Vagy:* Az *E. gér fark fűvet* törd-meg erősen mosárban, és jó levefenkösd a' vakszemére, meg-állittya. *pr.* Jó az olyanoknak *Tobákra* szoktatni-is magokat.

P.

Palatzk féreg ellen. Lásd: Bűdös féreg. a' B. alatt.

Pestisről, az az, Gugáról. Mézet, 's lisztet, egy almát bajástól torsája nélkül, Terpentint, Rétsi sáfránt, édes tejet öszve kell főzni, és ruhára kenni, úgy kell a' pestisre tenni, vagy kötni; *vagy:* A' *Pápa fűvet* aszald-meg, 's törd-meg, és annyit merj a' pohárban, a' mennyi egy fejer pénzt meg-nyom, és *Tojásban* adgyák enni estve, 's reggel éhomra, mikor rajta van a' pestis; *vagy:* A' *Tormát* reszeld-meg, 's vizelleteddel botsásd fel, kösd a' pestisre, ki-vonnyá a' mérget; *vagy:* Az *Ezer levelű fűvet*,
mel-

mellyet kőzönségeten *Egér farknak* hívják, meg kell törni, és ki kell a' levét fatsarni, és *vizeletet* is kell közé tölteni, és egy borsóni *Terjéket* is bele tenni, úgy kell egy kálanban bé adni; *vagy: Az Isten fájának magvából* egy arany nehezűt véven, és egy néhány *leveletskéjét*, és egy *Diót* hozzá, *Fejér bort*, *Boius Armenust* törjek meg, *Izürjek által*, igya meg a' beteg. A' *Cyprus* magvának hasonló keppen el-készítven azon ereje nagyon. NB. Maga őltalmára az embernek igen jó: Ha nyakra valoja végére egy néhány tsep fenyő vizet, vagy olajt önt, és azt gyakorta izagollya. A' mellet az *Udvaron*, és az házban napjába egy néhányszor fenyő ágából füstöt tsinál. Az *udvaron* lehet tűzben hánni akár mi fele márhának körmet, és szarvát belé hánni. E' mellett reggel, minek előtte az házból ki-mennyen, bor etzetet végyen-bé
egy

egy kalánnal, mellynek edényyében
 legyen *Ruta*, *Zsállya*, *Fenyőmag*; vagy
Fekete rethet, kénkövel kell meg-tör-
 ni, 's azt ki fatsarni, és annak vizé-
 ből mint egy kalánnit meg - innya;
 vagy: Végy egy *veres Hagymát*, mesd
 ki szép kereken a' tetejét, az utánn
 a' izékit, 's bélit vájd ki, és három
 vagy négy részre téggy abban más-fel-
 nehéz régi *Terjéket*, azaz: egy jó
 mogyoronit (es ha akarsz, fatsarj
 belé *Citrom levét*) és téggy *Velentzei*
Terpentint-is egy keveset hozzá,
 tedd reá ismét a' tetejét, takard - bé
 vizes szőszszel, süsd meg parás ha-
 muban, 's törd-meg mosárban, és
 tölts három, vagy négy kalán bor-
 etzetet hozzá, fatsard ki a' levét, és
 add a' pestises embernek meg innya,
 és az utánn bé kell takarni, hogy jól
 izzadgyon utánna. Az hagymáját
 pedig flastrom módra kösd a' *Gu-
 gára*. Ezt tselekedd minden reggel.

Pokol szökés, vagy Fakadék ellen:
A' Tsudafát főzd-meg borban leve-
 lével egygyűrt, és tégy belé egy ke-
 vés irós vaját, 's egy kevés *Timsót*
 raggasd véle; *vagy:* *A' Tsudafa le-*
velét tsak magában-is fonnyazd-meg
 a' tűznél, raggasd véle, meg-gyó-
 gyul. *prób.* Ha *Télben* esik a' *pokol*
kelés, Aszszu szilvát, vagy pedig
Maloja szőlőt meg-borfolva rakj reá;
vagy: *Mézet, Pókot, Legyet,* jól egy-
 gyűtt őszve törve flastrom módra
 tedd reá; *vagy:* *A' Tjúktojás sár-*
gáját tört *timsóval* habard őszve, az-
 zal raggasd, és ha ősztan meg-fakasz-
 tya, kék fodor káposzta levelével
 tsak meg-köpdősve meg-gyógyul;
vagy: *A' pap erszénye fűnek* gyümöl-
 tsét ketté hasítván, kösd reá egy né-
 hányszor; *pr. vagy:* *A' súly fűvet*
 főzd-meg tiszta vízben, kösd reá,
 de a' levével mofsák előbb, és ha meg-
 szederjefedik, temjenes fejer borral
 kell

kell mosni, meg-gyógyul. De ha fel
pattan, fejer irral kösd, és timsós
borral mossad.

Patkányok, 's Egerek el vesztéséről.
Mézet, Kénkövet, Gálitzkövet törj
öszve mosárban, és lisztet hintvén
közibe, vedd oda az hová járnak.

Purgátióról. Másfél arany nyomó
Rhabarbarumot törj-meg, és egy ke-
vés *fa héjjat* is hozzá, 's kösd ruhá-
ban, és tedd egy mázos tsuporban,
bort töltvén reá, főzd-meg jól, de
fel ne forrald éppen, italban igen jó
hasznos; *vagy: A' Folia Sennét* (*Sen-
na' fű*) kösd ruhában, és tedd szilva
közé, főzd-meg keményen, osztán
szűrd-meg, 's törj nádmézet-is belé,
egy vagy két szem Török borsot, 's
idd-meg; *vagy: Egy Dofis*, az az:
mérték keserű söt, (*Sal amarum*)
mint egy seres pohárni italban estve
bé-venni, jó purgátió; *vagy: Flegmá-
ról.* Végy négy pólturára *Folia Senét*,
és

és két pólturára apró veres szőlőt
 vagdald jól őszve egygyütt mind a'
 kettőt, 's vedd bé, vagy edd-meg
 estve, a' *Flegmát* igen tisztitya; *vagy:*
 A' Borzafa zöldgyet aláfelé vakarván,
 (mert ha felfelé vakarod, fellyül
 hánytat) egy éjtzaka jó pohárni bor-
 ban éllezd meg, és reggel ki-fatsar-
 ván idd meg, hasznos főképpen hi-
 deglelésben. Hasonlóképpen: Ha a'
 sárfünek tokotskájába lévő belső
 magvából kilentzet, vagy tizet tsak
 magában, mint a' kender magot meg
 eszel reggel. De az erős természetű-
 nek tizen ötöt, vagy tizen hatot kell
 venni, alól, fellyül *purgál*; *vagy:*
Ürmöt, Ratát, Sót, Bor/ot egygyüvé
 törvén, és borban meg éllesztvén, az
 ártalmas nedvességeket a' gyomorból
 ki-tisztittya; *vagy:* Egy pohár ká-
 poszta levét, és annyi len olajt egy-
 gyütt meg-melegitvén idd-meg, és
 egy óra mulva igyál reá hideg vizet.

De

De más *purgátiókra* sótalan meleg levet kell innya; *vagy: A' Folia Sénét* más füvel főzven, melly kevesebb legyen, mint a' *Folia Séné*, nádmézzel idd meg. A' *Kutya téjnek a'tövét* vagy *gyökerét* ki-ásván, (mint hogy a' közepén fás) vond le az haját, és szárasd meg árnyékon, az után ved erősetzetben húzón négy óráig, osztán vedd ki, és ismét szárasd-meg, 's törd meg, 's szitáld-meg, és abból vegyen a' gyenge természetű borban egy póltura nyomót. Az erősebb természetű egy garas nyomót, vagy ha igen erős természetű, két garas nyomót. Ha súlytól való vér a'bélire enyveződött volna is le-rágja, és ki-vízi.

R.

Rágásról. Jó úrmót főzni etzetben, és melegen reá kötni a' gyomrára két ruha között; *vagy: A' kenyérnek* felső részét hajával le-szegni, és a'bélit óblóffen kivájni, 's tűzre tenni,

I

de

de a' tüzet ne érje, és éget borral meg-öntözni, hogy a' tűzön jól bé igya, és az utánn gyömbérrel, *fa béjjal*, és tört *fenyő maggal* (ha kaphatsz) bé-hinteni, és jó melegen a' gyomrára kötni.

Rekedésről. Veres nádmézet, tört sáfránt, tojás székít, édes lágymeleget téjben keverni, 's azt innya; vagy: Tyúktojássárgáját, nádmézet, citromlevet, ludzsirt öszve kevervén, az utánn forró vizet, egy kávécsészényit kell reá tölteni, és azon melegen innya. Ezt próbáld ötször, vagy hatszor; vagy: Főzz sert nádmézzel, azt igyad este 's reggel.

Régi Hurutról. A' Fokbagymát igen aprón meg kell metélni, és jó borban kenyér haj alatt meg-főzni, 's meghűlvén, igyék gyakran belőle, és megszünteti; vagy: Véggyökereket, és azt egy kis tiszta szin mézzel keverd öszve, 's tégy közé fa héjjat ele-

elégítve listárium formára, és méntől gyakrabban kell belőlle enni; *vagy: Viola gyökeret* füvestől egy tálporban főzz-meg jól, az után keverd össze *nádmézzel*, hogy jó édes legyen, mind gyermeknek, és mind öreg embernek igen hasznos.

Reszkető Kézről. A' Fekete úrmót törd-meg *sejér rósával* egygyütt, és azzal kend a' kezedet.

Rettegésről. A' melly gyermek retteg, a' *Vakondoknak* szivét meg kell szárasztani, 's porrá tenni, és egy kés hegyit meg itatni.

Rothatt vérről. Eza' kiben vagyon, *vagy: ha Afzszony* állatban a' *Gyermek* meg-hal, a' *szekfüvet* főzze-meg *borban*, 's azt igya, ki-szija, és meggyógyítja.

Rothatt inyről, mellyet Scorbutusnak *binak. A' Farkas állát* fogával egygyütt égesd-meg, és törd porrá, *köziben* tévén egy kevés *timsót-is*,

és szin mézzel elegyítsd, 's egy seprő szálra gyenge ruhát tekervén, és belé mártván, azzal kenegesd, három, 's négy nap alatt meg-gyógyul. *pr.*

Rothadásról. Pápa fűvet, zsályát, isópot, rutát, narants héjját, timsót, áloét, ezek közzül a' mellyiket meg kell aprítani, tedd egy edényben, vedd belé a' temjént, és áloet, főzd meg kenyér haj alatt borbán, és puha mohot mártván belé, kösd a' rothadásra.

*Rúb ellen. Végy Dióbélt, főzd meg űnő vajban, mikor jól meg-fő a' dióbél, aprítsó hájat belé, és vereshagymát, és azzal ujjalag főzd őszve erőssen: Azután vedd-kí, 's szűrd által a' levét, és vefs jól meg-tört kénkövet belé, 's azt olvazd el benne, és azzal kend; *pr. vagy:* Vagdald őszve az őrvény gyökereit apróra, és áztasd egy éjjel téjben, az után a' téjjel egygyütt mosarban törd-meg, és ó bájban jól rántsd*

rántsd-meg, 's ruhán által az utáni ki-fatsarván, kend azzal kétszer, 's háromszor tűznél, hogy jól bé igya, bizonyoson el-vész; *vagy*: Elsőbben *Káposzta* lével jól dörgöld-meg, hogy ki agya magát; az utánn a' *salétromot* törd meg apróra, mint a' lisztet, 's ó *hájjal* egygyütt törd őszve, és azzal kend tűznél jól bé itatván, el vész; *vagy* *Büdös követ* ó *hájjal* törj őszve, és *salétromot*; 's tűznél azzal kend; *vagy*: Tejfelben keverni tört *büdös követ*, *timsót*, és *babirt*, azzal kend, huszon négy óra alatt el-vész; *vagy*: Végy egy garas ára *kén esőt*, és törd őszé ó *hájjal*, 's kend tűznél. NB. A' *ketske ruhnek* pedig (melly más orvosságokkal el nem vész) A' száraz *Tebén ganéjt* meg kell égetni, 's annak az hamvából, és sóból pár-lúgot tsinálni, és azzal mosni.

S.

Szárax betegség, vagy Korság ellen.
A' zsályát, isópot, szedd meg leve-
lenként külön, és azon módon szárazd-
meg, 's törd-meg, 's szitáld-meg, az u-
tán egyenlő mértékben elegyítsd ősz-
ve, Tizen negyednapig estve, 's reggel
egy egy Tojásnak a' tetejét vedd-le,
és a' fejeéré' ki-botsátván, a' sárgájá-
ban tégy az említett őszve elegyített
porból egy jó kés hegynit, és tedd
egy kis parására, 's egy keveysé me-
legítsd-meg, de úgy, hogy meg ne
keményedgyék, és el-kevervén a' po-
rokat is jól benne, egyszer smind idd
meg. Az utánn egy két ittxés faxék-
ban tölts más fél ittxe bort, és egy
meszszely vizet, és abban tégy úr-
mót, 's pápa fűvet, és főzd-meg jól
kenyér haj alatt, de ki nem kell hagy-
ni futni, minek utánna a' tojást meg
iszsza, minden nap idő közben két,
vagy három pohárral, vagy fintsiá-
val igyék-meg belőle (Tojas bé-vétel

utánn pedig két, három óráig nem kell innya; hanem csak idő közbe) némelly eledelektől pedig tartóztassa-meg magát azon Tizen-négy nap alatt, úgy mint: *Tebén büstől*, (a' levét meg-lehet enni) *Berbéts büstől*, *Sertés büstől*, és más egyéb féle eledelektől, mellyek savanyók, *sertől*, *pálinkától*, *égetbortól*, míg az orvos-sággal él. És ha az alatt ki nem tisztulna belőlle, hadgya-el egy hétig, és az utánn megént négy, vagy öt nap éljen vele, de tovább ne, mert igen meg-hizik: *pr. Vagy*: Igen jó a' *Szarvas nyelvűfüvet* csak magát minden más féle fű nélkül innya, négy, vagy öt hólnap-ig, a' meddig t. i. észre vészi, hogy a' Tüdője helyre állott, és akkor hadgya-el, mert igen kővér lesz, ha tovább él vele. *pr. Vagy*: Egy *Tekenős békát* minek utánna a' kenyeret ki-szedik, a' kementzébe vés bé elevenen, és

tsináld-bé a' száját, minek utánna meg
 döglük, és meg-afzik, mindenestől törd
 őszve mosárban, és meg-szítálván,
 reggel három, és négy kés hegynit
 vegy bé. *pr.* *Vagy:* A' Zobot hajától
 (mint a' kását meg-tisztítani) és meg
 pergelve mint a' kávét úgy innya. *pr.*
Vagy: *Terpentina olajt*, és annyi írós
 de sótan vaját egybe elegyítvén,
 egy egy jó kés hegynit végy bé est-
 ve, 's reggel. A' körtvély fa gyön-
 gyöt-is jóvallyák estve, 's reggel fű
 tej helyett innya. Ugy Tavasfzal
 a' turbolya levessel, Ketske téjjel,
 fendítzével, vagy favóval jó melegen
 való élést-is. Jó az *órvény gyökérről*
való ital is. Jó az *Isópot* egy néhány
 szál *Rutával* vízben mézzel meg-főz-
 ni, egyszerre mint egy két ittzeni
 fazékban meg-főzni, két, három fin-
 tsiával egyszer egyszer estve, reggel
 innya melegen egy ideig; *pr.* A' kik
 e' nyavallyában vannak bort ne igya-
 nak,

nak, és a' savanyu ételt távoztassák:

Sárgaságról. Az olyan nyárban minden nap a' tsizmajában húzzon *Centauriát*, vagy *Föld epe fűvet*, azon járjon; *vagy:* Az ollyannak vizelletében főzz-meg egy darab tén húst, és adgyák valamely agár kőlyöknek egy nehányszor, és gyakorta aranyas edényből igyék; *vagy:* *A' vére bulló fűvet* főzze meg, és annak a' levével mossa magát tetétől fogva talpig; *vagy:* Az úrömnek levét nádmézzel öltve kell keverni, és tiz nap egy más utánn egy egy nehéznit bé-venni, mind a' fárgaságot, és mind az hideglelest elűzi; *vagy* *A' Nyirfának levelet* főzd-meg vízben, 's azt igya; *vagy:* *A' Fekete és fejér úrmót, föld epe fűvel* egygyütt főzd-meg borban, és add meg innya nádmézzel; *vagy* *arany szál fonalat* hordozzon nyakában, és egy vastag sárga répát ki-vájván, abból igyék,

vagy új tiszta viafzból tsinált pohár-
ból; *vagy*: Rágd nyersen az úrmót
gyakorta, hafzdos, akár sárga, akár
zöld, akár fekete legyen a' sárgaság;
vagy: Az *Árva tsa'yánt* gyökerével
meg-törvén, és borban jól meg-főz-
vén kenyér haj alatt, az utánn le-
szűrvén; 's jól ki fatsarván, tégy be-
lé sáfrányt, 's reggelenként jótskán
abból igyék; *vagy*: a' melly gyermek
sárgaságban vagyon, a' *Fejér lilio-*
nak virága közt lévő sárgáját meg
kell szárasztani, 's *téjben* enni adni;
vagy: meg-piritván a' kenyeret, me-
téld-fel kotzkára és hintsd-meg
Gyömbérrrel, *Szeretsen dióval*, és ke-
vés *nádmézzel*, 's öntsd-meg kevés
pálinkával, egye-meg este 's reg-
gel. Ezt próbállyá háromszor, vagy
négyyszer, meg-gyógyul. Jó a' *Sárga*
*gyopárt gyökere*től, *szára*tól meg-
főzni, és fű téj gyanánt melegen in-
nya napjában háromszor-is; *vagy*:

a' gúnár lúdat tiszta helyre zárni, (vagy Tavaszszal a' kis libákat) és annak ganéjját meg-főzni, 's tiszta ruhán által szűrni, és azt innya adni. Jó az arany vizet innya, az hol található, melly főképpen a' pénz verő házaknál vagyon.

Szakadásról, vagy bélnek le-ereszkedéséről. Végy egy mogyoróni Ártány sertés ó háját, fogj egy pókot, mellyet erőssen törj őszve, az utánn keverd őszve azon hájjal, és kend-meg az Ágyékát ott az hol le-ment a' bél, és tartsa ott 24. óráig. Ha egyszer nem használ, többször-is próbál-lyá. Ez az orvosság a' siró Tsetsemő Gyermekeken *pr.* De előbb jól fel kell nyomni, és egy ruhából tsinált labdával a' kenés utánn oda szoritani.

Sárról, vagy Bilisről. A' Borza fá-nak gyökerét ásd-ki, és a' felső haját le hántván, tiszta ruhán által fatsarják ki a' levét, igya-meg. *Lásd: Purgátió:*

Szár-tsontról. Fekete Nadály:
nak a fekete baját le-húzván, törd
őszve ó hájjal, és ruhára kenven kösd
azzal, de fellyül deszkátskák kell bé
foglalni; vagy: Főzdimég tejben, és ru-
hára kenven flastrom formán kössed
véle. A' tetemtódó fűvel-is ilyen for-
mán kötheted. Lásd alább: Törés.

Száj Fájásról. A' Tárkonynak vi-
zét kell venni, 's azzal mosni.

Száj ki-veszéséről. Az isópot, zsál-
lyát, rutát, narants bajat főzd - meg
borban timó is lévén benne, ennek
vizével mossa, ha rothadás volna is
rajta, el-állittya. Lásd: Iny rothadás.

Száj mindenféle dögleletességéről. Ha
a' kék Liliom, és Farkas alma gyöke-
rét egygyütt etzetben, és egy kevés
Mézben meg főzöd, ezzel inyedet,
's fogadat mosod, annak döglele-
teségét, és fognak fájását ki-vélzi.

Szájban való inynek, fogaknak, or-
tza tsontnak súlytól, vagy köszvénytől
való

való befogattatása, vagy háborgattatásakor. Az Árva tsalánt gyökereifől főzd-meg borban kenyér haj alatt egy jó mogyoróni timsót-is tévén belé, melegen a' mint el-álhadd, egy néhányszor a' levét vedd a' szádban, estve, és reggel, az árva tsalánnal pedig kőssed; vagy: Szedgy sz. György és Pünkösdi között kakuk füvet, és szárazd-meg árnyékon, 's mikor szükséges télben is; főzd meg borban kenyér haj alatt, és a' mint el-álhadd (ki ki pőkvén) kilentzser és tizízer-is egy más után melegen tartsd a' szádban, ezt kell tselekedni két három estve, 's reggel. pr. Jó a' Fogfájás ellen is; vagy: A' Fagyalfónak külső haját le-vakarván, a' belső zöld haját főzd meg zsállyával, és isóppal etzetbe vagy borban, és azzal mosd inyedet 's fogadat; vagy: A' Páponya nevű fűnek a' gyökerét szárazd-meg, 's tört porrá, és egy da-

rab papirost kenny-bé mézzel, esarra hintsd reá a' port jó bővön, ragasd az ortzájára, megdagad ugyan utánna az ortza kívül, belől pedig meg-fakasztya, 's a' rútság ki-megyén, és a' fájdalom el-múlik. Jó köp-pölyt-is tétetni a' füle mellett a' nyakán, és a' vért el-vontatni.

Seb Gyógyításról. A' veres hagy-mát meg kell sütni, és mikor annyira meg-sül, vagy reszeld-meg, vagy pedig törd-meg, és avas fertés álltsont zsirjával fel-elegyítvén, a' sebet kösd-bé. *prób.* *Vagy: Tyúktojás olajjal* kend-még, 's ha nagy a' seb, és vágástól vagy on; ruhát tépvén azt-is mártsd belé, és tedd a' sebbe 's kösd vagy borítsd-bé más kissebb Tojás olajos ruhátskában, és úgy kösd-bé minden nap két-zer, vagy többször-is, ha kívántatik; *vagy: Föld meg a' Farkas alma levelét* vízben, az után a' vizével mossad, és a' levelé.

velével melegen kőfőd, két három nap, 's tovább-is ha szükséges, és e' mellett porul-is hintheti véle a' sebet, de főve-is mindenkor legyen készen, de mindenkor elebb a' levével meg kell melegen mosni, és úgy hinteni a' porrával, ha vad hús lesz-is benne ki-vész, és meg gyógyul. Jó Tolvaj seb füvel-is kötni, úgy lágy meleg viazfzal, lágy meleg sárga tőknek az húsával, és tejbe fejer mályva gyökerével. 's a' t. Lásd: 1r láb.

Sebből a' férget vesztetni. A' Tengeri Baratzkfa levelét törd-meg jól, és annak ki-fatsart levét botsásd belé.

Szem visszketege ellen. A' sz. Fános fűvét mikor virágos főzd-meg erőssen vízben, mossad gyakorta, el-áll róla.

Szemen való Árpáról: Egy kis ruhát pipats vízben kell mártani, és reá kötni.

Szem Fájásról. Ha hályog vagy on-is rajta; A' Tyúk tojást tedd igen erős

etzetben mind hajastól, 's hadd ályoa
 benne harmad napig, és le-olvadván
 a' kemény haja róla, az után szárazd
 meg tiszta ruhában, és lyukazd-meg
 egy tővel a' tojás hártáját, és a'
 melly viz ki-jön belőle, erezd a' sze-
 mében vagy háromszor; *vagy: a' kő-*
zónséges szemfájásról. Végy fél árkus
 tiszta fehér papirost, 's négy rét
 őszve hajtván mártsd tiszta vízben,
 és kősd tiszta ruhával a' szemedre
 gyengén, és ha meg-szárad, annyi-
 szor a' mennyiszor ujítsad; *vagy: a'*
Rósa vizet egy pólturára *Római gá-*
litx kővel, és egy kevés tört nádméz-
 zel elegyítsd őszve, és azt gyakran
 erezd szemedben; *vagy: Vedd a'*
Menyhalnak a' májját, és azt egy ü-
 vegben bé-zárván erőssen, tedd a'
 nap-fényre ablakban, hadd éledgyen,
 és midőn levet erefzt, kenegesd azzal,
 ha hályog lesz-is rajta, meg gyógyúl;
vagy: Egy meszszely Rósa vízben
törve

törve tégy két pólturára *Római Gálitzkővet*, és két pólturára *kámfort* törve, és azzal kennyed, belé-is eresztvén; *vagy*: Két, vagy három friss *Tyúk tojást* meg kell sütni keményen, az utánn vágd hosszúra ketté mindeniket, a' székit ki vetvén, hintsd *nádmézzel* mindeniket só helyet, három vagy négy tsepp *Rósa vizet*-is botsátván, ragd egy másra le-forgatva, és a' melly viz jön belőle, azt tseppenként botsásd a' szemedben, 's a' *Tojást* pedig főképpen éjtszakára kösd a' szemedre. Jó B. *Aszszony mentájával*-is rakni; *vagy*: A' *Timsót* törve *Tyúk tojás feje*rével, és *zöld petresellyem levéllel* elegyítsd jól egybe, és azt flastrom módgyára kend len ruha közé, kösd a' szemedre, 's ha meg szárad ujjítsd gyakorta.

Ezek is hasznosok. A' *Rósa virágon* lévő *barmatot* ha ki egy tiszta tollal lefzedi, és meg-gyűji, és tseppenként

a' szemében ereszti, minden némű szem fájást, és folyást meg gyógyit.

Szemen való vérről. Mikor el-fogja, és majd hályog ereszkedik reá: *A' Borzafúnak virágját*, vagy ért gyümölsét, meleg vízben kell tenni, és ott meg-éleszteni, 'sazzal kőtni. *pr.* *Vagy: A' Tyúk tojás fejérét* ki-véven, tégy belé 'igen apróra tört *Timsót*, és azt őszve kevervén, 's ruhátskára kenvén, kösd a' szemedre; *vagy: Örege* meg-sűtvén a' *Tojást*, hofszára közepén hasitván, és a' székít kivetvén, *timsóval* meg-sózván, kösd a' szemre. *Vagy ba a' vér úgy el-fogta, hogy hályog-is kezd rajta ereszkedni: A' nádmézet* tört-meg, 's szitáld-meg, és aprónként háromszor-is napjában hintsd a' szemébe kevesenként, mind a' vértől meg-tisztittya; mind az hályogot le-hasittya; *vagy: A' Római Gálitzkővet* liszt láng módgyára tört-meg, és egy kis ruha véget
nyá-

nyálazz-meg, 's mártsd a' tört *Gálitz* kő porban, és a' szemed bőrét kívül s' belől azzal kend. *prób.*

Szem Verejségéről: Egy, két *gerezd* fok *hagymát* ronts vagy ütögefs-meg, és a' levét az ujjodra vévén, vagy az új'od hozzá dörgölvén, kend-meg egy néhányszor kívül a' szemed bő-rét alól, 's fellyül.

Szem könyvezéséről, 's folyásáról. Szedgy *Rósa bimbót* a' melly még ki nem nyilt, és azt egy tiszta ujtfu-porban tedd meg-tisztitva, és tölts reá szép folyó vizet, 's fedővel bé-fedvén, addig főzd jól erőssen, mig a' leve jó sűrű lesz, az utánn meg-hűlvén, es meg-szálván, a' szemében kell e-rezteni minden nap háromszor.

Szemen való fluxusról, melyet or-bántznak híjak. Végy kőmény magot, és azt tört-meg erőssen, az utánn egy *Tyúk tojásnak* a' fejérét ki-vévén belé kell tenni, és jól őszve kever-

ni, és egy kis gyenge ruhátskát gyakran bele mártani, a' szemére kötni; *vagy*: A' kapor gyökerét törd-megíól, míg leveles lesz, és két gyenge ruha között kösd a' szemére; *vagy*: Vedd levét a' kókény gyümölsének, és megtisztítván, egy kis ruhátskát kell bele mártani, 's azzal kötni.

Szemnek hévségéről. Végy kertikapor gyökeret, és addig törd míg leve ereszkedik, 's azt kend egy ruhára, 's kösd a' szemére.

Szem homályosságáról. Végy rosmarint levelet, és törd-meg igen jól, míg leve ereszkedik, azon levét pedig *timporáld* igen szép szín mézzel, de kevésfel, és így egy keveset eresz a' szemében egynéhányfózor; *vagy*: Minek elötte a' nap fel-jöjjön, és harmatos; fzedgy vére hulló fűnek a' levelét, 's erőssen tördmeg. és levét ki nyomván gyűjtsd-meg, és tedd egy tiszta mázos tüporban, 's mind addig kell főzni, mig

mig egészzen fel-hánnya a' habját, és mikor szépen megtisztul, abból a' vizből minden nap kétszer a' szemében kell ereszteni, 's meg-gyógyul; *vagy:* Vedd a' *Fodormenta* levelét, és jól megtörvén, és levét ki-fatsarván, a' szemében kell napjában egy néhányszor eresztetni.

Szemét ha valakinck meg-ütik, megdagad, és csak meg-nem vakul. Akkor szedgyen apró bojtortján levelet Tyuk mon fejérével törje őszve, 's azzal kösse; *vagy:* A' *Betonika* nevű fűnek a' levelet törje meg, és tiszta ruhára flastrom módgyára kell teríteni, és reá kötni meg-gyógyul.

Szemérem test dagadásáról. Végy etzetet, árpa lisztet, és búrány ganéjt, főzd-meg erőssen, és kösd jó melegen. *prob.*

Szél Kölikáról. Anis magolajt Rósa vizben, vagy Gyöngy virág vizben kell venni, 's innya; *vagy:* A' Nyúlnek

bamarját, az az: hátulsó lábán való, horgaságán lévő kis tsontotskát szárazd-meg, 'störd porrá, és add bé inya. *Lásd: Kólíka.*

Szeplőről. A' Földi tőköt tördmeg, 's vizzel elegyítsd őszve, és mosd az ortzádat vele három nap; *vagy: törj Veres bagymát*, és a' tyúk tojás fejérét elegyítsd etzettel őszve, azzal kenyed; *vagy: a' bogáts kórónak levele* odvában a' mely víz van, azzal moffad.

Sérvésről, vagy Sérésről. A' Faolajt, éget bort, sőt, és tyúk tojás fejérét főzd egybe, az utánn hadd meg hűlni, és a' tűznél, mint egy *Irrel* kend magadat vele vagy háromszor; *vagy: A' zabot* főzd meg erőssen, az utánn törd meg ó hájban, kösd a' sérvésre; *vagy: A' Fekete nadály fünek a' gyökerét* törd meg, 's főzd-meg édes téjben, és ruhára tevén melegen a' mint el-túrheti kösd rá; *vagy: a' len pogátsát* tördmeg apróra, és gyúrd őszve ó bájjal, 's pergeld.

geld-meg serpenyőbe, az utánn két ruha közt olly melegen, a' mint el-álhatya, kösd a' fűvésre; *vagy*: Végy sáfrányt, éget bort, rósa vizet, földi tőköt, ezeket egyben kell elegyíteni, és ezzel kötni; *vagy*: Szép új vajat egy kálánal, annyi mézet, annyi fa-olajt, annyi erős seprő éget bort tegyenek egy tiszta mázos serpenyőbe, melegicsék jól őszve, kennyék meg a' tűz előtt meleg helyen; *vagy*: *veres bagymát* főzz len olajba és mézben, míg péppé leszzen, az utánn kend ruhára, kössed véle, s ha meg-hűl, megint tégy mált; *vagy*: A' Farkas alma fűnek gyümölcsét főzd-meg borban, igyad reggelenként; alól kiviszi a' rosz nedveséget; *vagy*: Leg-alább esztendőben háromszor, Tavaszszal, Nyár középben, és Őszszel egy egy ujnyi hoszszu Fekete *Nadályt* a' fekete hajától megtisztítván, egyél-meg, abban az Esztendőben ment leszzen tőle.

Sérvésről melly az embernek Lépe tájján vagyon. A' Földi tőköt megmőfni, prón meg-metélni, fel marokkal egy tšuporban tenni, egy meszfely *Faolajt* reá tölteni, és tészttával bé-kent fedővel bé tsinálni, 's a' tőzhöz tenni. *Ugyan akkor* más tšuporban tegy a' tőzhöz annyi tiszta vizet mennyi vólt a' *Faolaj*, és addig főzd, míg a' viznek harmada el-fő, mert akkorra fő-meg a' *Földi tők*-is a' faolajba. Az utánn vedd ki a' tőztől, 's hadd fedve mig meg hűl, ősztán fel-bontván, mikor az hóldnak utólsó negyede kezdődik, akkor kell a' fėrvést három hólnapnak utólsó fertálya kezdetén keñi.

Siketefségről. Az *Étzetet*, 's *Aszony tejet* elegyítsd őszve, 's erezd a' fűle-ben; *vagy:* Vedd a' *Nyul epéjét*, 's a-hoz tiszta *mézet* kell tenni annyit, a' mennyi a' *Nyul epéje*, és ezt őszve kevervén, gyenge melegen kell a' fűle-be tölteni, hétszer, 's nyóltszor; *vagy:*

vagy: A' Ketske tejet töltsd ketske szarvában, 's tedd a' nap fényre tized napig, 's az utánn melegítsd-meg, és bortsásd a' tüleiben. *Lásd: Neb. ballás.*

Szív fájásról. Pipats vizet kell innya adni; vagy: a' zsályát meg kell főzni borban, és annak levétigya, a' zsályával pedig melegen kölsék a' szive iránt. Jó a' fekete tseresznye vízben úlkermet tenni, és egy hétig estve, 's reggel vele élni. Jó tsak akkor mikor reájön, egy kalán jó erős bor etzetet meg-innya.

Szívre való nyilallásról. A' vad kannak a' fogát törd porrá, és mint egy két két pénz nyomót egyszer egyszer adgy bé néki innya meleg borban. *Lásd: Nyilallás.*

Szív dobogásról. Az aszszu méh fűvet borban főzzék-meg, kölsék a' szive iránt.

Szív fogásról. A' tsukának fogát törd meg, 's szitáld-meg, spinára vízben add-bé.

Sziv rettegésről. A' Tölgyfa gyöngy levelét, 's magvát törjék őszve, borban, vagy etzetben adgyák innya.

Szónak tisztulásáról. Rutát, zsályát, kőményt, isópot törj egybe, és melegen reggel, 's estve igyad.

Sömörőgről. A' Liliomnak gyökérét főzd-meg erőssen etzetben, és azzal kenyed; vagy: Főzd-meg vízben a' diófa levelet, timsót-is tévén belé, azzal mossad, 's raggassad; vagy A' gyenge rubát uj szappannal jól megkenvén, és pálinkával meg-öntözvén azzal kössed; vagy: Gyenge gyermekeken jó tsak Tölgy avagy Tserfa gyenge gubájának succussával, az az: levével dörgölai.

Ször féreg ellen. A' Varadits kórót afzald-meg, 's törd-meg, és annak a' porával hintsed, ki-tisztittyá.

Sugorodott inakról. Az ókór fark kórót főzd meg vízben, feredgy benne, 's annál jobb ha nyirfa levele is lesz benne,

benne, és az utánn egygyütt véle kötőd.

Súly ellen. A' Súlynek sok helyen van fészke az ember testében, mert némelynek van az orrában: neha hafogattya inyét, és ortza tlöntyait, némellyeknek a' meljében; honnan fel adgya magát a' torokban is: nemelykor az alfelcében; hol vagy vakon van, vagy vérrel foly: némelly embernek pedig karjait, láb szárait sebbel ki-hánnya. Azért.

Elsőben: A' kinek az orrába van a' súly; az *árva tsalyánt* fedél alatt árnyékban még-száraztván, meg-törvén, 's szítálván, tégy harmad részni *tobákot* közébe, és egy kevés *őkör fark körónak a' virágját is*, megtörve, és szítálva, 's azt szíjja. Ésha febes az orr, előbb meg kell gyógyítani, vagy *kék-kőves téjfellet*, vagy *grispányossal*, tevén két, 's három *tfepfa olajt-is a' téjfelben*; vagy: Szedgy *Gólya órru fűvet*, és azt, ha az órr-

ban van, meg-száraztván, és törvén
 tobák gyanant Izijja, vagy tobák
 közt; ha pedig a' meljében van, meg
 főzven estve, 's reggel fű tej helyet
 ihattya. *Másodszor:* A' kinek fogát,
 fejét, ortza tsontját járja, az árva
 tsalyánt, ökör farkat, farkas alma le-
 velét főzze-meg vízben vagy borban,
 's feje bé-takarva pároltassa magát,
 szájában - is vévén moshattya véle;
 vagy: A' Farkas nyíl fűnek tözd meg
 a' gyökerét borban kenyér haj alatt,
 és azzal öblegesd belől a' szádat, ki-
 vül a' mint el-álhatod köllöd. Illy
 formán élhetsz az árva tsalyánnal, és
 tsitsóka gyökerével-is; vagy: A' Ten-
 geri baratzk magot egy néhányat meg
 törvén, és eleven szentre vetvén szá-
 ját fel-tátván füstóllye, bé-fedvén
 ruhával fejet. *Harmadszor:* A' kinek
 a' meljében vagyon a' súly, és nehe-
 zen legezze; sőt fojtogattya: A' fe-
 kete tsalyán gyökerét rágja nyersen, 's
 egye

egye, vagy szárazon meg-törvén kenyérré hintse, úgy egye, vagy ételben-is, úgy mint levesben eheti; *vagy* A' keményétőt tórd-meg, 's szitáld meg, és etzetben gyúrd-meg, egy kis tört borsot-is téven belé, tsinály apró pogácsát belőlle, és süsd meg a' tűzhelyen, és estve 's reggel add enni; *vagy:* a' Pap erzénnve nevű fünek gyümölséből egyel meg két nap hatot, ki-szakadoz belőled. Jó pálinkában a' keserű gombát-is innya; *vagy:* Az igen régi *fajtot* serpenyőben főzd meg, azt egye. *Negyed/zer:* Ha az altelen jár: A' *konkolyt* kell meg-szedni míg fel erejében vagyon, az az helyre nem érik, és meg kell törni, azzal bé-hinteni, elsőben eszi, de az után nem; *vagy:* *árva tsalyán porával* kell hinteni, jobbnak tartják pedig a' kit pünkösdi nap táján harmaton napkelet előtt szednek, és árnyékon meg-száraztanak; *vagy:* Egy

uj mázos *Fazékban* tölts másfél it-
 tzeni *tejet*, és tégy belé egy marok
 szárától meg tisztított *turbolyát*,
 és egy kitsinné hadd le-főni, az u-
 tánn ki-vévén a' *turbolyából* egy ke-
 veset, tégy a' súlyre melegen, és va-
 lamennyiszor meg-hűl, mindgyárt
 mással kell ujjitani; *vagy*: ha *daga-*
dással van: *Midőn Sertést* ölnek, ve-
 gyék-ki a' tsőgjét, 's tegyék-el, és mi-
 kor szükséges, jól dörgöllyék - meg
 véle, el-múlik; *vagy*: A' *Momordikát*
 afzald-meg, ha kívül, hintsd-bé véle.
 Hasonló haszna vagyon a' *Pap Erszé-*
nye gyümölsének. Hasonló ereje van
Borzafa levelének is, mint az *úrva*
tsallyánnak, azért főzd-meg egygyütt
 az *úrva tsallyánnal*, 's mossd a' levé-
 vel; vagy meg-szárastva, 's törve,
 hintsd vele; *vagy*: A' *sárga baratzk-*
fa magot mindenestől törd őszve,
 és füstöld véle lyukas széken.

Súly, és Vér-menés ellen. A' bár-
sony

sony virágot borban bé kell ásztatni
 mig jól meg - veressedik, háromszor
 napjában azt kell innya, és mosatlan
 főtt kásával az hasát kötni. *Ótöd-
 szór:* Ha kívül karját, lába szárát 'sa't.
 ki-hánnya: Szült mezitelen kell vet-
 kezni, 's kádban széketskére ültetni,
 és fellyül mindenütt jól bé-takarni,
 és mint egy árpa szem egyszer, egy-
 szer, annyi *tzinóbert* vévén, minden
 nap kétszer estve, 's reggel füstölni,
 tizenkét, vagy tizen-négy napig. A'
 szájában mindenkor vizet tartson a'
 füstölés alatt, és a' napok alatt semmi
 némű eledelt, még kenyeretis sófat ne
 egyék, ha-nem tfak Mólnár pogátsát.

*Melyben való Súlyról, Száraz kország-
 ról, Fulladozásról, Tüdő rothadásról, és
 a' mellynek egyéb fogyatkozásiról, és fáj-
 dalmiról. A' száraz szarvas nyelvű fü-
 nek, Veronikának, Betonikának, Tüdő
 fünek, zsállyának, Örvény gyökérnek
 végyed három három löt porát
 külön,*

külön, külön, kiket őszve elegyít-
vén, tégy hozzá két lót apró *fűgét*,
egy lót *terpentina allyát*, és tedd egy
ittze *méxben* jól el-kevervén, 'sfőzd
a' tűznél, az első fel-forrása után mig
egy fertályig, az után estve, 's reg-
gel, vagy többször is idő közben egy
egy kés hegynit végy-bé, tapasztalt
valóságos orvosság, 's igen hasznos.

Sűmóltsról. A' fészekben való *egeret*
szakaszd ketté, és estve a' vérével kend
meg, virattig el vész; *vagy:* A' friss
ősztóvér *tebén bust*, hasítsd ketté, és
tedd erős *etzetben* huszon négy óráig,
azután kösd rá, 's hadd rajta kötve egy
nap, 'segy éjtszaka; *vagy: vakondak vé-*
rével kend-meg, próbált orvosságok.

T.

T*ályogról.* Len magot kell édes tej-
ben meg-főzni, 's papitosra ken-
ni, és azzal ragzatni, el-olszik; *vagy:*
Az *ókór fark fűvet* meg kell aszalni,
és

és egy mosárban *alabástrom kővelegy* be kell törni, 's mézzel öszve főzni, 's azzal kötni, vagy el oszik, vagy meggyógyul; *vagy: Fejér mályva tövét, szappant, veres bagymát, mézet, len pogátsát tejben* meg kell főzni, és ezzel kötni; *vagy: A' Napra forgónak magvát* meg-törvén, főzd meg édes tejben el-ozzlattya.

Talp fájásról 's fel-törésről. Friss káposzta levelet kösd reá, igen jó; *vagy: A' dohúnyt borban timsóval* főzd-meg, 's éjtízakára kösd reá. Jó egy fazék vizet forralni, egy marok sót, és két, vagy három marok hamut belé vetni, estve, 's reggel dcsába töltvén, vagy két hétig abban áztatni, a' testből akár melly nyavalyát le-von.

Térdben való tsomóról, 's abból származó innak sugorodásáról. A' Nyirfa levelét meg-főzvén vizben, töltsd egy edényben, és bétakarva párold egy néhányszor, midőn pedig annyira meghűl, mosd a' levével, és a' levelével pedig kössed. L Test

Test elszakadásáról. A' Lókontzban a' mennyi *velő* vagyon, vedd ki, és ó *bájjal*, 's *kigyó bagymával* főzd jól öszve, 's az után meg-szűrvén azal kend.

Tetves, és serkés főről, vagy hajról. A' lúgban tégy egy 'skét marok *bárány úrmót*, el-vefz ha kétszer, vagy háromszor meg-mosod. NB. Jó a' kigyó lyukban öntení forrón, a' hol bé jár az házban; *vagy*: Tégy egy kevés vajba kén-esőt, és el-elegyítvén kend meg, ki kell vefzni.

Termésről. Ha új Termés van a' fzemben himlőtől, vagy egyébtől, az új *tojást* zsarátnakban súsd-meg öregen, és ki-vetvén a' székét, tört *tim-sóval* hintsd-meg, egy öblös tányérra egymásra rakván: a' melly levet e-rezt, azt gyakran botsásd a' fzemben.

Torok fájásról. Az ebnek fejer ganejját (*Album Graecum*) szárazd-meg 's törd-meg, szitáld-meg, és mézben főzd-meg keménnyen, és tégy tört
szek-

szekfűvet-is belé, az utánn tsinály
 flastromot belőlle, tedd a' torkára (Nb.
 Ezt némellyek kés hegyen vévén, e-
 szik-is) *vagy: A' fejér mályva győke-
 rét, és len magot főzd-meg téjben,*
 azzal kösd; *vagy: A' fejér mályvának*
a' gyökerét törd őszve fejsze fokkal,
 's ha belől fáj, édes téjben főzd-meg,
 és azzal kösd napjában kétszer, 's há-
 romszor egy néhány nap; *vagy: A' ké-
 ménybe lakó fetskének fészket* öntsd
 meg forró vízzel, és kösd olly me-
 legen reá, a' mint el-álhattya. (Ezt
 némellyek téjjel-is főrázzák) *vagy:*
A' Rontó fűvet öntsd-meg forró viz-
 zel, és le-szűrvén a' vizet róla, tégy
 belé egy kis vaját, mind dagadását,
 mind fájdalmát ki-húzza.

Toroknak, Szájnak, vagy Orrnak
belől ki-sebesülése ellen, Végy Fagyal
fa, és vad alma levelet főzd-meg jól,
 az utánn a' levét le-szűrvén elegyítsd
 őszve timsóval, és azzal öblögesd.

' *Torokban támadt kelés ellen.* A' ki-
nek torkában kívül kelés akar lenni,
és ki nem akar fakadni, a' *fejér lilium*
gyökerét meg kell sütni, apróra me-
télni, és egy hasonlóképpen lágyan
meg-sült *veres hagymával* egyben
tenni, azután *ros lisztet* elegyítvén
belé, egy kis *bort* reá tölteni, és úgy
meg-főzni mint a' pépet, tévén belé
egy kevés *sáfrányt* is, azután flas-
trom módgyára a' torkára kötni, el-
ofzlattya, vagy ha ki kell fakadni,
ki-fakasztya.

Torok dagadásról. A' *Fetske fészket*
meg kell törni, az után jól meg-tört
len magot, 's egy kevés töretlen *sáf-
rányt* téjben meg-főzni, és egy né-
hányszor a' torkára jó melegen kötni.

Torok dagadásról. A' kit meg-akar-
nak fakasztani. Az *édes tejet* meg kell
forralni, 's székfünek a' virágját meg
rontsolva, és egy darab *kenyér belet*
meg morfolva belé tenni, és újra meg
főz-

főzni, és mikor az jól meg-fő, egy darab ónyúl hájat kell belé vetni, és azzal is főzni, és azután ruhára kenni, úgy az ember torkára kőtni.

Torok gyék ellen. Az árva tsalyánt főrró vízzel öntsd meg, és két ruha közt a' mint el-túrheti kösd reá; vagy Vedd a' zabos lónak a' ganéját, tégy hozzá egy kevés hájat, melegítsd meg tiszta fazekban, és jó melegen kösd reá; vagy: Vedd az eb fejer ganéját, és korpát főzd meg mézzel, 's azzal kösd; vagy: A' bogáts kóróban a' melly férgek vannak, tórd őszve hájjal, azzalkend; vagy: a' Sertés ganéjt, 's fokbagymát tórj őszve, azzal kösd, meg-gyógyul; vagy: A' len magot tórd-meg, és irós vajban főzd meg, 's azzal kösd, meg-gyógyul.

Tökőfségről. Polyvát főzzenek vízben, kössek reá; vagy: A' Tekenős béka tojását rántsd-meg vajban, rátorta módra, azt egye. pr. *Vagy:* Annak

meg-dagadásáról a' *petrefelyem* levelét főzd-meg *téjben*, melegen kössed véle. *Lásd B. ~~...~~*

Tört tsontról. Az *ebnek a' tfontyáttörd* meg, 's szitáld-meg, és a' törött tfontot hintsd-meg véle, és fellyül viazfzos vászonnal kösdbé, megfórad. *pr.*

Turról. A' *Fekete nadály feketéjét* lehányván, tórd-meg fejsze fokkal a' *fejérét*, 's azzal rakjad, meg-gyógyul, ki sem ujjul. *pr. Vagy:* Négy óreg *tsigát* égefs-meg erőssen, azzal hintsed a' *sebet*; *vagy:* Az apró *bojtoriant*, és holt *ember tfontyát* meg kell aszalni, 's törni, szitálni, azzal hinteni. *Lásd: L.*

Torkon nőtt Golyváról. Tórd-meg az *óltatlan meszet* apróra, és tiszta szin *mézben* jó sűrűn kend ruhára, és néha néha éjtszakára kössed véle. *P. P. D. Lásd: G.*

Tüdő rothadásról. A' *Tormát* reszeld meg, 's elegyítsd tiszta szin *mézben*, és regelenként éhomra kés hegyen, mint egy

egy kisdéd dió, végy-bé; *vagy*: Vedd vizét a *fejér úromnek*, 's édesítsd-meg nádmézzel, tiz nap egymásután ilyen ezzel, és igya, meg-gyógyul.

U, V.

Vágásról. A' vágást sóval kell benyomni kétszer, 's háromszor, az után ruhát égetni, és annak hamvával hinteni, 's kötni. *pr. Lásd alább.*

Vak Kőrömről. Vedd a kékkőkörtsfüvet mind virágostól, 's törd-meg egy kevéssé, 's kösd reá, és álljon rajta egy éjjel, más nap köfs viaszszat reá, meg-gyógyul; *vagy*: A' *Tsigát* törd meg *bajában*, és kösd reá.

Varas ortzáról. A' melly gyermeknek pattogó var, vagy egyébfele varak vannak az ortzáján, *fenyőszurkot*, bárány fagygyut, és viaszszat etzettel öszve kell olvasztani, 's azzal kenni.

Vér állításról. Ha p. o. sebből árad, hamarjában vizely a' kezkenőre,

vagy valami gyenge ruhára, 's nyomd bé véle, és kösd reá; *vagy*: A' Szúr darabot égesd-meg, 's tsináld erős *etzetbe*, gallest-is téven belé, 's azzal moflad; *vagy*: Vedd a' pöffeteget, 's nyüllábanak a' szórit, és a' tsalyánt porrá törvén, egygyútt meg kell erős *etzetben* főzni, 's a' fővés utánn vefs gálitzkővet belé, és mennél melegebben kösd bé véle; *vagy*: Az Eger fark fűvét tórd ó hájjal, 's kösd reá. Jó a' tsizma szárról vakart *mohval* is bé-kötni. De az ó hájjal ószve tört eger fark a' sebet-is hamar meg-gyógyítja; *vagy* Meleg *borral*, akár *seprő égetborral* öntözd meg a' ruhát, kösd reá azonnal meg-állítja.

Vér bányásról, Orrvér folyásról. Ruhában kösd a' nyakára a' ióganéjt, 's gyakran azt szagolya, el-állítja.

Vágásról. A' fejer lilium levelét szed meg egy bőv száju üvegben, 's tölts reá *fa olajt*, és tedd a' nap fenyre, hogy

hogy éledgyék meg, 's mikorkiván-
tatik az *olajjával* kend, 's a *levelé-
vel* rakjad, 's kössed.

Vér Hasról. A' melly nyúlat *Mari-
tiusban* agarakkal ólnék, tiszta ruhát
darabokra hasogatván, keverd a' vé-
rében, a' vért mind benne hagyván,
és meg száraztván, mikor szükség,
egy, egy darabot edényben téven, ar-
ról kell innya; *vagy:* A' *Tormentella*
fűnek gyökerét megszáraztván (nyer-
sen rágni is, és le-nyelni hasznos) tört
porrá, 's egy, egy kés hegyit kalán-
ban téven, tölts rá bort, vagy pálin-
kát, vagy vizet, 's keverd-el, és idd
meg kétszer, 's háromszor; bizonyos
orvofság, 's annál jobb még-is, ha tört
dióbél hártjával elegyited; *vagy:* Két
tyuk tojás székét rántsd meg *faolajban*,
es tört szeretsen *dióval* hintsd meg,
add meg enni kétszer, 's háromszor;
vagy: vakard avagy reszeld meg a'
fekete retket, 's gyúrd össze *szappan-*

nal és mézzel, 's kösd a' köldökére, és hordozza harmad napig; *vagy: A' Ports fűvet*, meg-száraztván (de meg ne pergelődgyék) és meg-törvén, egy kevés égetett *alabástromot*-is jól megtörve mint a' liszt, köziben elegyítvén, ételben 's italban jó sűrűn vegye. *próbált orvosság. Vagy: A' ports fűvet mézben* meg kell rántani, és egy kevés *vajat*-is vetvén belé, azt kell a' köldökére kötni; *vagy: a' dióbélt* főzd-meg mézben, azt add enni éhomra; *vagy: a' kölest* ki kell pattogatni serpenyőben, vagy más edényben, 's porrá törvén, egy egy jó kés hegynit *borban* vagy *pálinkában*, vagy *téjben* bé-venni hasznos; *vagy: a' nyulnak* az állát porrá kell égetni, egy, egy jó kés hegynit egy, egy kalán *borban*, vagy *etzetben* éhomra be kell adni; *vagy: A' Kókény fának a' gyökerét* szárazd-meg, 's törd porrá, ad innya, ha egyszer nem használ, többször-is; *vagy:*

Végy három, vagy négy friss *tyúktojás fejejét*, és azt jó erőssen őszve habarván, végy ismét annyi *seprő éget bort* a mennyi a *tyúktojás fejére* egygyütt, és ujjonnan őszve kevervén erőssen, abból vegyen minden nap három kalánnal reggel, délben, este; *pr. Vagy: Az útifűnek a magvát* kell törni, és hig tyúk tojásban azt gyakran innya. A *levelét* pedig főz-
 zek-meg vízben egy kalán *úrpával*, és szomjuságtól azt igya a beteg. Jó a *mákot mézben* megpergelni, 's azt enni; *vagy: a főtt lentsét* valamennyire törjek-meg, és keverjék egy kevés *mézben*, (lév nélkül kell meg törni) azt egye.

Vér kelésről, és Emlő meg-kövesedéséről, 's dagadásáról. Végy *óhajat, irós vajat, barány sárgyut, szurkot és viaszszat* egy formán temperálva olvasztassék őszve, 's vékony ruhán által szűrvén, *flastrom* formánn ken-
 nyek

nyék ruhára, és azzal raggafsák, *bizonys orvosság.* És ha a' völgycet (minek utánna meg-fakalztya) kivonnya, tiák azzal kell kötni, bé-is gyógyittya.

Vér okádásról. A' *retket* tisztítsd meg szépen, 's reszeld-meg, és mézben add enni; *vagy:* Végy etzetet, tört gyömbért, és egy kis mézet add meg innya egyszer egyszer annyit, a' mennyi egy dió hajban fér.

Vér pökés ellen. A' *Centauriát* az az: *Földiepe fűvet* főzd meg vízben, és azt add innya.

Vér pökés, és vér vizellet ellen. Vedd vizét az *úti fűnek*, és azt igyad. El száradt embernek is hasznos.

Vesztés ellen. *Fetske fészket*, termeketlen szeder levelet, és *borostyán fa* levelet kell főzni, a' maga vizelletében, és azzal kötni; *vagy:* a' maga emésztésével kell kötni: *pr.* Ha *Sebbel* van, vagy *Varral*, szin mézzel kend

kénd-bé, és annyira való *veres* 'gyv-
mát refzely, és két ruhaközt köfied.

Viola hafzna. Főzd-meg vízben
a' *Violát*, mézet tévén belé, úgy kell
innya: Embernek szorulását el-ron-
tya, hasát meg-indittyá, dagadáft el
véfzen, hideglelésnek hévségét el-
óltya, szomjuságot meg-ólt.

Vizketegről. Törd-meg a' régi di-
ónak a' bélét, tölts vaját reá, főzd
meg jól, vefs *gálitzkővet*, és *temjént*,
azután *timsóval*, *kénkővel* egygyütt,
és tűznél kénd véle jó melegen. Jó
a' maga *vizelletében* tenni tört *salé-*
tromot, melly ha ofztán el-olvad, az-
zal mossa; *vagy:* A' *vad kaprot* törd
őszve ó hájban, vagy hadd az hájban
hogy főrrjon-meg, és kénd-meg a'
varat véle; *vagy:* *Káposzta lévben*
tyuk ganéit, 's *veres bagymát* kell
meg-főzni, és azzal egy néhány-
szor az egész testet meg mosni.

Vizellet meg-állításáról. A' melly kis

Gyer-

Gyermeknek vizellete megáll, a' nyers
tyúk tojásnak hárttyájával vonnyák bé
 a' szemérem testét; *vagy:* A' nagyo-
 kon, a' *Szarkának agyavelejét* tegyék
 egy pohárban, öntsenek *bort* reá,
 adgyák-meg innya; *vagy:* Ha férfi,
 a' *gúnárnak*, ha a' szszony, tojó *lúdnak*
 a' szárnyából ki kell szedni a' *tollat*,
 és a' *tollból* a' közép *hárttyátskákat* ki
 húzván főzd-meg *borban*, és add meg
 innya a' *bort. pr.* NB Ha Lónak el áll
 a' vizellete, kenyérben kell tsinálni
 azon hárttyát, és enni adni; *vagy:* a'
zabot főzd-meg keményen, és főrd-
 meg benne, meg-indúl. *vagy:* A'
földi borza virágot főzd-meg *borban*,
 ('s akár vedd vizét, és azt kell in-
 nya. Ez követ-is ront az ember-
 ben) ha háromszor, négyszer él véle.

Vizellet nem tarthatásról: Törd-meg
 a' fekete *vetket*, és tiszta ruhán által
 vedd vizét, és tedd egy üvegben
 tartsd melegen harmad napig, az után
 idd

idd meg; *vagy:* az apró *bojtorján*nak vizét kell venni, és azt innya; *vagy:* az *Hársfűt* meg-égetvén, a' szénét törje-meg, és borban éhomra igya meg.

Vizkorságról. A' fekete rethet meg kell reszelni, és annak vizét gyenge ruhán által fatsarni: Azután *fenyő magot zsállyával*, és *isóppal* egygyüt vízben főzni, és a' meg-főzés után a' retek vizet belé tölteni, 's úgy innya *pr.* *Vagy:* A' folyó vizen meggyült habot rostával vagy egyéb eszközzel szedgvék-meg, és azzal a' dagadást kennyék-bé, és ha el-szárad, újra vízont kennyék, és magával a' belső nedvességet ki-fziván el-száraztya. *pr:* *Vagy:* Szedgy *Farkasganejt*, deszkán a' sütő kemenczében szárazd-meg, 's törd-meg, és mint a' főtt vizet jól főzd-meg, azután mikor meg száll, arról igyék, ki fog szépen belőle tisztúlni. De mindenkor arról igyék valamikor innya kíván,

és valamennyit kíván, és minekutánna meg inditrya kevesebbet igyék; *vagy: A' fejer mályvának gyökerét meg kell főzni tejben, kalánnal estve, 's reggel azt hõrpõlje; vagy: A' veress káposztának a' gyökerét mézes vízben kell tenni, és azt innya adni; vagy: A' bárány úrmót kell ketske tejben meg áztatni, annak a' levét innya kétszer, kétszer napjában; vagy: a' veress hagyma magnak szárából (meg-fõzven) tsinály feredõt, abban egynéhányszor feredgyen-meg. Ha pedig dagadással vagyon: A' Nyirfa, és Kõrõsfa leveleit fõzd-meg vízben, kilentzszer fõrõzd-meg, meg-gyógyul; vagy: A' Tsukának gyomrában a' melly *balat* ta! 'sz, ki vévén, szárazd-meg, és porrá törvén vízben, egy egy kés hegynit adgy-bé innya; vagy: A' kék, vagy-is fodor káposztának a' levele közepében lévõ vastag *inat* vékonyra vágván, terits-le egy lepedõt, 's ragd*

bé

bé azon levéllel, és hanyatt fektesd rá a beteget meztelen, 's felyül ragd bé a' meljét is, és minden tagját, 's vard-bé; és egész éjtszaka, vagy egész nap hadd úgy, 's az utánn vedd le, és uiabban azt tselekedvén egynehányszor, egy hétre meg-gyógyul, de az alatt főzni-is kell, és a' levét véle itatni. *pr.* NB. Ha pedig még csak a' lábán térdig ment fel, *veress borban főzz fenyőmagot*, 's gyenge ruhával mosogasd, és ugyan azon ruhával kösd, és fellyebb nem ereszti, 's meggyógyítja; *vagy:* Vedd a' *medve e-pét*, és ebből kés hegyen mint egy bors szem, tegy egy kisdéd pohárban, reá töltvén mennél erősebb *seprő égetbort*, és azt igya minden nap háromszor, egy hét alatt akár mint el dagadott, 's el-esett-is, ha életre való, meg-gyógyul; *vagy:* a' *Berlinget*, mely télben, 's nyárban zöld, és a' földön el foly, honnét némellyek *folyó fűnek-is*

hűvák, főzd meg, 's tsinály fõrdõt be-
 lõle, 's abban egy néhányszor fõrózd-
 meg. Ha pedig a beteget lenem vehet-
 ni az ágvról, melegén azzal mofsák,
 's ruhátis belé mártván, azzal boron-
 gassák, és ha megszárad, nedvesítsék:
 's nem árt a fûvet is reákötni. Jó a
majoránnát is borban, vagy vízben
 főzni, 's a levét innya; *vagy: A földi*
borzának, vagy bodzának borban
 a gyökerét főzd meg, és egy egy kis
 pohárkával gyakorta igyad reggel, 's
 estve, nyilvánssággal meggyó-
 gyítja a vizkorságot.

V E G E.

H Á Z I
 ORVOSSÁGHOZ
 V A L O
 TÓLDALÉK.

'A' Ros Virágjának sokféle gyógyító
 hasznáról, érejerõl.

Jóllehet a Rosnak Virágjával, egy
 Angliai Izemely bizonyság tétele

lze-

Izerént, kilentzféle fő nyavalyáknak eleit lehet venni; és a' beteget előbbeni egészségére hozni; Mind azon által én a' ki magam tapasztaltam egyéb fok hasznai, és foganatos ereje közül tiak ezen egy meg betsúlhetetlen hasznát tapasztalván ismértem, hogy t. i: akármelly szoross, és veszedelmes *Kólikát*, mindgyarást meg erefszti, el-óltya, és meg gyógyítja.

Azért az 1751-dik Észteendőben, ezen *Ros-virágot* bővön szedtettem tsak arra a' végre; hogy külömb-kü-lömb-fele próbákat tehetnék az említett kilentz Fő-Nyavalyáknak meg-orvoslásában; melly első jóllehet pró-báimban olly szereztsés voltam, hogy tellyes vizsgálásomra többet 150-ven személlyeknél az már említett ugyan, de bővebben kiteendő kilentz Fő Nyavallyákban lévőket kívánatoson meg-orvosoltam, tsak tisztán ezen *Ros-Virágnak*, alább meg-mú-

tatandó módgyával való orvoslással. Azért valaki a' meg-nevezendő Nyavallyák között akár mellyikben es-fék, annak meg-gyógyulásáról bizonyos legyen merem biztatni, sőt e-zennel azt mondom fejem vesztése alatt, életemet belé-kötvén, hogy csak módgyával éllyen valaki a' *Rosnak-Virágjával*, bizonynyal előbbeni egészségét visszafá nyeri. Azért tudgyuk-meg szükségés azon kilentz-fele Nyavallyáknak nemeit, mellyre nézve azt mondom:

Elsőben: Ezen *Ros Virág*ból készitett egy *Dosis* por, melly hat, vagy leg-alább öt *Grán*ból; az az: annyi búza ízem nyomó terhből álló Port tészen, ez mondám az ártalmas, és ki-nos *Kolikát* igen rövid idő alatt, és csak nem tíz *minuták* alatt egészen el óltya.

Másodszor: Mindenféle hideglelé-feket, és főképpen a' tavasziakat há-rom, négy, öt, vagy hat, az őziet-
ket

ket pedig ámbár negyed napi legyen is tizen-kétszeri bévetelével egészen el-óltya, meg gyógyította; és a' mi leg-ditséretesb ő-benne az, hogy a' *Hecticával*, vagy-is száraz betegséggel egygyütt járó hidegleléseket kihajta az emberből. Mellynek meg orvoslásában én magam három bizonyos *Próbákat* tettem, és hogy most négy, most kilentz *Dosis*sal megszabadul, tapasztaltam.

Harmadszor: A' benn való rosz, és ártalmas nedveségektől megromlott gyomrot, ujjonában, vagy ha régi volna is a' romlás, úgy hogy az enni valót nem fogadná-is, de ha kétszer, vagy háromszor bévészen ezen halznos Porból nem csak gyomrát előbbeni egészségére visszahozza, hanem éhségét farkashoz hasonló éhezésé változtattya a' mint ennek *Próbáló Doctora* állítja, bizonyította.

Negyedszer: A' *Fő szédülést*, melly

nemellyeket fok esztendőök alatt-is ki-
nozni szokott, ebből négy *Dofisots-*
ka, egészen meg-gyógyittya.

Ótodszor: Az *Arenát*, és abból kö-
vetkezett akár miféle nyavallyákat,
mellyek a' *Veséjét* szorongatni szok-
ták az embernek, tudállatoson ez a'
Por meg-indittya, és gyógyittya.

Hatodszor: Az embernek vizelle-
tét akadályozó veszedelmes szoron-
gatásit, és meg rekedesit ha szintén
ágyba fekvő vólna-is miatta, két,
három órák alatt meg-izabadittya,
fájdalmát el-óltya.

Hetedszer: A' Fulladást, melly a'
meljében az embert meg szorittya,
és nehezen való lélekzetet okoz,
egészen ki-irtya, meg-gyógyittya.

Nyóltzadszor: Igen sokak, főkép-
pen az Afzszonyi rendek közül, ezen
Por által hogy a' hagymáztól megfza-
badáltak, tudva vagyon sokak előtt.

Kilencedikszor: Azis tapasztalt do-
log,

log, hogy ágyba feküvő, álom nélkül lévő betegeket nagyon segített ez a' Por, és leg-ottan hogy bé-vettek álmodt hozott, és alunni erefztette őket. Erre nézve, minthogy annyi fele lők jó *experientziák* tanáltatnak őbenne; méltán azért minden belső főképpen gyomorbeli meg-rögzött, ártalmas nyavallyák ellen lehet vele élni.

Azon kívül ez a' Por ömagában oly ártalom nélkül való (a' mint sokan magok az Orvos *Doctörök* próbáiván meg-vallyák) hogy halálos betegségben lévő, és tők nem mindenek itélete szerént meg-halálozandó betegeknekis semmit nem árthat. Ebből egy *Dosis* téfzen hat *gránt*, az az; annyi búza szemet nyomó terhet, mellyet ha szintén meg-kétszerezne-is valaki akarattya ellen, úgy sem okozna valami veszedelmet; és bé-vehetni ezt, úgy, és akkor, midőn alkalmat-

tosznak láttatik lenni a' betegnek.

Nem is lehet attól félni, hogy kárt okozzon ezen virágnak le szedése a' következő termesben, a' mint a' felyebb megírt esztendőben tett *Pro- bák* nyilván bizonyittyák, hogy a' melly helyeken ez a' virág szedette- tett, aratásnak idején szintén olyan bőv termésű fogyatozás nélkül való volt a' *Ros*, mint más helyeken.

Módját szedésinek ha tudni kívá- nod; ez: hogy midőn a' *Ros virág- jában* vagyon, mennyen-ki a' szedő, és maga eleibe kötendő tiszta fejer Surtza lévén, aztat helyben fel-köt- vén, és egyik kezével tartván a' Sur- tzot, a' másikkal egybe fogván a' *Ros- nak* fejet hajtsd a' Surtz felibe, és szép gyengén meg-rázzván, a' ki magától be- lé hull, az sem a' szedőnek, sem a' *Ros* Gazdájának ártalmára, vagy kárára éppen nem lézen, még is a' szedő ele-

eleget szedhet kívánsága szerént, ha továbbra is úgy mégyen.

Mint hogy pedig ezen virágot a' kővér nedveség miatt (mellyet magában foglal) Porra nem lehet tenni, elsőben meg kell aztat szárasztani. de arra kell vigyázni, hogy nem a' nap-fenyén, vagy melegen melly az erejét ki-vonná, hanem legyen az ő-szárasztása gyengén meleg házba. Meg-törése vegbe mehet valamelly kis mosárotskában, a' mint hogy meg is kell törteteni, a' mint meg iszokták az Spanyol tobakot törtni, és szitálni.

A' kiken pedig én az annyiszor nevezett Por erejének, és hasznának Próbáit tettem, és tudálatos munkálkodáit tapasztaltam, ezek voltak; t. i: hogy némellyeket lafsú fellyül való hánytatásra, vagy pediglen alól való tisztulásra, másokat bővebb, vagy kevesebb vizelésre indított; másokban gyenge meleget, másokban

pedig nagy izzadást, a' másiknak fő fá-
jást ízerzett; nemellyiket egész tes-
tiben meg lankasztott, és erőtlenített,
de ezek a' fő fájás, és lankadság egy,
vagy két óránál tovább nem tartott;
ezek el-múlván, az ember újjouan
születtetni láttatik vala.

Melán azért bátran elmondhatom,
hogy a' ki valamely változást gyom-
rában, vagy egyéb tagjában érzeni
fog, ha csak egy *Dofist* ezen Porból
be veszzen, nagyon, és hatalmason a-
karmelley nyavallyának eleit veszi;
mellyet en magam feles Tselédin, és
házam népe között gyakorota világo-
son tapasztaltam.

Azon kívül, más két kiváltképpen
való erejét Próbáim között tapasztal-
tam azon Pornak, elsőben-is: hogy
az hónapi vér-follyást meg állittya,
az honnan azt hozom-ki, hogy igen
jó, és hasznos orvosság a' vér-folyás
ellen; és ha több tapasztalt Próbákra
nézek,

nézek, nyilván következik azokból, hogy a' himlőt, petetset, és egyéb hasonló ártalmas nyavallyákban fekvőket, könnyen, és hamar felgyógyítja ez a' Por.

A' kinek erejéről meg-vallotta nyilván egy orvos, hogy ha a' nevezett Port kaphatta volna, a' *Hédicából*, halál torkába esett házas társát egészségre hozta volna. Nagy reménységgem vagyon abban-is, hogy ezzel a' Vizkorságot el lehet távoztatni, és tellyeséggel meg gyógyítani. És mind ezeket a' közönséges jóert, és felebaráti szeretetből, főképpen azoknak kedvéért, kik imitt amott, puszta helyeken, és falukban laknak (a' hol sem Orvos, sem orvosság nem leven) fok terhes nyavallyáktól kinoztatnak, azoknak könnyebségekre őszve ízedtem. Ide illik az-i, hogy ez a' Por, egy jó orvossága a' Ver hasnak, és a' gyomor-beli *Catharusnak*.

Követ.

*Következik már a módgya, hogy, 's
mint kellefsék élni azzal.*

Leg-elsőben is tudni, és fundamentom-
úl kell venni; hogy ez a' Por min-
den Orvosok bizonyság tétele sze-
rönt, a' bé-vévő betegnek akármelley
veszedelmes, utolsó reménségű álla-
pottyában lévén, úgy semmit nem
árthat, valamint egy kevestehén hús
lév ártani nem szokott.

Másodszor: Ennyi sok Próbák u-
tánn, közönséges orvofságnak ítélt-
tetik, minden gyomorból Izármazó
nyavalyák ellen; azért mihelyt vala-
melly változást, akárminémű névelne-
vezendő legyen az, erez az ember,
és akármelleyik résziben testének, ma-
gát ki-jelentsé, es minden haladék nél-
kül ezen Forral éljen, úgy a' nyava-
lya melly következhetnék, meg előz-
tetik, Amaz köz-mondás szerént: ké-
ső az orvofság ha eleit nem veszed
a' nyavalyának. Meglehet pedig órán-
ként-

ként is, a' *Dofis*okat bé-venni, a' mig kivánt hafznát végye a' beteg.

Harmadszor: Észre kell venni; hogy a' *Rosnak-virágja* természet szerént, a' bé-vévött sem hánytatasban, sem egyéb tisztulásban, vagy munkálkodásiban éppen nem erőlteti; mint hogy nem idegen az emberi természethez: valamint a' minden napi kenyér, mellyel testünket táplállyuk, a' mint hogy erről-is éppen úgy kell gondolkodnunk, mint természetet tápláló, és azzal nem ellenkező, hanem inkább megtartó barátságos orvosáságról, a' hol semmi nyavalya eleiben nem akad; másképpen ott sem léfzen hafzontalan bé-vétele; mert leg-alább a' gyomrot erőfíti, és az ételre kivántató *Appetitus* neveli az emberben. A' hol pediglen az emberi természettel ellenkező, és aztat rontó roszfz nyavalyát tanál, leg-ot-tan mint természetnek jó baráttya,

a' betegségnek pedig ellensége az ellen támad, azt helyeből ki-mozdítani, székiből ki-rontani meg nem szűnik, míglen a' természetől mutatandó úton ki nem hájtya, de azt sem mindenekben egyaránt, vagy egy úton mivel, hanem a' természetnek gyengébb, vagy vastagabb állapothoz képest bánik a' beteggel.

Negyedszer: Azt-is tudni kell, hogy a' ki ezzel a' Virággal él, a' mellett egyéb orvosságot venni nem tanátsos: mert tapasztalt *Próbából* vagy on, hogy a' kik egyebet-is mellette vettének, nyavalyájok régi állapothoz maradt.

Ötödször: De azt sem kell telyes-séggel, és minden nyavalyáról érteni, mivel más nyavalyák más orvosságokat kívánnak, és a' mint külömb külömbféle a' nyavalyák, úgy szintén külömb-külobmféle orvosságokat kívánnak. A' mint kiki láttya,
 hogy

hogy más a' forró hideglelésben, és más orvosság kívántatik az egyéb hideglelésben; úgy egyebekben kell gondolkodni.

Ennek a' Pornak Dosisa áll: bat, vagy leg-alább öt gránból, vagyis annyi búza szem terhet nyomóból.

Elsőben: Az hideglelésben ezt a' Port kétszer kell bé-venni napjában, a' forró hidegben pediglen háromszor, és azt minden nap; mind addig: miglen izzadást okoz a' betegnek, az izzadás után reménlhetni a' jó egészséget.

Másodszor: Jóllehet eddig ebből a' Forból egy *Dosis* rövid idő alatt gyakorlati ki-irtotta; mind az által, vannak új példák, mellyek egyebet annak előnkbe, hogy t. i. némellyek főképpen az Afzfzonyi rendek közül másfél óra alatt, három *Dosis*t bévettenek (azért nem kell kétségben esni,

esni, ha talám az első bé vétel meg nem mozdithatná) mert mindenik léfzen valami munkálkodással, a' mint máfokban-is vólt, és az első hányásra, a' második tisztulásra, az harmadik pedig nagy förróságra, az utánn iz-zadásra inditották a' beteget.

Harmadszor: A' Vér has nyavalyájában kivált eredetin mindenkor két óra alatt egy *Dofist* kell bé - venni, hogy így a' gyomor valamit erősöd-gyék, ez meg-erősödvén elég léfzen napjában két *Dofis*.

Negyedszer: A' meg-romlott gyo-mor mind eddig, egy, vagy két *Do-fis* Porral helybe hozatott, de ha a' mellett a' beteg egyéb nyavalyát - is fzenved, a' *Dofis*okat továbbra-is gyakorolni kell.

Ötödször: Az *Árénát*, és annak kö-veit rövid idő alatt el o'fzlattya, és el-űzi, és a' kik ebben a' nyavalyá-ban findenek, naponként két *Dofist* elcg

elég ha bé - vesznek , ha pediglen a' kettős *Dosis* felettébb a' természetet terhelné, a' mint már történt, és tapasztalva próbáltatott, egy *Dosis* vételével meg kell elégedni.

Hatodszor: A' kinek fő szédülése.

Hetedikszor: A' kinek nehéz lélekzése.

Nyóltzadikszor: A' kinek náthája
vagyon: vagy

Kilentzedikszor: A' kinek has - szorítása
vagyon, azok kétszer napjában ezen porral éllyenek, és ne többször.

Tizedikszor: A' vizeletet ez a' Por ki mondhatatlanul hajtya, és ha az első *Dosis* meg nem inditaná csak kevés idő alatt; tehát a' *Dosis*ok minden két órára ujjíttassanak-meg, mind addig a' mig meg-indíttya; az utánn pedig napjában elég lészen egy *Dosis*.

Tizenegyedikszor: Az Hagymázban lévőknél ez a' Por mindgyárt munkálkodik ugyan, de mivel ezen

nyavalya, már meg-erészti, már is-
még meg nehezíti, és fokszor a' be-
teget, és fok képpen ostromollya;
azért a' kik ebben sindevésznek, e-
zen Porral egynéhány napokig
szükség hogy éllyenek.

Tizenkettődikszet: A' Vizkorság-
ban lévőkről, melly nyavallyából
én magam négy személlyeket egé-
szen ki-gyógyítottam; *tudnunk kell:*
hogy a' korosoknak két *Dosis* Por
ebből napjába nem elégséges, a' kisde-
deknek pedig, kik a' húzadik esz-
tendőt fellyül nem haladták bővön
elég; azért-is a' koros-rendbéliek há-
rom *Dosist* vegyenek napjában. Ha
pedig valaki vizkorságban lévén, mi-
nek előtte ezzél a' Porral élne, hive-
sítő orvosságokat vett volna bé, a'
mellyek talám mind eddig a' gyo-
morban haszontalan hevervén, már
meg-nedveflettek, és enyvesedtek,
és így nedveségekkel, és enyves;
ségek-

fégekkel minden utat el-zártak, melyeket ugyan ki-mozdítani, és el-rekelzteni az én Porom igyekezik, de nem bírván véle, az olyan betegnek semmit nem fog használni.

Megy egy tsudálkozásra méltó dolgot tanálok énebben a' Porban, t. i: hogy az Afzszony emberekben az hólnapi folyást, a' Férfiakban pedig az aranyas eret meg-indittyta, ha bé vézsi arra a' végre, ha pedig úgy kívánnya, hogy meg-állittafsék, vegyen ugyan azon Porból, és meg-állittyta azokat.

Azt is t. i: hogy a' *Rosnak-virág-ját*, ha Porrá nem tőrük-is hasonló haszonnal lehet bé-venni; ha pedig mindazonáltal valaki Porrá akarja tenni, egy néhány árkos papiros között kell meg-száraztani, nem nap melegin, hanem meleg házban, ne hogy a' tűz melege erejét ki-vegye.

A' Himlőben, Petetsben, és Phrizl, 'Ausschlagban femmi *Próbát* ugyan eddig nem tettünk; de mind azon-által senki ne kételkedgyék a' mi Porunknak erejéről; ezen vagy egyéb nyavallyáknak el-űzésére, meg orvoslására nézve.

Vége: nyilván való *Próbák* vannak, hogy ezen Pornak ereje által a' *Heeticából*, az az, száraz betegségből tekelletesen ki-gyógyultak.

V E G E.

